

G-20

ÜLKELERİNDE KOOPERATİFÇİLİK

Ankara,
2015

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	5
1. DÜNYADA KOOPERATİFÇİLİK	7
2. G-20 ÜLKELERİNDE KOOPERATİFÇİLİK	9
2.1. ALMANYA	9
2.2. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ	17
2.3. ARJANTİN	25
2.4. AVRUPA BİRLİĞİ	29
2.5. AVUSTRALYA	31
2.6. BİRLEŞİK KRALLIK	35
2.7. BREZİLYA	41
2.8. ÇİN HALK CUMHURİYETİ	45
2.9. ENDONEZYA	49
2.10. FRANSA	53
2.11. GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ	57
2.12. GÜNEY KORE	61
2.13. HİNDİSTAN	67
2.14. İTALYA	71
2.15. JAPONYA	79
2.16. KANADA	83
2.17. MEKSİKA	87
2.18. RUSYA	91
2.19. SUUDİ ARABİSTAN	95
2.20. TÜRKİYE	97
3. SONUÇ	119

ÖNSÖZ

Değerli Kooperatifçiler,

Küresel bir köye dönüşen dünyada, özellikle iktisadi anlamda ulusal sınırlar kalkmış ve uluslararası ticareti kolaylaştırmak için ülkeler idari, politik ve ekonomik anlamda pek çok düzenlemeye gitmiştir. Bunun yanı sıra, küresel bazda meydana gelen iktisadi gelişmeler küresel krizleri de beraberinde getirmiştir. Bu noktada, yardımlaşma ve dayanışma esasına göre çalışan kooperatif işletmeler, kriz dönemlerinde ayakta kalarak krizin etkilerini hafifletmişlerdir.

Küresel ekonomide söz sahibi olan G-20 Platformu, dünyanın en büyük ekonomileri arasında yer alan 19 ülke ve Avrupa Birliği'nin bir araya geldiği 20 Maliye Bakanı ve Merkez Bankası Başkanı Grubundan oluşmaktadır. G-20 ülkelerini Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Arjantin, Avustralya, Brezilya, Çin, Endonezya, Fransa, Güney Afrika, Güney Kore, Hindistan, İngiltere, İtalya, Japonya, Kanada, Meksika, Rusya, Suudi Arabistan, Türkiye ve Avrupa Birliği oluşturmaktadır. G-20'ye üye 19 ülke, dünya ekonomisinin yüzde 85'ini oluştururken, dünya ticaretinin de yüzde 80'ini gerçekleştirmektedir. G-20 ülkelerinin nüfusu ise dünya nüfusunun üçte ikisine denk gelmektedir.

G-20'ye dahil edilecek ülkeler belirlenirken ülkemizin kendi iç dinamiklerine ilaveten, Avrupa, Rusya Federasyonu, Kafkasya, Orta Asya, Orta Doğu ticaret yollarının ortasındaki konumuyla özel avantajlara ve ilişkilere sahip olması, ekonominin büyüme hızı ve mali işlemler hacmi dikkate alınmıştır.

Uluslararası finansal istikrarın artırılmasına ilişkin her yıl gerçekleştirilen G-20 Zirvesi bu yıl 15-16 Kasım 2015 tarihinde ülkemiz dönem başkanlığı ve ev sahipliğinde Antalya'da düzenlenecektir. Bakanlığımızca hazırlanan **G-20 Ülkelerinde Kooperatifçilik**

kitapçığı ile kooperatif işletmelerin dünya ölçeğinde ekonomik ve sosyal hayata katkısını göstermeyi ve kooperatifçilik faaliyetlerinin geliştirilmesini hedeflemekteyiz. G-20 Zirvesi'nin iş dünyası ayağını oluşturan B-20 (Business 20) Zirvesi gündemine kooperatiflerin dahil edilmesiyle birlikte, kooperatiflerin G-20 politikalarını etkilemeleri mümkün olabilecektir.

Ülkelerin alfabetik sıraya göre ele alındığı bu kitapçık, bireyin ihtiyaçlarını daha kolay karşılaması ve toplumun gelişmesinde önemli bir kalkınma modeli olan kooperatifçilik konusunda bilinçlendirme ve bilgilendirme amacı güdülerek hazırlanmıştır. Bu kitapçıkta, ülkelerin kooperatifçilik bilgilerine ulaşma konusunda zaman zaman kaynak sıkıntısı yaşanmış olması nedeniyle bazı ülkelere geniş yer verilirken bazıları sınırlı olarak ele alınabilmektedir.

Ülkemiz ev sahipliğinde gerçekleşecek olan **2015 G-20 Zirvesi**, gerek ekonomik gerek siyasi açıdan uluslararası ilişkilerimizin güçlenmesi için önemli bir fırsattır. Bu sayede ülkemiz, küresel, mali ve ekonomik gelişmeleri yakından izleme olanağına sahip olacaktır. G-20'de etkin ve faal bir ülke olarak yer almamızın, uluslararası alanda siyasi nüfuzumuzun artmasını da sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Kooperatifçiliğin dünyanın en güçlü ekonomilerine sahip olan ülkelerin bir araya gelerek dünya ekonomisine önemli ölçüde yön verdiği G-20'nin iş dünyası ağını oluşturan B-20 gündemine alınmasına katkı sağlayacağı düşünülerek hazırlanan bu kitapçık, G-20 ülkelerindeki kooperatifçiliğe dair panoramik bir bakış sunmaktadır.

Yayını hazırlayan çalışma arkadaşlarımı kutlar, kooperatifçilik sektörüne ve ilgililere faydalı olmasını dilerim.

Nurettin CANIKLI

Gümrük ve Ticaret Bakanı

1. DÜNYADA KOOPERATİFÇİLİK

Modern anlamda 19. yüzyılın ikinci yarısında İngiltere'nin Rochdale kasabasında tüketim kooperatifçiliği ile başlayan kooperatifçilik hareketi, aynı yıllarda üretim kooperatifçiliği olarak Fransa'da ve kredi kooperatifçiliği olarak Almanya'da görülmüştür. İngiltere'de Robert Owen, Dr. William King; Fransa'da Charles Fourier, Charles Gide; Almanya'da ise Schulze-Delitzch ve Raiffeisen gibi önderler, kendi ülkelerinin toplumsal yapılarına ve ihtiyaçlarına uygun kooperatifler kurarak kooperatifçiliği geliştirmişlerdir.

İlk kooperatif hareketleri, çoğunlukla Avrupa ülkelerinde başlamış ve 1920'lerden sonra tüm dünyada hızlı bir gelişme göstermiştir. Bu çerçevede İsveç, Danimarka, ABD, İsviçre ve Japonya gibi ülkelere yayılan kooperatifçilik hareketi, uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Gelişmiş ülkelerde kooperatifçilik hareketi 20. yüzyıl ve öncesinde ortaya çıkarken, sonrasında az gelişmiş ülkelerde de giderek artmıştır.

Öte yandan, kooperatiflerin gelirin adil dağılımı, toplumsal refahın artırılmasına olan katkıları göz önüne alınarak, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 64. dönem çalışmaları çerçevesinde 2009 yılında aldığı karar ile 2012 yılı "Uluslararası Kooperatifler Yılı" olarak ilan edilmiş ve 31 Ekim 2011 tarihinde düzenlenen Birleşmiş Milletler 66. Genel Kurul Toplantısı'nda "2012 Uluslararası Kooperatifler Yılı"nın açılışı yapılmıştır.

Uluslararası Kooperatifler Birliği (ICA) tarafından yapılan tespitlere göre dünya genelindeki kooperatif ve mütüel sayısı 2.6 milyon, ortak sayısı 1 milyar ve yaratılan istihdam da 250 milyona ulaşmış bulunmaktadır. G-20 ülkelerindeki istihdamın %12'si kooperatifler tarafından yaratılmış olup, kooperatiflerin yıllık iş hacimleri ise 2,3 Trilyon Amerikan Dolarına ulaşmıştır.¹ Bu bilgilerin yer aldığı Uluslararası Kooperatifler Zirvesi Sonuç Bildirgesi'nde ayrıca kooperatiflerin 2014 yılında yeni bir döneme girdiklerinin ve bir işletme türü olduklarını "tasdik" etmeye yöneldiklerinin gözlemlendiği ifade edilmiştir.

1 Declaration of International Summit of Cooperatives, Quebec, Canada, 9-11 Oct. 2014.

2013 yılında ICA Genel Kurulu'nun kabul ettiği “Kooperatif On Yılı Strateji Belgesi (Blueprint for a Cooperative Decade)” kooperatiflerin 2020 yılına kadar katılım, sürdürülebilirlik, kimlik, yasal çerçeve ve sermaye olmak üzere beş temel öge çerçevesinde yapılması gerekenlerle ilgili önerilerde bulunmuştur ve söz konusu başlıklar 10-13 Kasım 2015 tarihleri arasında Antalya’da yapılacak olan ICA Küresel Konferansı’nda ele alınacaktır.

G-20 ülkelerinde yer alan en büyük işletmelerin oluşturdukları B-20 grubu içerisinde kooperatifler de yer almakta olup, G-20 başkanlığını Avustralya Hükümeti’nin yaptığı 2014 yılında B-20 bünyesinde Avustralya kooperatifleri, Tahıl Üreticileri Kooperatifleri Federasyonu CEO’su Andrew Crane tarafından temsil edilmiştir. Böylelikle, B-20 Zirvesi’ne ilk kez kooperatifçilik sektörünün temsilcileri de davet edilmiştir. 2015 yılında ise G-20 Başkanlığı Türkiye tarafından üstlenilmiş ve B-20 Türkiye’de kooperatiflerin de temsil edilmeleri için Türk Hükümeti ve B-20 koordinasyonundan sorumlu Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile temasa geçilmiştir.

2. G-20 ÜLKELERİNDE KOOPERATİFÇİLİK

2.1. ALMANYA

81 milyonu aşkın bir nüfusa sahip olan Almanya'da her dört kişiden birisi kooperatif ortağıdır. Bütün zanaatkârların %60'ı, perakendecilerin %75'i, fırıncı ve kasapların %90'ı, serbest çalışan mali müşavirlerin ise %65'inin kooperatif ortağı olduğu bu ülkede bir çiftçinin bir veya birkaç kooperatifte ortaklığı bulunmaktadır².

Kooperatifçiliğin etkin bir şekilde uygulandığı bu ülkede, yalnızca geleneksel alanlarda değil; hizmet sektörü, bilgi işlem, medya, sağlık, eğitim, işletme danışmanlığı, bilişim teknoloji işletmesi, muhasebe işleri, laboratuvar işletmesi, kalite güvencesi, katı atık yönetimi, çevre koruma ve geri dönüşüm gibi uzmanlık gerektiren alanlarda da kooperatifler hizmet vermektedir.

Ortaklık açısından bakıldığında, Almanya'nın en büyük işletmesi kooperatiflerdir. Her beş Alman vatandaşından birisi kooperatif ortağıdır. Yaklaşık 19,4 milyon ortak, kooperatiflerin ülkedeki en üst çatı kuruluşu olan Alman Kooperatifleri ve Raiffeisen Konfederasyonu (Deutscher

Genossenschafts und Raiffeisenverband e.V.-DGRV) çatısı altında birleşmektedir.

2 Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü (2013), "Gelişmiş Ülkelerde Kooperatifçilik Uygulamaları", Ankara, (<http://koop.gtb.gov.tr/data/53f446f-5f2937070ec108368/GUKU-SON.pdf>, s.19 Erişim Tarihi: 23.05.2015).

DGRV, Alman Kooperatifler Kanunu'na göre kooperatif sektörünün ulusal üst   rg  t   ve en üst düzey denetim federasyonudur. Bu kuruluş,   ye kooperatiflerin çıkarlarını gözetmek için danışmanlık, koordinasyon, bilgi sağlama ve lobi faaliyetleri konusunda 31/12/2014 verilerine göre yaklaşık 5.643 birim kooperatif, DGRV'nin tarım, bankacılık, köşk    ekli sanayi ürün ve hizmetleri, enerji ve tüketim olmak üzere beş sektördeki kooperatif sistemini oluşturmaktadır. Bu kooperatiflerin bünyesinde yaklaşık 800 bin personel (bazıları kooperatif ortağı) ise, her gün ortaklara veya müşterilere hizmet vermektedir.

Ayrıca, DGRV dünyanın pek çok ülkesinde kooperatifçiliğin gelişmesi için projeler hazırlamakta veya uygulanan projelere destek vermektedir. Bu   er  vede, DGRV Türkiye Temsilciliği tarafından Bakanlıklar, kooperatifler ve kooperatif üst kuruluşlarının işbirliğinde birçok proje ve etkinlik düzenlenmiştir. 2006 yılından bu yana verilen eğitimlere ise değişik illerden 26 bin katılımcı iştirak etmi tir³.

Almanya'da 31/12/2014 tarihi itibariyle kooperatif hareketine ait rakamlar⁴ aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

³ DGRV İnternet sayfası, <http://www.dgrv.de>, Erişim Tarihi: 10.05.2015.

⁴ Alman Kooperatifleri ve Raiffeisen Konfederasyonu (Deutscher Genossenschaftsund Raiffeisenverband e.V. (DGRV)) internet sitesi, <https://www.dgrv.de>, Erişim Tarihi: 10.05.2015.

Tablo 1: Türlerine göre Alman kooperatiflerine ait rakamlar

Kooperatif Türü	Kooperatif Sayısı	Toplam Bilanço*	Ortak Sayısı**
Tasarruf ve Kredi Kooperatif Bankaları	1.047	788	18,02
Merkez Bankaları ve Diğer Finansal Kuruluşlar	11	534	
	Kooperatif Sayısı	Toplam Ciro	Ortak Sayısı
Raiffeisen ve Diğer Tarımsal Kooperatifler ve Birlikler	2.316***	66	1,4
Küçük Ölçekli Sanayi Ürün ve Hizmet Kooperatifleri ve Birlikleri	1.262	117	0,33
Yenilenebilir Enerji Koop.	822	1	0,15
Hizmet ve Tüketim Koop.	310	2	0,4
TOPLAM	5.643	1.508	19,4

Kaynak: DGRV *Milyar Avro **Milyon Ortak ***125 kooperatif bankacılık faaliyeti de yürütmektedir.

Tabloda yer alan kooperatifler sektörel olarak ele alındığında, bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 1.047 kooperatif bankasının ve yaklaşık 12.770 şubesiyle 18,02 milyon ortağına ile 30 milyon mudisine hizmet verdiği görülmektedir. İki kooperatif merkez bankası bulunan Almanya'da kooperatif bankalarının kredilerde (büyük şirketler, KOBİ'ler, özel müşteriler gibi müşteri gruplarına bağlı olarak) %15 ile %27,9 arasında ve çeşitli mevduat türlerinde ise %16 ile %29 arasında değişen bir pazar payı bulunmaktadır. Kooperatiflerin bu sektörde ulaştıkları ekonomik büyüklük ise 788 milyar Avroyu aşmaktadır. Bu rakam, sektördeki birleşmeler ve işlemlerdeki genel artış neticesinde zaman içerisinde önemli ölçüde artmıştır. Ayrıca, sürdürülebilir bir anlayışla yönetilen bu kooperatifler, özellikle kriz zamanlarında (diğer bankalarda yaşanan durumun aksine), artan ortak ve mudi sayısıyla ve devlete yük olmadan varlıklarını devam ettirebilmektedirler.

Evrensel bankacılık yaklaşımlarıyla da, hem ortaklarına hem de ortak olmayanlara aynı şekilde bütün bankacılık hizmetlerini sunmaktadırlar.

Merkez bankası ve kurumsal banka olarak hizmet veren DZ Bank AG ise, aynı zamanda DZ Bank Grubu'nun ana şirketidir. Merkez bankası olarak, iştirak ortağı olan yaklaşık 900 yerel kooperatif bankasına hizmet sunmaktadır⁵. Anonim şirket şeklinde örgütlenen bir kuruluş olan DZ Bank'ın hisselerinin büyük bir çoğunluğu birinci kademe kooperatiflerin elindedir. Bankanın 2014 yılına ait işletme karı 3.058 milyar Avro, aktif varlığı ise 402,5 milyar Avro olup, 29.596 personeli bulunmaktadır. Bu özellikleri DZ Bankı Almanya'nın en büyük bankalarından biri haline getirmektedir.

Aşağıdaki tabloda söz konusu sektörde faaliyet gösteren birim kooperatifler ve bunlara ait şube, ortak ve mudilerin sayısı belirtilmiş, en alt satırda ise sektörün iki merkez kooperatif bankası, birim kooperatifler ve kooperatiflerin finans kurumları olan diğer işletmelerin konsolide olarak hesaplanan bilanço toplamalarına (BT) yer verilmiştir. Bu kapsamda sektörün son yedini gösterir tablo şöyledir:

5 DZ Bank internet sitesi <http://www.dzbank.com>, Erişim Tarihi: 23.06.2015.

Tablo 2: Alman Kooperatif Bankalarının Son On Yılı Rakamları

Yıllar	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Koop. Sayısı	1.290	1.255	1.232	1.197	1.156	1.138	1.121	1.101	1.078	1.047
Şube Sayısı	14.122	13.765	12.393	13.586	13.571	13.474	13.350	13.211	13.056	12.770
Ortak Sayısı (Milyon kişi)	15,7	16	16,1	16,2	16,4	16,7	17	17,3	17,7	18,02
Mudi Sayısı (Milyon kişi)	31	30	30	30	30	30	30	30	30	30
Konsolide BT (Milyar €)	909,18	961,24	994,95	1.024,79	1.016,51	1.020,31	1058,48	1090,34	1080,56	1.322

Kaynak: DGRV

DGRV'nin tarım sektörü dâhilinde bulunan toplam 2.316 birim kooperatifi ve merkez kuruluşları ise yaklaşık 1,4 milyon ortağın ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Ürün ve hizmet kooperatifi olarak yaklaşık 2.191 kooperatif, ortaklarına tarımsal girdi temin etmektedir. Bu kooperatifler üretimle ilgili konularda ortaklarına yardımcı olmakta, ortakların ürünlerinin toplanması, işlenmesi ve pazarlanması konularında danışmanlık vermektedir. Bu kooperatiflerden bazıları meyve, sebze, bahçecilik, su yönetimi, elektrik, balıkçılık, soğutma, makine gibi farklı iş kollarında da faaliyet göstermektedir. Uzmanlaşmış merkez kooperatifleri ve iştirakleri, bütün iş dallarında bölgesel ve ulusal seviyede faaliyet göstermektedir. Buna ek olarak, ürün işlemleri yürüten 125 Raiffeisen bankasının (çok amaçlı kooperatifler) faaliyetlerinin ürün tarafı tarımsal kooperatifler grubunun bir parçası olarak değerlendirilmektedir.

Tarımda kooperatiflerin pazar payı et ve şarapta %33'e; tahıl, sebze ve benzeri ürünlerde %50'ye ve süt ürünleri sektöründe %70'e varmaktadır. Bu kooperatiflerin 2014 yılı toplam cirosu ise yaklaşık 66 milyar Avro olarak gerçekleşmiştir. Bu kooperatifler aracılığıyla 82 bin kişiye istihdam sağlanmaktadır. Ayrıca, 850 benzin istasyonu, 714 şubeli mağazalar zinciri ve 1.565 Raiffeisen marketleri de bu kooperatiflerin örgütlenme gücünü açıkça ortaya koymaktadır⁶.

Almanya'da Kırsal Raiffeisen Kooperatiflerine ait verilerde zaman içerisinde meydana gelen değişimleri gösterir tabloya bakıldığında:

**Tablo 3: Raiffeisen ve Diğer Tarımsal Kooperatifler
ve Birlikler Son Altmış Yıldağı Gelişimi**

Kooperatifler/Yıllar	1950	1970	1990	2010	2014
Kırsal Raiffeisen Kooperatifleri	23.753	13.764	5.199	2.598	2.316
Ortak Sayısı (Milyon)	3,3	3,9	4,5	1,7	1,4
Raiffeisen Kooperatif Bankaları	11.216	4.920	1.474	157	125
Ortak Sayısı (Milyon)	1,6	2	3,3	1	1,4
Toplam Ciro (Milyar ��)	3,463	17,461	39,030	42,811	66

Kaynak: DGRV

Almanya'daki kooperatiflerin yoğunlukla faaliyet gösterdiği diğer alan ise sanayi ürünü ve hizmet sektörüdür. 2014 yılında 1.262 köşk ölçekli sanayi ürün ve hizmet kooperatifi ile bu kooperatiflerin ortağı oldukları 7 merkez kooperatifi bulunmaktadır. Yaklaşık 330 bin kişinin ortaklığı bulunan bu kooperatiflerin 2014 yılı ciroları 117 milyon Avroya ulaşmaktadır.

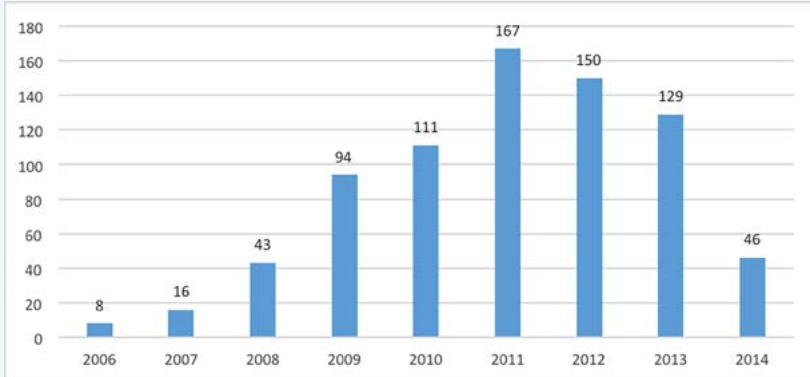
310 hizmet ve tüketim kooperatifi ile bir merkez birliğinin oluşturduğu

6 Alman Kooperatifleri ve Raiffeisen Konfederasyonu (Deutscher Genossenschaftsund Raiffeisenverband e.V. (DGRV)) internet sitesi, <https://www.dgrv.de>, Erişim Tarihi: 10.05.2015.

yapı ise ortakların ihtiyaçlarını en hızlı, en kaliteli ve en uygun fiyatla karşılamayı hedeflemektedir. Yaklaşık 400 bin ortağıyla 2 milyar Avroluk bir ekonomik büyüklük yaratan bu kooperatifler arasında kooperatif süpermarket zincirleri, fırıncılar ve çatı kaplamacıları için satın alma kooperatifleri, tıp doktorlarının ortağı oldukları kooperatifleri bulunmaktadır.

Öte yandan, son dönemlerde Almanya’da kurulan kooperatifler ele alındığında, 2011 yılında kurulan yaklaşık 250 kooperatifin 167’sinin, 2014 yılında kurulan 126 kooperatifin ise 46’sının yenilenebilir enerji kooperatifi olduğu anlaşılmaktadır. Ülke genelinde ise sayıları 822’ye ulaşan yenilenebilir enerji kooperatifleri 200 bine yakın ortağın elektrik ihtiyacını karşılamakta ve artan enerjiyi de devlete satmaktadır.

Tablo 4: 2006-2014 Yılları Arasında Kurulan Enerji Kooperatifleri

Kaynak: DGRV

Enerji konusunda altyapı faaliyetiyle yaptığı yatırım miktarı toplamda 1 milyar Avroyu geçen bu kooperatiflerin yıllık ciro toplamı da 1 milyar Avro civarındadır. Bir çok ülkeye göre daha az güneş alan bir ülke olan Almanya’da faaliyet gösteren “Weissacher Tal Güneş Enerjisi Kooperatifi” faaliyet bölgesinde ikamet eden yaklaşık 15 bin kişinin 50

Avroluk ortaklık payıyla kurulmuştur.

Ayrıca, 2,8 milyon insanın ortak olduğu 1.930 yapı kooperatifince barınma ihtiyacı en uygun fiyatlarla karşılanmaktadır. Bu çerçevede kooperatifler tarafından üretilen 2,15 milyon daire ve ev, tüm kiralık konutların %10'unu oluşturmaktadır.

2012 mali yılı sonunda elde edilen veriler kullanılarak ICA ve EURICSE işbirliğinde hazırlanan Dünya Kooperatifçilik İzlenesi 2014 Yılı Raporuna⁷ bakıldığında, en iyi 300 kooperatifin yer aldığı listede toplam 32 Alman kooperatif işletmesinin yer aldığı ve bu işletmelerin 2012 yılı cirolarının toplamının 252,8 milyar Amerikan Doları olduğu görülmektedir.

Söz konusu Raporda yer alan bazı Alman kooperatiflerine ilişkin detay bilgiler şöyledir:

**Tablo 5: ICA Global-300 2014 Yılı Raporunda
Yer Alan İlk Beş Alman Kooperatifleri**

Kooperatifler	Sektör	Kuruluş Yılı	Ciro (Milyar \$)	ICA 300 Sırası
REWE GROUP	Tüketim ve Perakende	1927	54,8	7
EDEKA ZENTRALE	Tüketim ve Perakende	1898	41,8	10
R+V VERSİCHERUNG	Sigorta	1922	15,2	34
BAYWA GROUP	Tarım ve Gıda		13,9	38
HDI	Sigorta	1950	12,4	42

Kaynak: ICA

⁷ Dünya Kooperatifçilik İzlenesi 2014 Raporu (World Cooperative Monitor Report 2014), (<http://monitor.coop/> Erişim Tarihi: 15.02.2015).

2.2. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Toplamda 50 eyalet bir federal bölgeden (District of Colombia) oluşan ABD, 300 milyonun üzerindeki nüfusu ile dünyanın önemli ekonomileri arasında yer almaktadır.

Özellikle 1929 yılında yaşanan büyük buhran sonrasında dönemin ABD Başkanı Franklin Roosevelt tarafından uygulamaya konulan “Yeni Düzen Programı (New Deal Program)” sayesinde kooperatifler ile kırsal bölgelerde kalkınma oranı artmış, ekonomik olarak ciddi gelişmeler kat edilmiştir.⁸ Ülkede kooperatifçiliğin gelişmesine sağlanan en büyük katkı vatandaşların bireysel değil topluluk olarak hareket etme bilincine sahip olmasıdır.

Kooperatifçilik konusunda oldukça basit düzenlemeler bulunan ülkede kooperatifler, 1922 yılından beri kısa bir hükümet kararnamesine göre kurulmaktadır⁹. Alman kooperatif öncüleri Raiffeisen ve Schulze’un etkisi ile 19. yüzyılın ikinci yarısında¹⁰ çiftçiler tarafından sütçülük, meyve, pamuk ve hayvancılık alanında kurulan kooperatifler, 1930 yılından sonra büyük gelişme kaydederek enerji de dahil birçok alanda faaliyet göstermeye başlamıştır. Bugün Amerika Birleşik Devletleri, Ulusal Kooperatif İşletme Birliği (National Cooperative Business Association) verilerine göre, üç trilyon Amerikan Doları daha fazla varlıkları olan yaklaşık 29 bin kooperatifin sağladığı 500 milyar Amerikan Doları üzerindeki gelir ile 2 milyondan fazla kişiye istihdam sağlayan güçlü bir kooperatif sektörüne sahiptir¹¹. Ülkede yaklaşık 350 milyon kooperatif ortağı bulunmaktadır¹².

8 New Deal Network, “Rural Electrification”, <http://newdeal.feri.org/tva/tva10.htm>, Erişim Tarihi: 05.06.2015.

9 Mülâyim, Z. G. (2003). “Kooperatifçilik”, Ankara: Yetkin Yayınevi.

10 Bilek, A. (June 2012). “Revitalizing Rural Communities Through the Renewable Energy Co-operative”, Series on the German Energy Transition (3 of 6).

11 National Cooperative Business Association, “2013 Annual Report, Co-op Stat”, https://www.ncba.coop/pdfs/NCBA_AnnReport_2013_forInternet_spreads2.pdf, Erişim Tarihi: 03.04.2015.

12 National Cooperative Business Association, “2013 Annual Report, Co-op Stat”, https://www.ncba.coop/pdfs/NCBA_AnnReport_2013_forInternet_spreads2.pdf, Erişim Tarihi: 03.04.2015.

Amerika'da kooperatifçilik konusunda federal bir mevzuat bulunmamakla birlikte Wisconsin ve Minnesota gibi eyaletlerde eyalet bazında kooperatiflere yönelik mevzuat düzenlemeleri yapılmıştır.

ABD Ulusal Kooperatif İşletmeler Birliği

(National Cooperative Business Association)

1916 yılında Amerika Kooperatif İttifakı adı ile ABD'deki kooperatiflerin çatı organizasyonu olarak kurulan örgüt, 1985 yılında adını değiştirerek Ulusal

Kooperatif İşletmeler Birliği (NCBA) adı ile faaliyetlerine devam etmiştir. 100 yıldır ABD genelinde eğitim ve danışmanlık hizmeti sunma, ülke kooperatif politikalarının belirlenmesine katkı sağlama, kooperatif kimliğini koruma ve kooperatifçilik hareketini sahip olduğu uluslararası vizyonu ile tüm dünyaya yayma faaliyetlerini yürütmektedir. Kooperatiflerin ulusal sesi olan NCBA'nın değişen ekonomik şartlara ve politik çevreye karşı kooperatiflerin rekabet edebilirliği ve sürdürülebilirliğine yönelik ciddi çalışmalar yapmaktadır¹³.

Mevcut durumda ortaklık konusunda mecburiyet olmamasına rağmen 500 ortağı olan birlik ortak olan kooperatif ve kooperatif birliklerinden ise belli bir miktar ortaklık aidatı almaktadır. Hükümet ile kooperatifler arasında köprü görevi gören NCBA'nın kooperatiflerin hükümetten beklentilerini hükümete aktarmak suretiyle ülke kooperatifçilik politikasının belirlenmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Bu çalışmalara örnek olarak, Sandy Kasırgası sonrasında felaketten zarar gören ev sahiplerine ve kiracılara yönelik hükümet tarafından bir yardım kampanyası başlatılmasına rağmen kiracılık veya ev sahipliği haricinde ayrı bir konumu olan yapı kooperatiflerinden ev sahibi olan

¹³ National Cooperative Business Association , <http://www.ncba.coop/>, Erişim Tarihi: 03.04.2015.

vatandaşlar hakkında herhangi bir düzenleme yapılmaması sonucu NCBA'nin devreye girerek yapı kooperatifleri ortaklarına da yardım verilmesini sağlamıştır.

Birlik ulusal misyonunun yanı sıra yaklaşık 60 yıldır tarım, gıda güvenliği, doğal kaynakların verimli kullanımı, toplum temelli sağlık gibi alanlarda uluslararası düzeyde proje bazında çalışmalar yürütmektedir. Yaklaşık 50 yıl önce Hindistan ile yapılan ve dünyanın en büyük kooperatifinin kuruluşu gerçekleştirilen ilk uluslararası projeden bu yana toplam 14 az gelişmiş ülke ile teknik eğitim, yardım ve kapasite artırımına yönelik ortaklaşa proje yürüten birlik bu konuda oldukça başarılıdır. Temel amacı yerel kalkınmanın ve kooperatifler aracılığı ile az gelişmiş ülkelerin ekonomilerine katkı sağlanması olan projelerin finansmanı ise gerçekleştirildikleri yere göre belirlenmektedir. Buna göre yurt dışındaki çalışmaların finansmanı ABD hükümeti tarafından, ülke içindeki projelerin finansmanı ise NCBA tarafından üstlenilmektedir.

ABD Ulusal Kırsal Elektrik Kooperatifleri Birliği (National Rural Electric Cooperative Association)

NRECA

A Touchstone Energy® Cooperative

1930'lu yılların son dönemlerinde kırsal bölgelerdeki on evden dokuzunda elektrik bulunmayan ülkede, bölge halkının

ekonomisi tamamen tarıma bağlanmış, fabrikalar ve işletmeler elektriğin olduğu şehirlere kurulduğu için kırsal alana yatırımlar yapılmamıştır. Bu durum uzun yıllar enerji şirketlerinin ülkedeki kırsal bölgeleri görmezden gelmesine neden olmuş ve bölge halkı kendi kaderleriyle baş başa bırakılmıştır.

Söz konusu durum, 1935 yılında kırsal kesimin yerel elektrik ihtiyacını karşılayabilmesi için elektrik kooperatiflerinin kurulması amacıyla,

düşük faizli ve uzun vadeli kredi programlarının yanı sıra teknik, yönetim ve eğitim yardımları yürütecek olan “Kırsal Elektrifikasyon İdaresinin (Rural Electrification Administration-REA)” kurulmasını sağlamıştır. Özellikle dönemin ABD Başkanı Franklin Roosevelt’in 1929 yılında yaşanan “Büyük Buhran” nedeniyle geliştirdiği ve 1933-1936 yılları arasında uygulanan “Yeni Düzen (New Deal)” programının bir parçası olarak kurulan REA¹⁴, 1939’a kadar 288 bin eve hizmet veren 417 kırsal elektrik kooperatifinin kuruluşuna yardım etmiştir¹⁵.

Söz konusu kooperatiflerin sayısal artışı ile kırsal elektrik kooperatiflerinin çatı kuruluşu olarak 1941 yılında kurulan NRECA, üyesi olan 900 elektrik kooperatifini federal hükümet bazında temsil etmektedir. Çalışmaları arasında kooperatif araştırma-geliştirme faaliyetlerine katkı sağlamak, kalkınma programları çerçevesinde çalışmalar ve eğitim faaliyetleri yürütmek, enerji kooperatiflerine hukuki ve teknik destek vermek yer almaktadır.

Kooperatifler enerji kaynağı olarak ilk zamanlar devletin imkânlarından yararlanmış ancak sonrasında kendi imkânları ile elde ettikleri kömür ve doğalgazı elektrik üretiminde kaynak olarak kullanmıştır. ABD’de kooperatifler sadece elektrik üretiminde değil enerjinin dağıtımı ve iletimi konusunda da faaliyet gösterebilmektedir. Mevcut durumda ABD’de 66 enerji üretimi ve 900 enerji dağıtımı kooperatifi bulunmaktadır¹⁶. Enerji kooperatiflerinden elektrik alan tüketici sayısı 47 eyalette 42 milyona ulaşmıştır¹⁷. Kooperatiflerin elektrik üretiminden ABD’nin %5 enerji ihtiyacı karşılanmaktadır¹⁸.

14 National Rural Electric Cooperative Association, “History of Electric Co-ops”, <http://www.nreca.coop/about-electric-cooperatives/history-of-electric-co-ops/>, Erişim Tarihi: 03.04.2015.

15 New Deal Network, “Rural Electrification”, <http://newdeal.feri.org/tva/tva10.htm>, Erişim Tarihi: 05.11. 2012.

16 National Rural Electric Cooperative Association, About Us, <http://www.nreca.coop/what-we-do/about-us/>, Erişim Tarihi: 03.04.2015.

17 National Rural Electric Cooperative Association, <http://www.nreca.coop/about-electric-cooperatives/maps/>, Erişim Tarihi: 03.04.2015.

18 National Cooperative Business Association, “2013 Annual Report”, https://www.ncba.coop/pdfs/NCBA_AnnReport_2013_forInternet_spreads2.pdf, Erişim Tarihi: 03.04.2015.

Ulusal Kooperatif Bankası (National Cooperative Bank)

1978 yılında hükümetin desteği ile kurulan “Ulusal Kooperatif Bankası”, 5 milyar Amerikan Doları sermaye¹⁹ ile enerji kooperatifleri dışında her sektörden kooperatife

kredi vermektedir. Enerji kooperatiflerinin kapsam dışında tutulmasının nedeni ise enerji kooperatiflerinin kendilerine özgü kooperatif bankalarının olmasıdır.

Birincil müşterileri konut kooperatifleri olan banka sağlık sektöründen de pek çok kooperatife kredi imkânı sunmaktadır. Misyonları müşterilerinin ekonomik anlamda iyi durumda olmalarını sağlamak olan kooperatifin kredi verdiği kesimin %35’i maddi anlamda kısıtlı imkânlarla sahip olan ve diğer bankalardan kredi alamayan kooperatiflerden oluşmaktadır. 5 Amerikan Doları karşılığında bankada hesap açtırmak suretiyle ortak olunan kooperatifin mevcut durumda en büyük rakibi ABD’nin en büyük ticari bankası olan “Bank of America” olarak gösterilmektedir. Bu başarıda en büyük etki alanlarında uzman kişiler tarafından yönetilmesi, sosyal duyarlılıklarının yüksek olması ve en önemlisi müşterilerinin aynı zamanda ortakları olmasıdır. Kooperatifin ABD’de faaliyet gösteren diğer bankalardan yapısal konular hariç hukuki olarak herhangi bir farkı bulunmamaktadır.

New York ve New Jersey Sağlık Sigortası Kooperatifi

ABD’de sağlık sigortasına sahip olmayan 30 milyon civarında kişinin ve işçilerin sigortalanmasını sağlamak ve sağlık hizmetlerini karşılamak amacıyla ABD Başkanı Obama tarafından yayınlanan “Sağlık Reformu”ndan sonra kurulan ve ABD’de toplam 22 adet sağlık kooperatifinden biri olan New York ve New Jersey Sağlık Sigortası Kooperatifi New York Eyaleti’nde kurulan en büyük sağlık sigortası

¹⁹ National Cooperative Bank, “See Your Impact”, <https://www.ncb.coop/default.aspx?id=3684>, Erişim Tarihi: 03.04.2015.

kooperatifidir²⁰.

Amacı devlet tarafından karşılanmayan sağlık sigortası hizmetinin toplumsal girişim modeli olan kooperatifler aracılığı ile karşılanmasını sağlamak olan kooperatifin kuruluşu için gerekli olan ilk sermaye, Sağlık Bakanlığı

tarafından 5 yıllık geri ödeme planı ile faiz yürütülmeden 23 milyon Amerikan Doları civarında borç şeklinde verilmiştir.

2012 tarihinde kuruluş için çalışmalara başlayan kooperatif, 1 Kasım 2013 tarihinden itibaren sigorta sistemine ortak almaya başlamıştır. 1 Ocak 2014 tarihinde kuruluşunu tamamlayan kooperatif mevcut durumda New York genelinde toplam 100 binden fazla ortak sayısına ulaşmıştır. Aileden bir kişinin kooperatife ortak olması diğer aile fertlerinin de otomatik olarak ortak olmasını sağladığı ve ailedeki 18 yaş üstündeki bireylerin de kooperatif faaliyetlerinde oy kullanma hakkına sahip olduğu kooperatifte ortaklık poliçenin imzalanması ile başlamaktadır. Ortaklığın sona ermesi ise ancak aylık aidatın ödenmemesi ile gerçekleşmektedir. Kooperatifin sona erme şartı tamamen diğer sigorta şirketlerinin tabi olduğu yasal düzenlemeler kapsamında gerçekleşmektedir.

Sigorta kapsamında bronz, gümüş, altın ve platin ortaklıklar olmak üzere 4 ayrı programları bulunan kooperatif, hepsinin ödeme ve kapsamlarının farklı olmasına rağmen her ortak bir oy hakkına sahiptir. Bu kural kooperatifi diğer ticari sigorta şirketlerinden ayıran en önemli özellik olarak kabul edilmektedir. Kooperatifin New York eyaletinde kooperatif sigortasını kabul eden 700 bini aşkın sağlık merkezi, hastane, doktor ile anlaşması bulunmaktadır.

Elde ettiği kârı yine ortaklar için kullanan kooperatif, toplumsal sorumluluk bilinci ile hareket ederek sigorta hizmetinden yararlanamayan vatandaşlara sağlık güvencesi kazandırmaktadır.

20 New York and New Jersey Health Republic CO-OPs, "About Us", <https://newjersey.healthrepublic.us/about-us/>, Erişim Tarihi: 03.04.2015.

Mevcut durumda kooperatifin kurucuları tarafından kendi sektörlerinden atanan ve herhangi bir ücret almayan 15 yöneticisi bulunmaktadır.

Park Slope Gıda Kooperatifi

1973 yılında New York şehrinin Brooklyn semtinde kurulan kooperatif, ABD'nin kooperatif olarak en büyük süpermarket zinciridir. 75 Amerikan Doları yatırım, 25 Amerikan Doları ise depozito olarak değerlendirilen 100 Amerikan Doları sermaye ile ortak olunan kooperatif, ortaklarına dönüşümlü olarak süpermarketin her bölümünde ücretsiz olarak çalışma koşulu getirmektedir. Bu sayede çalışan ücreti ödenmemekte ve marketteki 5000'den fazla çeşit ürün diğer süper marketlere göre %30 daha ucuza satılabilmektedir.

Ortakların gönüllü olarak dört haftada bir günlük 2 saat 45 dakika markette çalışmasını ortaklık şartlarından biri olarak kabul eden kooperatif, ortakların haricinde dışardan kimsenin marketten alışveriş yapmasına izin vermemektedir.

Ortakların kooperatifte çalışması sırasında ya da alışveriş yaptıklarında çocukları da düşünülerek onlar için süpermarketin bir bölümünde çocuk bakım odası düzenlenmiştir. Süpermarkette satılmayan ürünler ise kooperatifin kurduğu çorba dükkânında evsizler için yemek olarak hazırlanıp karşılıksız verilerek toplumsal sorumluluk görevi yerine getirilmektedir. Kooperatif yönetim kurulu, çoğunluğun isteği doğrultusunda kararlar almakta, fazla alışveriş yapan ortağa herhangi bir ayrıcalık tanınmayarak, herkes tek bir oy hakkına sahip olmaktadır. Ortaklardan sadece markette çalışma koşulunu yerine getirmesi talep edilmektedir. Edinilen kâr ise topluma verilen katkı olarak düşünülerek yeni kooperatifler açmak için kurulan fonlar için kullanılmaktadır. Kooperatifin sahip olduğu süpermarketin denetimi diğer ticari şirkete ait market denetimi ile aynı şekilde yapılmaktadır. Ancak kooperatif kendi içinde de bir iç denetim mekanizmasına sahiptir.

Park Slope Gıda Kooperatifi deneyimi, yeni bir proje olarak Paris'e taşınmakta olup, Paris Belediyesi desteğinde 1.500 m² lik bir mağaza yeri tahsis edilmiştir. 22-23 Nisan 2015 tarihleri arasında Paris'te yapılan ICA Avrupa Genel Kurulu sırasında Park Slope Kooperatifi hakkında delegelere bilgi verilmiştir.

2.3. ARJANTİN

Bir Latin Amerika ülkesi olan Arjantin’de kooperatifçilik hareketi, ilk olarak Buenos Aires Üretim ve Tüketim Kooperatifi’nin 1875 yılında kurulmasıyla ortaya çıkmıştır. 1887 yılında kurulan Arjantin Halk Bankası ile kredi kooperatifi alanında çalışmalar yürütmeye başlamıştır. 1905 yılında yapı ve kredi alanında faaliyet gösteren Çalışma Evleri kooperatifleri ve 1960’larda kurulan kırsal bankalar ve kredi birlikleri sayesinde kooperatifçilik hareketi hız kazanmıştır. 5 Aralık 1962 tarihinde kooperatifçilik hareketini güçlendirmek amacıyla kurulan Arjantin Milli Kooperatifler Federasyonu (Cooperar) ise farklı sektörlerde çalışmalar yürüten 45 federasyonu bir çatı altında toplamaktadır ve ülke kooperatifçiliğine önemli hizmetler sunmaktadır.²¹

2001 ekonomik krizinden sonra Arjantin’de 37 milyonluk nüfusun %60’ından fazlası yoksulluk sınırının altında olup, işsizlik oranı %25’e yükselmiştir. Krizden sonraki 5 yıl içerisinde ise işçi kooperatifleri ve işçilerin devraldığı fabrikaların sayısında büyük ölçüde artış yaşanmasıyla birlikte 6.938 yeni kooperatif kurulmuştur ve istihdama önemli ölçüde katkı sağlamıştır. İşçi kooperatifleri, Arjantin kooperatifçiliğinin en aktif olduğu alan olarak görülmektedir.²²

La Nacion tarafından verilen bilgilere göre, 2012 yılında 6,024 yeni kooperatif kurulmuş ve 2011 yılındaki rakamlara nazaran %239’luk bir artış olduğu gözlemlenmiştir. Yeni kurulan kooperatiflerin büyük bir kısmı başkent Buenos Aires’te yer almasına rağmen diğer şehirlerde de çok sayıda yeni kooperatifin varlığı dikkat çekmektedir. Jose C. Paz’da 367, Córdoba’da 63, Santa Fe’de 110, Mendoza’da 58, Başkent’te ise 125 adet yeni kooperatif kurulmuştur. Bu artışın özellikle Arjantin Sosyal Kalkınma Bakanı Alicia Kirchner’in destekleri sayesinde olduğu vurgulanmaktadır. Kurulan yeni kooperatiflerin büyük bir çoğunluğunu işçi kooperatifleri oluşturmaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü Latin Amerika ve Karayipler Bölge Ofisi’nin raporuna göre, 2001 krizinde kooperatif ortaklığı iflasa alternatif bir çözüm olarak görülmüştür. Bu

21 Arjantin Milli Kooperatifler Federasyonu İnternet Sayfası, <http://www.cooperar.coop/İn-ternet/historia>, Erişim Tarihi: 13.03.2015.

22 A.e. Erişim Tarihi: 13.03.2015.

kapsamda 1998 ve 2000 yılları arasında ayakta kalabilen şirketlerin %95'ini işçi kooperatifleri oluşturmuştur.²³

2001 ekonomik krizinin ülkeyi oldukça kötü etkilediği bir dönemin ardından insanlar en iyi bildiği işi yapmaya yönelmiş ve bir araya gelerek daha önceden işçileri oldukları ve krizden dolayı kapatılan fabrikaların sahibi olmaya başlamışlardır. Bu organik ve demokratik birleşme, ülke için moralleri yükselten yeni bir başlangıç olmuştur. 2005 yılı itibarıyla Arjantin'de işçilerin sahibi olduğu kooperatif şeklinde örgütlenen 200 fabrika bulunmaktadır ve 55.000'nin üzerinde işçi istihdam edilmektedir.²⁴

Arjantin kooperatifçilik hareketi, 2003 yılından bu yana kooperatifçiliği ve kooperatiflerin kalkınmasını teşvik edici yönde gerçekleştirilen çeşitli kamu politikalarıyla hız kazanmaktadır. Ülkede 20 milyon kooperatif ortağı ve 5 milyon mütüel (karşılıklı) ortak bulunmaktadır. Bunun yanı sıra 4 ilde 15 milyon kişiyi kapsayan kooperatif gıda zinciri de yer almaktadır. Arjantin kooperatifleri; enerji, sağlık, konut yapı, turizm, bankacılık, sigorta, eğitim ve basın gibi pek çok sektörde faaliyet göstermektedir. Bunlara örnek verecek olursak, Buenos Aires'in kırsal bölgelerinde elektriğin %95'i kooperatifler tarafından karşılanmaktadır. Konut yapı kooperatifleri sayesinde ülkenin çeşitli bölgelerinde 25.000 yeni konut inşa edilmiştir. 90 adet konut yapı kooperatifinin bulunduğu Arjantin'de yakın gelecekte yaklaşık 7.000 konutun daha inşa edileceği planlanmaktadır. Sağlık sektöründe de faaliyet yürüten kooperatifler ve mütüellerin 2,5 milyon insana sağlık hizmeti sunduğu saptanmıştır. Kooperatiflerle birlikte hareket eden Arjantin Hükümeti de çeşitli kalkınma programları yürütmektedir. Bu programlar sayesinde toplam 14 ilde, kırsal altyapıyı düzenleyen 351 kalkınma programına destek olmuştur ve 15.000'den fazla istihdam yaratmıştır.²⁵

23 A.e. Erişim Tarihi: 13.03.2015.

24 <http://atlismta.org/online-journals/0809-journal-intervention/the-rise-of-worker-cooperatives-in-argentina/> Erişim Tarihi: 13.03.2015.

25 <http://ica.coop/en/media/news/argentinas-co-operative-sector-continues-grow> Erişim Tarihi: 13.03.2015.

Uluslararası Kooperatifler Birliği (ICA) tarafından hazırlanan 2014 Dünya Kooperatifçilik Raporu'nda başarılı bir Arjantin işçi kooperatifi olan Obrera

Tüketim ve Konut Kooperatifi'nin hikâyesine de yer verilmiştir. 1920 yılında Arjantin'in Bahia Blanca şehrindeki 173 işçi yayılan fırın kartellerinin büyümesiyle mücadele etmek için bir kooperatif kurmaya karar vermiştir. O zamandan beri, Cooperativa Obrera (işçi kooperatifi) 52 şehirdeki 107 satış noktası, 4.400 çalışanı ve 1.300.000'den fazla ortağıyla Arjantin'deki en büyük ve Latin Amerika'daki ikinci en büyük tüketim kooperatifi haline gelmiştir. Sadece dört ilde satış noktası bulunmasına ve büyük şehirlerde olmamasına rağmen, kooperatif ulusal pazar payının %2,7'sini elde etmeyi başarmıştır. Uluslararası Kooperatifler Birliği tarafından sunulan söz konusu raporda, Arjantin kooperatiflerinden biri olan Sancor Seguros Sigorta Kooperatifi de en başarılı ilk 300 kooperatif arasında yer almaktadır.²⁶

²⁶ <http://www.euricse.eu/en/WorldCooperativeMonitor/Report2013> Erişim Tarihi: 13.03.2015

T.C. GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI

Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

2.4. AVRUPA BİRLİĞİ

Yirmi sekiz üyeye sahip, siyasi ve ekonomik bir örgütlenme olan Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde kooperatifçilik 19. yüzyılda başlamıştır. Avrupa ekonomik yaşamında ve sanayisinde önemli bir paya sahip olan kooperatif işletmelerin sayısı yaklaşık 250.000'dir. Her üç Avrupa

Birliği vatandaşından biri kooperatif ortağıdır ve kooperatif işletmeler 5,4 milyon kişiye istihdam olanağı sağlamaktadır.

Kooperatifler çoğu üye devletlerde önemli sektörlerde ciddi pazar paylarına sahiptir. Mesela, ülke bazında tarım

sektöründe kooperatiflerin payı Hollanda'da %83, Finlandiya'da %79, İtalya'da %55 Fransa'da %50'dir. Ormancılıkta kooperatiflerin sahip olduğu sektör payı İsveç'te %60, Finlandiya'da %31'lerde seyretmektedir. Bir diğer önemli sektör olan bankacılıkta kooperatifler Fransa'da %50 gibi yüksek bir paya sahipken Avusturya ve Finlandiya'da kooperatifler yaklaşık %30'luk bir sektör payına sahiptir. Sağlık ve ilaç sektöründe kooperatiflerin payı İspanya'da %21, Belçika'da %18 civarındadır. Perakende sektöründe tüketici kooperatifleri Finlandiya'da %36 ve İsveç'te %20 pazar payına sahiptir. Ayrıca, bilgi teknolojileri, konut sektörlerinde ve emek eksenli sektörlerde kooperatifler AB ülkelerinde faaliyette bulunmaktadır. İtalya'da kooperatifler toplam ekonominin %15'ini temsil etmektedir. Bununla birlikte, kuaförler, tesisatçılar gibi belli esnaf grupları için kooperatifler, yiyecek-ıçecek, muhasebe, yasal danışmanlık, pazarlama hizmeti sunmaktadır. Son yıllarda AB'de kooperatifler, eğitim, ulaşım, enerji gibi toplumun genelini ilgilendiren sektörlerde de yer almaktadır²⁷.

27 Avropean Commission- Growth, Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SME's: http://ec.Avropa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/co-operatives/index_en.htm Erişim Tarihi: 29.04.2015.

AB’de sosyal ekonominin gelişmesinde etkili olan kooperatiflere AB mevzuatında da yer verilmiştir. 22 Temmuz 2003 yılında kabul edilen “Avrupa Kooperatifi Tüzüğü” farklı iki ülkeden en az beş kişi veya kooperatif örgütün kuracağı kooperatiflere uygulanacaktır. Tüzüğün amacı, kooperatiflerin sınır ötesi ve ulus aşırı faaliyetleri kolaylaştırmak için yeterli yasal enstrümanları kooperatiflere sağlamaktır. En az iki üye ülke vatandaşlarının kuracağı kooperatiflere uygulanan bu tüzük, çoğu konuda ülkeleri yasal düzenlemelerinde serbest bırakmakta ve mevzuatları yakınlaştırmayı amaçlamaktadır. 18 Ağustos 2006 tarihinde yürürlüğe giren bu tüzüğün uygulama sonuçları, bu tarihten beş yıl sonra yapılan bir araştırma ile ortaya konulmuş ve konu hakkında Avrupa Parlamentosu 13 Mart 2012 tarihinde bir bildiri ile bu raporu kabul ettiğini duyurmuştur.

Yine 23 Şubat 2004 tarihinde yayınlanan “Avrupa’da Kooperatiflerin Teşvik Edilmesi Konulu Komisyon Bildirimi”nde kooperatiflerin istihdam politikası, sosyal entegrasyon, bölgesel ve kırsal kalkınma ve tarım gibi pek çok alanda faaliyette bulunmasının önemi vurgulanmıştır.²⁸ Avrupa’da kooperatifçilik anlayışının yaygınlaşması ve daha görünür olması, kooperatif mevzuatının geliştirilmesi ve kooperatiflerin AB topluluğuna katkısının devamlılığı öngörülmüştür. Bu çerçevede AB 2020 Stratejisi’nde belirlenen hedeflere ulaşılmasında kooperatiflerin önemli katkıları olacağı hususuna yer verilmiştir.

Uluslararası Kooperatifler Birliği (ICA)’nin Avrupa bölgesel örgütü olan Kooperatifler Avrupa (Cooperatives Avrope), AB organları ile ilişkilerini geliştirmek ve AB politikalarını kooperatiflerin yararları doğrultusunda etkilemek amacı ile bir AB Koordinasyon Komitesi (EUCC) kurmuştur.

28 T.C. Resmi Gazete, (2012), “Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı”, T.17.10.2012, S.28444

2.5. AVUSTRALYA

Güney yarım kürede bulunan bir ada ülkesi olan Avustralya'nın nüfusu 2014 verilerine göre 23 milyondur.²⁹ Kooperatifler, finansal hizmetler ve tüketici piyasaları gibi Avustralya ekonomisinin önde gelen sektörlerinde 1850'lerden bu yana çalışmalarını devam ettirerek, ülke ekonomisine önemli katkılar sunmaktadır.³⁰

Kooperatif işletmelerinin 1900'lü yılların başında 400 bin olan ortak sayısı 2012 verilerine göre 13,5 milyona ulaşmıştır.³¹ Kooperatiflere ait bu ortaklık rakamı, diğer şirketlerde pay sahibi olanlardan iki kat daha fazladır. Kooperatif sayısı 1.700 civarında olan bu ülkede her on kişiden sekizi en az bir kooperatife ortaktır. Her on özel şirketten üç tanesi kooperatiftir.

2013 yılı verilerine göre, Avustralya'nın ilk 100 kooperatifinin ciro toplamı 25 milyar Amerikan Doları aktif toplamı ise 108 milyar Amerikan Doları civarındadır. Bu işletmeler ülkenin tüm bölgelerine ve eyaletlerine yayılmış durumdadır. "Yeni Güney Galler Eyaleti" %44'lük oranla en çok kooperatife sahip olan ve toplam ciroya en çok katkı yapan eyalettir. "Batı Avustralya Eyaleti" ise, kooperatiflerin %13'üne sahip olmasına rağmen toplam ciroya %27'lik katkısıyla en iyi performans gösteren eyalettir.³²

Kooperatiflerin faaliyet gösterdikleri sektörler göre dağılımına bakıldığında en büyük paya %30,3'le sigortacılık sektörünün sahip olduğu görülmektedir.³³ Diğer dev sektörler ise %28,6'lık oranla tarım ve %22,1'lik oranla bankacılık ve finans sektörüdür.

29 Avustralya İstatistik Bürosu İnternet Sayfası, <http://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/mf/3101.0>, Erişim Tarihi: 02.03.2015.

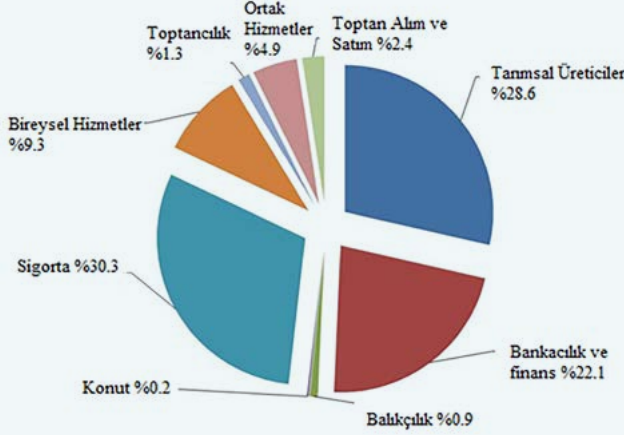
30 Hagen Henry, International Handbook of Cooperation Law, Springer, Berlin, 2013, s.207

31 National Mutual Economy Report 2014, <http://bccm.coop/policy-agenda/research/national-mutual-economy-report-2014/#.VNijMLE5mUn>, s.10 Erişim Tarihi: 13.02.2015.

32 A.g.e. s.14

33 MAZZAROL, T. (2014) "Australia's Leading Co-operative and Mutual Enterprises in 2014" Centre for Entrepreneurial Management and Innovation, http://www.cemi.com.au/sites/all/publications/CEMI_DP1403-Mazzarol-Limnios-Soutar-Kresling-2014.pdf, Erişim Tarihi: 13.02.2015.

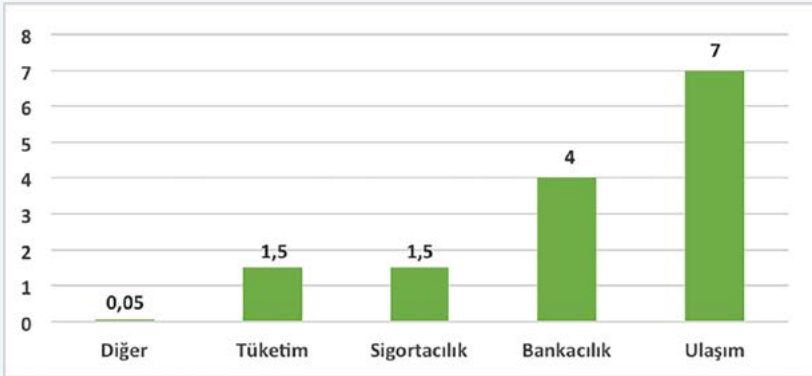
Grafik 1: Avustralya'nın İlk 100 Kooperatifinin Sektörel Dağılımı

Kaynak: Australia's Leading Co-operative and Mutual Enterprises in 2014

Kooperatif ortaklarının sektörel dağılımı ise; bankacılık sektöründe 4 milyon, sigortacılık sektöründe 1,5 milyon, ulaştırma sektöründe 7 milyon, tüketim sektöründe 1,5 milyondur. Ayrıca, diğer sektörlerde faaliyet gösteren kooperatiflerin de yaklaşık 50 bin ortağı vardır.³⁴

Grafik 2: Ortak Sayılarına Göre Kooperatiflerin Sektörel Dağılımı (Milyon Kişi)

³⁴ National Mutual Economy Report, 2014, s.20

Avustralya'nın en büyük kooperatifi, merkezi "Batı Avustralya Eyaleti"nde bulunan toplu hububat işleme ve depolama işi yapan "Co-operative Bulk Handling Ltd. (CBH GROUP)"tur. 1933 yılında kurulan ve Avustralya'nın ana ihracatçılarından olan CBH, yıllık 2,8 milyar Amerikan Doları aşkın cirouyla halen hububat üreticileri tarafından kontrol edilen ülkedeki en büyük şirkettir. Ülkenin ikinci en büyük kooperatifi 1950 yılında kurulan "Murray Goulburn Co-Operative" ise, tarım sektöründe faaliyet gösteren, ülkenin en büyük süt tedarikçisi ve en büyük işlenmiş gıda ihracatı yapan şirkettir. "The Hospital Contribution Fund of Australia" da ülkenin en büyük sağlık sigortası ve hayat sigortası fonlarından bir tanesidir. Sektördeki %11,8'lik payıyla en büyük 3'üncü sağlık sigortası olan şirket, Avustralya'nın kâr amacı gütmeyen en büyük sağlık sigortası fonudur. Uluslararası Kooperatifler Birliği'nin 2014 yılında yayınladığı rapora göre en büyük 300 kooperatif sıralamasında 3,21 milyar Amerikan Doları cirouyla "Co-operative Bulk Handling Ltd. (CBH GROUP)" 150. sırada, 2,4 milyar Amerikan Doları cirouyla "Murray Goulburn Co-Operative" 185. sırada, 1,96 milyar Amerikan Doları cirouyla "The Hospital Contribution Fund of Australia" 217. sırada yer almaktadır.³⁵

Tablo 6: Avustralya'da En Büyük Ciroya Sahip İlk 10 Kooperatifi

Sıra	Kooperatifin Unvanı	Kuruluş	Ciro (\$)
1	Co-operating Bulk Handling	1933	2.815.739.000
2	Murray Goulburn Co-operative Co Ltd.	1950	2.389.435.000
3	The Hospital Contribution Fund of Australia Ltd.	1932	2.134.196.000
4	HBF Health Ltd.	1941	1.268.960.000
5	Capricorn Society Ltd.	1974	1.212.581.000
6	Australian Unity	1940	1.146.136.000
7	Credit Union Australia	1946	693.103.000
8	Namoi Cotton Co-operative Ltd.	1962	580.042.000
9	RAC WA	1905	560.254.000
10	RACQ	1905	532.827.000

35 Exploring The Co-Operative Economy Report 2014, <http://monitor.coop/>, s.71 vd. Erişim Tarihi: 15.02.2015.

Avustralya'nın en büyük tarım şirketlerinin çoğu kooperatif olup, bunların başında yukarıda da yer verilen "CBH Group" ve "Murray Goulburn Co. Ltd." gelmektedir. Hükümetin tarımsal rekabeti düzenlediği "Green Paper" a göre çiftçilere ait kooperatifler tarladan sofraya güçlü bir rekabetin ve adaletin sağlanması için anahtar görevi görmektedirler. Bu nedenle, Avustralya hükümeti tarımsal gelişmeyi sağlamak amacıyla sektördeki kooperatifleri teşvik etmek üzere ülke genelinde ciddi çalışmalar yürütmektedir.³⁶

Uluslararası Kooperatifler Birliği'nin 2014 yılında yayınladığı rapora göre en büyük 300 kooperatif sıralamasında 3,21 milyar Amerikan Doları cirouyla "Co-operative Bulk Handling Ltd. (CBH GROUP)" 150. sırada, 2,4 milyar Amerikan Doları cirouyla "Murray Goulburn Co-Operative" 185. sırada, 1,96 milyar Amerikan Doları cirouyla "The Hospital Contribution Fund of Australia" 217. sırada yer almaktadır.³⁷

G-20 ülkelerinde bulunan en büyük işletmelerin oluşturdukları B-20 (Business 20) grubu içerisinde kooperatifler de yer almakta olup, 2014 yılında G-20 başkanlığını Avustralya Hükümeti yapmıştır. Avustralya'nın Sidney şehrinde G-20 öncesinde düzenlenen B-20 Zirvesi'ne ilk defa kooperatifçilik sektörünün temsilcileri de davet edilmiştir. Dünyanın en büyük ekonomisi içinde bulunan kooperatiflerin geçmişte olduğu gibi günümüzde de yaşanan global kriz karşısında üstlendikleri sosyal ve ekonomik roller bunda etkili olmuştur. Avustralya'da 16-18 Temmuz 2014 tarihleri arasında yapılan B-20 Zirvesi'nde G-20 yıllık toplantısı öncesi politika önerilerini geliştirmek için iş çevrelerinden 300 liderin bir araya gelmesi sağlanmıştır. Avustralya kooperatiflerini, Tahıl Üreticileri Kooperatifleri Federasyonu Andrew Crane temsil etmiştir.

36 <https://agriculturalcompetitiveness.dpmc.gov.au/key-documents> "Green Paper" s.93 Erişim Tarihi: 13.02.2015.

37 Exploring The Co-Operative Economy Report 2014, s.71, 72, 74.

2.6. BİRLEŞİK KRALLIK

Modern anlamda kooperatifçiliğin doğduğu ülke olarak kabul edilen Birleşik Krallık'ta kooperatifçilik hareketinin tarihi 19. yüzyıla dayanmaktadır. Piyasa ekonomisi sisteminin küçük sermayeye faaliyette bulunma alanı bırakmadığı koşullarda gelişen kooperatifçilik hareketinin oluşmasında Peter Cornelgus Plockboy, Robert Owen, Dr. William King gibi girişimciler önemli rol oynamışlardır.

Kooperatifçilik hareketinin günümüzdeki anlamda ilk uygulayıcılarından biri olan Rochdale Öncüleri, 28 dokuma işçisinin bir araya gelmesiyle, 1844 yılında bir tüketim kooperatifi kurmuşlardır. Rochdale öncülerinin bir araya gelmesindeki temel amaç ortaklarının şeker, yağ, un, sabun gibi temel ihtiyaçlarının daha ucuza temin edilmesidir. Başka bir deyişle, Rochdale öncüleri, kooperatifin hem sahibi hem de müşterisidir. Kooperatif kurulduğundan itibaren iki yıl için ortak sayısını ve kârını yükseltince İngiltere'de Rochdale'lilerin kurduğu kooperatife benzer yüze yakın tüketim kooperatifi kurulmuştur. Rochdale öncülerinin başlattığı kooperatifçilik hareketinin başarısında önemli bir paya sahip olan ilkelerini şöyle sıralamak mümkündür:

- Kooperatif sermayesi ortaklarca karşılanmalı ve sermayeye sınırlı faiz verilmelidir (Sermayeye sınırlı faiz),
- Ortaklara bozulmamış sağlıklı ürünler sunulmalıdır (Bozulan gıdaların uzaklaştırılması),
- Tam tartım ve ölçüm sağlanmalıdır (Tartım ve ölçümde hassasiyet),
- Satışlarda pazar fiyatı uygulanmalıdır. Kredili satış uygulanmamalı ve talep de edilmemelidir (Peşin satış; veresiye yok geçerli piyasa fiyatlarını kullan),
- Elde edilen işletme fazlası ortaklara kooperatifle işlemleri oranında dağıtılmalıdır (Müşteri indirimini veya geri ödemesi),
- Yönetimde bir ortağa bir oy ilkesi kesinlikle uygulanmalıdır ve ortaklıkta cinsiyet ayrımı yapılmamalıdır (Demokratik yönetim),
- Yönetim ve çalışanlar dönemsel olarak seçilmiş komitelerden

oluşmalıdır (Kooperatifin seçilmiş temsilcilerle yönetim ve kontrolü),

- Gelirin belirli bir yüzdesi eğitime ayrılmalıdır (Kooperatif eğitimine destek),
- Faaliyet raporları, hesaplar ve bilanço ortaklara sıklıkla sunulmalıdır (Açıklık ve ortaklara bildirme),
- Ortaklık için başvuranlarda politik ve dini ayırım ve sorgulama yapılmamalıdır (Dini ve siyasi tarafsızlık)³⁸

Rochdale öncülerinin kooperatifin yönetimi ile ilgili belirledikleri bu ilkeler günümüzdeki bütün kooperatif türlerinde uygulanan ilkelerin temelini oluşturmuştur.

Ulusal Düzeyde Kooperatiflerle İlgili Kuruluşlar

Günümüzde, İngiltere'deki kooperatifçilik hareketini destekleyen pek çok alt örgütlenme ve sivil toplum oluşumu bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi; Birleşik Krallık'ta kooperatif işletmeleri geliştirmek, teşvik etmek ve bir araya getirmek ve aralarında işbirliği sağlamak için kurulan **“Co-operatives-UK”**, ulusal düzeyde faaliyet göstermektedir ve bütün kooperatiflerin bir çatı örgütü olarak yerini almaktadır. “Co-operatives-UK” misyonunda birliğin hem toplum hem iş dünyası için yararlı olduğu inancı bulunmaktadır. Bu sebeple, “Cooperatives-UK” çalışmaları, politika yapıcılar, iş dünyası ileri gelenleri ve kamuoyu ile birlikte yapılan faaliyetlerde Birleşik Krallık'taki işbirliği değerinin vurgusu ekseninde şekillenmektedir.

Yine “Cooperatives-UK” bünyesinde yer alan **“Cooperative Press”** adlı bir topluluk iki haftada bir “Cooperative News” adlı yayını yayınlamaktadır. Ayrıca, kooperatifler “Cooperative Party” çatısı altında İşçi Partisiyle beraber siyasi hayatta da temsil edilmektedir. Görüldüğü üzere, Birleşik Krallık'ta kooperatif hareketi çok yönlü bir yapıya sahiptir.

38 Mülâyim, Z. G. (2003). “Kooperatifçilik”, s:40 Ankara: Yetkin Yayınevi.

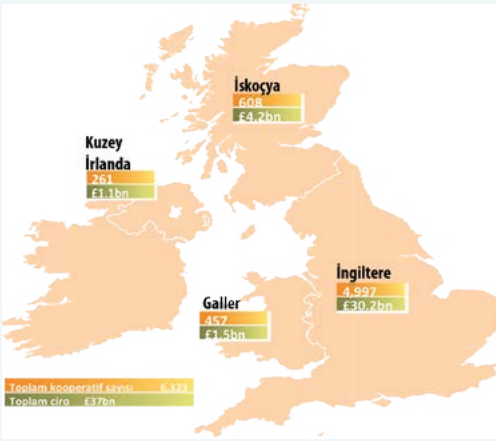
Birleşik Krallık'ta kooperatifçiliği destekleyen medya ve siyasi oluşumların yanı sıra eğitim alanında da önemli bir kurum olan **“Cooperative Collage”**ın önemi yadsınamaz bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır. Başarılı ve farklı kooperatiflerin gelişmesini desteklemek ile ilgili araştırma ve dünya standartlarında öğrenme programlarına odaklanan “Cooperative Collage” da uluslararası düzeyde yeni kooperatif fikirlerinin ortaya çıkması için çalışan kendine has bir eğitim kurumudur. “Cooperative Collage”, yaklaşık 100 yıllık deneyimiyle ve dünyadaki kooperatif çalışmalarıyla işlenmiş bir bilgi merkezine sahiptir. Ulusal Kooperatif Arşivi Koleksiyonuna ev sahipliği yapan bu merkez, kooperatif ideallerini küresel düzeyde yeniden şekillendirmenin izini sürmektedir.

İngiliz kooperatifçiliğinin önemli bir özelliğini de Kooperatif Partisi teşkil etmektedir. İşçi Partisi ile ortak bir siyaset izleyen ve İşçi Partisi'nin bir ihtisas örgütü olarak faaliyet gösteren Kooperatif Partisi'nin bugün İngiliz Parlamentosu'nda (Avam Kamarası) 32 milletvekili bulunmaktadır.³⁹

Sayısal Veriler

“Co-operatives-UK” internet sitesindeki 2014 verilerine göre, Birleşik Krallık'taki kooperatiflerin toplam sayısı 6.323'tür. 2009-2013 yılları arasında 1.331 kooperatifin kaydının alındığı gözlemlenmiştir. Bu durumda, Birleşik Krallık'ta kooperatiflerin sayısı %26 oranında bir artış göstermiştir. Ülke genelinde kooperatif ortaklarının sayısına bakıldığında ise 64 milyonluk nüfusta 15 milyondan fazla olduğu gözlemlenmektedir. Kooperatiflerin milli gelirdeki toplam payı ise 37 milyar pounda denk gelmektedir. Aşağıdaki resimde kooperatif sayılarının Birleşik Krallık'taki ülkelere göre dağılımı gösterilmiştir:

39 The Co-operative Party, <http://party.coop/about/> Erişim Tarihi: 20.05.2015.

Yan tarafta bahsedilen verilerden anlaşılacağı üzere; Birleşik Krallık; İngiltere, İskoçya, Kuzey İrlanda ve Galler'de yerel ekonomileri destekleyen kooperatif işletmeler için verimli bir zemin sağlamaktadır. Birleşik Krallık'ta kooperatiflerin faaliyetlerde bulunduğu başlıca sektörleri tarım, konut, sigorta, sağlık-

sosyal bakım-çocuk bakımı, enerji-çevre-geri dönüşüm, spor-eğlence-sosyal kulüp ve diğer sektörler olarak sıralanabilir. Aşağıdaki tabloda, Birleşik Krallık'ta sektörlerdeki dağılımına göre kooperatif sayıları belirtilmektedir.⁴⁰

40 Cooperatives-UK "The UK Cooperative Economy 2014 Untold Resilience" s.18 http://www.uk.coop/sites/storage/public/downloads/co-operative_economy_2014.pdf Erişim Tarihi: 23.02.2015.

Başarılı Uygulama Örneği

Birleşik Krallık'ın 2013 yılı cirolarına göre ilk 100 kooperatif sıralamasında ilk üç sıradaki kooperatifler perakende sektöründe faaliyet göstermektedir. Birinci sırada yer alan “Co-operative Group Limited” yaklaşık 12 milyar pound ciroya sahiptir. Gıda, bankacılık, sigorta, elektrik, eczacılık, hukuki danışmanlık, cenaze işleri gibi pek çok alanda hizmet veren mağazası ve şubesi bulunmaktadır. Birleşik Krallık'ın ortaklarının müşteri olduğu yaklaşık yedi milyon kişiden oluşan en geniş ortaklı işletmesi olan “Co-operative Group Limited” bünyesinde 3.750 ticari satış yeri barındırmakta ve 70.000 kişiyi istihdam etmektedir.⁴¹

Sonuç olarak, Birleşik Krallık'ta kooperatifçilik ekonominin ve sosyal hayatın her alanına nüfuz etmiş durumdadır. Kooperatifçiliğin temelinde bulunan yardımlaşma, dayanışma ve birlikte iş yapma kültürü Birleşik Krallık'ta gerçek manada karşılığını bulmuştur ve kooperatifçilik hareketi gelişerek devam etmektedir.

41 “Cooperative Group Limited” About us: <http://www.co-operative.coop/about-us/> Erişim Tarihi: 17.02.2015.

T.C. GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI

Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

2.7. BREZİLYA

Futbol ve sambanın ülkesi Brezilya, Güney Amerika kıtasının en büyük ve en kalabalık ülkesidir. Dünya çapında tarım ürünleri, canlı hayvan ürünleri, ağaç ürünleri deri ve ayakkabı ile mineral ve metal ürünlerinde ön sıralarda yer alan Brezilya, Latin Amerika ekonomisinde önemli bir yere sahiptir; fakat UNDP raporuna göre Brezilya, dünyada gelir dağılımının en eşitsiz olduğu 7. ülke konumundadır.⁴² Bu nedenle, gelir dağılımındaki eşitsizliği önlemede etkili bir çözüm yolu olarak görülen kooperatiflere Brezilya'nın ekonomi politikalarında ve mevzuatında önem verilmektedir.

Brezilya kooperatif hareketinin başlangıcı 1847 yılında Fransız asıllı Doktor Jean Maurice Faibre tarafından Parana eyaletinde “Teresa Cristina” adıyla kurulan kooperatife dayanmaktadır.⁴³ 1888 yılına kadar kooperatif hareketi ulusal düzeyde belli bir noktaya gelerek 1889 yılında “Sociedade Cooperativa Economica dos Funcionarios Publicos de Ouro Preto” adında tüketim kooperatifi kurulmuştur.

1903 ve 1907 yılında çıkarılan kanunlarla kooperatif işletmelerin ülkenin her tarafında yayılmasından sonra 1925 yılında bölgesel federasyonlar kurulmaya başlanmış, 1956 yılında ise “Ulusal Kooperatifler Birliği” oluşturulmuştur. Ardından 1964 yılında “Brezilya Kooperatifler Birliği” kurulmuştur.

Kooperatif sektöründe yaşanan çift başlılığın kaldırılarak, yerine Brezilya'daki bütün kooperatiflerin çıkarlarını gözetten bir yapıya 1971 yılında “Brezilya Kooperatifleri Örgütü”nün kurulmasıyla ulaşılmıştır. 1980'li yıllarda devlet tarafından kooperatifler yararına getirilen ayrıcalıklarla birlikte 1998 yılında “Ulusal Kooperatif Eğitim Servisi (SESCOOP)” kurulmuştur. Kooperatifçilik ilkelerini koruyan ve kooperatif yönetim anlayışının gelişmesi için kooperatif ortaklarına profesyonel eğitim ve danışmanlık imkânı sunan SESCOOP, Brezilya'da kooperatif hareketinin yayılmasında önemli bir role sahiptir.

42 <http://www.mfa.gov.tr/brezilya-ekonomisi.tr.mfa> Erişim Tarihi: 09.03.2015

43 http://www.sanaco.coop/Brazil_SA_Cooperatives-SD-1_2013.pdf Erişim Tarihi: 10.03.2015

Brezilya Kooperatifler Örgütü'nün 2013 verilerine göre, Brezilya'da 6.827 kooperatif faaliyette bulunmaktadır⁴⁴. Yaklaşık 200 milyonluk nüfusa sahip olan bu ülkedeki kooperatiflerin ortak sayısı son on yılda %87,9 artarak 11.563.427 kişiye ulaşmıştır. Kooperatifler aracılığıyla sağlanan istihdam ise 337,793 olup, bu işletmelerin GSYİH'deki payları ise yaklaşık %6'larda seyretmektedir.

Brezilya Kooperatifleri Örgütü'nün Mayıs 1993'te aldığı karar doğrultusunda faaliyette bulundukları alanlara göre kooperatifler, konfederasyon-federasyon ve merkez şeklinde dikey bir örgütlenme içinde çeşitli sektörlerle ayrılmıştır. Bunlar; altyapı, eğitim, maden, sağlık, tarım, turizm-eğlence, tüketim, ulaşım, üretim ve yapı sektörlerinden oluşmaktadır.

2001-2011 yılları arasında kooperatiflere ortak kişi sayısını 5 milyondan 10 milyona yükselten Brezilya'da hem yerel hem uluslararası düzeyde pek çok başarılı kooperatif örneği bulunmaktadır. Brezilya'nın Bento Gon kasabasında 16 üzüm yetiştiricisinin 1931 yılında bir araya gelerek kurduğu "Aurora Şarap Kooperatifi", yirmiden fazla ülkeye ürettiği şarapları ve üzüm meyve suyunu ihraç etmektedir.⁴⁵ Şu an 110 ortağa ve 320 çalışana sahip bu kooperatif, Brezilya'nın en büyük şarap üreticisi konumundadır. Son yirmi yılda, üretim yapılan endüstriyel binalarında en son teknolojiye ve ISO 9001, 14001 ve 22000 gibi kalite kontrol sistemlerine sahip olan kooperatif, ulusal ve uluslararası alanda katıldığı şarap yarışmalarında yüzlerce madalya ve ödül kazanmıştır.

Bir diğer başarılı kooperatifçilik örneği, geri dönüşüm sektöründen gelmektedir. Yaklaşık bin kooperatifin bulunduğu bu sektördeki başarılı kooperatiflerden biri de Brezilya'nın "São Paulo" kentinde işçi kooperatifi olarak örgütlenen ve 80 çöp toplayıcısının bir araya gelmesiyle kurulan "Coopamare (Cooperativa de Catadores Autônomos de Papel, Aparas

44 http://www.brasilcooperativo.coop.br/GERENCIADOR/ba/arquivos/propostas_do_sistema_ocr_a_presidencia_da_republica_2015_2018.pdf Erişim Tarihi: 09.03.2015.

45 <http://stories.coop/stories/aurora-wine-cooperative/> Erişim Tarihi: 09.03.2015

e Materiais Reaproveitáveis)” adlı kooperatiftir⁴⁶. 1989 yılından bu yana kentin geri dönüştürülebilir materyallerini toplayarak sanayiye satan kooperatifin 30 ortağı ve 80 çalışanı bulunmaktadır. Kayıtlı ekonomide yer alamayan çöp toplayıcılarına istihdam imkânı sunan bu kooperatif, ortaklarına ve çalışanlarına eğitim, kurs gibi imkânlar da sağlamaktadır.

46 <http://wiego.org/content/cooperativa-de-catadores-autonomos-de-papel-apis-e-materiais-reaproveitaveis-coopamare> Erişim Tarihi: 09.03.2015.

T.C. GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI

Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

2.8. ÇİN HALK CUMHURİYETİ

Çinde kooperatifçilik faaliyetleri, 80 yılı aşkın tarihe sahiptir. 1920'li yıllarda Çin'in kırsal bölgelerinde kıtlıkla mücadele etmek üzere çalışmalar başlatan kooperatifler, 1930'lu yıllarda Endüstriyel Kooperatifçilik Hareketi'nin ortaya çıkmasıyla çalışmalarını daha yaygın hale getirebilmişlerdir.⁴⁷ Çin hükümeti, kırsal kalkınmanın teşvik

edilmesinde kooperatiflerin önemli bir role sahip olduğunu vurgulamaktadır.

Çinde; tedarik ve pazarlama kooperatifleri, kredi kooperatifleri ve ihtisas kooperatifleri olmak üzere başlıca üç tür kırsal kooperatif vardır. 1954 yılı Temmuz ayında 1. Çin Kooperatifleri Ulusal Kongresi düzenlenerek Çin Tedarik ve Pazarlama Kooperatifleri Ulusal Birliği (ACFSMC) kurulmuştur. Uluslararası Kooperatifler Birliği'ne üye olan Çin Tedarik ve Pazarlama Kooperatifleri Milli Birliği, Çindeki en büyük kooperatiftir ve tarım sektöründe faaliyet göstermektedir. Birlik, federal bir sisteme sahiptir. 31 eyalet, 336 kent, 2.370 ilçe federasyonu bünyesinde 22.537 birim kooperatif bulunmaktadır. Birliğe bağlı 160 milyon köylü ortağı ve 1.282 milyondan fazla işçisi vardır.⁴⁸ 2011 yılsonu verilerine göre, toplam satış değerlerinin 2.025,5 milyar Yuan (3,16 milyar Amerikan Doları)'a ulaştığı ve bunun tarihi bir rekor olarak kaydedildiği gözlemlenmiştir.⁴⁹ Birlik, ülke genelindeki bütün

47 <http://www.sacu.org/cic.html> Erişim Tarihi: 10.02.2015.

48 <http://www.ica-ap.coop/AboutUs/all-china-federation-supply-and-marketing-cooperatives> Erişim Tarihi: 11.02.2015.

49 <http://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=İnternet &cd=3&ved=0CCgQFjAC&url=http%3A%2F%2Fwww.cpd.go.th%2Fcpd%2Fcmconference%2F-download%2F050355%2FChina.ppt&ei=PuLdVJCQOqX4yQP5ICwDA&usg=AFQjCNFN6m-8h3k9hkaUMGr1bS1Wsw-K1IA> Erişim Tarihi: 11.02.2015.

tedarik ve pazarlama kooperatiflerini bünyesinde bulundurmaktadır. Çalışanların yaşam koşullarının iyileştirilmesi, tarımsal ve kırsal kalkınmanın sağlanması, araştırmalarda bulunulması, uluslararası ilişkilerin kurulması ve geliştirilmesi, politika belirlenmesi, kooperatifler arası koordinasyonun sağlanması gibi pek çok faaliyeti yürütmektedir. Çin Tedarik ve Pazarlama Kooperatifleri; tarımsal üretim araçlarının temini, ürünlerin tarım, sanayi, ticaret piyasalarında dağıtımı, tarımın yapılandırılması, kırsal pazarın aktifleştirilmesi, çiftçilere kapsamlı iktisadi, teknik ve kültürel hizmetlerin sağlanması gibi konularda önemli çalışmalar yürütmektedir. ACFSMC, çok büyük ölçekli üretim ve dağıtım şirketleri kurmuş olup, ayrıca 18.115 sivil toplum kuruluşu kanalı aracılığıyla 2,62 milyon kişi ile iletişim halindedir. Dış ülkelerde de 200'den fazla işletme ve organizasyona sahiptir. 30 ülkede 1.400'den fazla ortak kooperatif ve joint-venture işletmeleri bulunmaktadır.

Çin'de bulunan Jiangsu Tedarik ve Pazarlama Kooperatifleri Birliği de Çin Tedarik ve Pazarlama Kooperatifleri Ulusal Birliği'ne bağlı olup, 13'ü belediye, 83'ü kasaba ve 1150'si birim tedarik ve pazarlama kooperatiflerinden oluşan ve 700.000'den fazla ortağı bulunan eyalet hükümetinin gözetiminde olan bir kuruluştur. 2010 yılında toplam satış miktarı 306,6 milyar Yuan'a

ulaşmıştır ve ülke genelindeyse 300 milyar Yuan'ı geçen ilk kuruluş olmuştur. Çin kooperatifleri arasında kapsamlı performans değerlendirmesinde 1. sırada yer almıştır. Birliğin 2010 yılı sonu itibariyle 12.765 tarımsal hizmet kuruluşu, 2.848 çiftçi kooperatifi, 248 tarımsal ürün pazarı, 228 zincir firması ve 37.875 hizmet şebekesi bulunmaktadır.⁵⁰

Uluslararası Kooperatifler Birliği'ne üye olan ve kooperatifçiliği desteklemek için kurulan bir diğer kuruluş, Çin Endüstri Kooperatifleri

50 Jiangsu Tedarik ve Pazarlama Kooperatifleri Birliği İnternet Sayfası, <http://www.chinacoop.coop/html/2011/04/19/427.html> Erişim Tarihi: 11.02.2015.

Uluslararası Teşvik Komitesi (ICCIC)'dir. Rewi Alley, Peg, Edgar Snow ve arkadaşlarının bir araya gelerek kurduğu Gung Ho ("Birlikte Çalışma") Hareketini yaşatmak için ICCIC, 1939 yılında kurulmuştur. 2 aylık süre zarfında gıda, battaniye, tıbbi malzemeler gibi savaş sonrası gerekli ihtiyaçları karşılayan 40 kooperatif kurulmuştur. 2 yıl içerisinde ise 16 eyalete yayılmış, 300.000'ini aşkın ortak sayısı ile 3.000'den fazla kooperatif sayısına ulaşılmıştır.⁵¹ 1952 yılından itibaren çalışmalarını 25 yıl askıya almış ve 1987'de Çin Halk Cumhuriyeti Sivil İşler Bakanlığı bünyesinde tüzel kişilik kazanıp çalışmalarına yeniden devam etmiştir.

2010 yılında Uluslararası Kooperatifler Birliği'ne üye olan Çin Endüstri Kooperatiflerini Teşvik Eden Uluslararası Komite'nin 2014 yılı itibariyle Çin, Birleşik Krallık, Avustralya, Yeni Zelanda, Almanya, Kanada, Japonya, Amerika Birleşik Devletleri ve Hong Kong'da olmak üzere yaklaşık 150 ortağı bulunmaktadır. ICCIC; gelir dağılımındaki eşitsizliği gidermeyi, kadın-erkek arasındaki fırsat eşitliğinin sağlanmasını, çevrenin korunmasını, sosyal ve ekonomik adaletin sağlanmasını hedeflemektedir.⁵² Çin'in farklı bölgelerinde yer alan pek çok kooperatife, kooperatif ilkeleri eğitimi ve yoksulluğun azaltılması gibi konularda destek vermektedir. Çin Tedarik ve Pazarlama Kooperatifleri Ulusal Birliği, Çin El Sanatları Kooperatifi Ulusal Birliği, Uluslararası Endüstri ve Hizmet Kooperatifleri Örgütü (CICOPA), Kanada Kooperatifler Birliği ve diğer pek çok ülke kooperatifi ile yakın çalışma içerisinde.⁵³

1950'lerin başlarında tefecilikle mücadele etmek amacıyla kurulan ve sonrasında mali istikrarı sağlamaya çalışan Çin Kredi Kooperatifi ise kırsal mali sistemin merkezi olmuştur. 1970'li yıllarda Tarım Bankası'nın kollarından biri olan Kredi Kooperatifi, 1996 yılında dört kamu bankasının ticari bankaya dönüşmesinin ardından Tarım Bankası'ndan ayrılıp bağımsız kooperatif kuruluşu şeklinde yapılanarak

51 Çin Endüstri Kooperatifleri Uluslararası Teşvik Komitesi İnternet Sayfası, <http://nzchina-society.org.nz/gung-ho-cooperatives/> Erişim Tarihi: 11.02.2015.

52 Çin Endüstri Kooperatifleri, <http://www.sacu.org/cic.html> Erişim Tarihi: 11.02.2015.

53 Çin Tedarik ve Pazarlama Kooperatifleri Ulusal Birliği, <http://www.ica-ap.coop/AboutUs/interational-committee-promotion-chinese-industrial-cooperatives-icc-lc-%E2%80%93-gung-ho> Erişim Tarihi: 11.02.1015.

büyük bir reform sürecine girmiştir. 2000 yılındaki verilere bakıldığında toplamda 640 bin çalışanı ile tüzel kişiliğe sahip 42.000 kredi birliği olduğu görülmüştür. Toplam mevduatları 1,33 trilyon Yuan ve toplam kredileri ise 0,92 trilyon Yuan olarak hesaplanmıştır.⁵⁴

2006 yılında çıkarılan Çiftçilerin İhtisas Kooperatifleri yasası ile kurulan Tarım İhtisas Kooperatifleri Çin'de en yaygın tarım kooperatifleri arasındadır. 2008 yılı Eylül ayında yapılan ulusal bir araştırmaya göre 1 milyon 409 bin çiftçi ortağından oluşan 79.600 uzmanlaşmış tarım kooperatifi bulunmaktadır. Bu kooperatif türüyle birlikte kırsal bölgelerdeki teknoloji kullanımı yaygınlaşmış ve sadece tahıl yetiştiren bir aşamadan pek çok sebze ve meyve yetiştirebilen bir aşamaya gelinmiştir. 1 Mu (Mu: Çin ölçü birimi. 1 Mu; 614.4 m² ye denk gelmektedir.)'dan elde edilen tahılın net geliri 300-400 Yuan arasında iken, aynı birimden elde edilen meyve ve sebzenin net gelirleri 1000-3000 Yuan'a yükselmiştir. Bu sayede 1985 yılından önce 250 milyon olan Çin yoksul nüfusu, 2004 yılında 64 milyona düşmüştür. Bu tür kooperatiflerin çiftçilerin piyasaya girmelerinde, piyasa riskine rağmen ayakta kalmalarında ve tarımsal ürünlerin katma değerlerinin artmasında önemli roller oynadığı görülmüştür.⁵⁵

54 Çin Kredi Kooperatifi İnternet Sayfası, http://www.ksg.harvard.edu/mrcbg/Conferences/financial_sector/PastFailuresoftheCreditUnion.pdf Erişim Tarihi: 12.02.2015

55 Çin Tarım İhtisas Kooperatifleri, <http://www.gungho.org.cn/en-info-show.php?info-id=644> Erişim Tarihi: 12.02.2015.

2.9. ENDONEZYA

Endonezya'da kooperatifçilik hareketi, ilk olarak 16 Aralık 1886 tarihinde tefecilikle mücadele etmek amacıyla Raiffeisen kredi kooperatifi modeline benzer Hulp ve Spaarbank'ın kurulmasıyla ortaya çıkmıştır. Kooperatifçilik çalışmalarının ülkenin eğitim seviyesini, ekonomisini ve milli duygularını geliştirdiğini düşünen Endonezya halkı, dağınık halde bulunan tüm kooperatifleri, 12 Temmuz 1947'de bir araya getirmiştir. Java, Sumatra, Kalimantan, ve Sulawesi adalarından toplam 500 temsilcinin katıldığı ilk Endonezya Kooperatifçilik Kongresi gerçekleştirilmiştir. Kongrede alınan önemli kararlardan biri de günümüzde Endonezya Kooperatifçilik Konseyi (DEKOPIN) olarak bilinen Endonezya Kooperatifleri Merkez Örgütü (SOKRI)'nün kurulması olmuştur.⁵⁶

Endonezya'da kooperatifler, Kooperatifçilik ve Küçük ve Orta Ölçekli Girişimler Bakanlığı'na bağlıdır. Hükümet, kooperatifçilik yasasına dayanarak kooperatiflerle ilgili düzenlemeleri koordine etmek, kooperatiflerin işlerini kolaylaştırmak, kooperatiflerin tescilini desteklemekle görevlidir. Endonezya'da kooperatifçiliğin üç katlı bir yapısı bulunmaktadır: En az iki ilde ortağı bulunanlar DEKOPIN ortağı olurlar. Bir ilde veya birden fazla belediyede ortağı bulunan kooperatifler DEKOPINWILL (Belediye Kooperatif Konseyi) ortağı olurlar. Bir belediyede ortak olan kooperatifler ise DEKOPINDA ortağı olurlar.⁵⁷

⁵⁶ http://ica-ap.coop/sites/ica-ap.coop/files/DEKOPIN-Indonesia_New.pdf, s.1. Erişim Tarihi: 16.02.2015

⁵⁷ A.g.e. s.2.

1958 yılından beri Uluslararası Kooperatifler Birliği'ne   ye olan DEKOPIN, h  k  metle işbirliği kurarak kooperatifçiliğin gelişmesine, ülke ekonomisinin büyümesine, yoksulluğun azaltılmasına, eğitim ve teknoloji gibi pek çok alanda ilerleme sağlanmasına önemli katkılarda bulunmuştur. 35 milli kooperatifler federasyonunu ve 33 il kooperatif konseyini temsil eden DEKOPIN, 11

yönetim kurulu   yesi tarafından yönetilmektedir. Kooperatif eğitimi, kadın kooperatifleri, kooperatiflerin i   dünyası, gençlik kooperatifleri, dan  ormanlık hizmetleri ve kooperatif bilgi merkezi gibi alanlarda işlemleri yürüten 6 farklı organı bulunmaktadır.⁵⁸ 2011 yılında yapılan bir araştırmaya göre, Endonezya'da DEKOPIN'e bağlı 30.849.913 ortak ile 188.181 kooperatif bulunmaktadır. Kooperatiflerin toplam cirosu ise 95.062.402 Endonezya Rupiah   (1 Amerikan Dolar  =12, 762.2 Endonezya Rupiah  )'dir.⁵⁹

Endonezya kooperatifleri incelendiğinde üretim, sağlık, işçi, kredi, tüketim, barınma, bankacılık, sağlık, sigorta, kadın, gençlik kooperatifleri gibi pek çok türde kooperatiflerin bulunduğu gözlemlenmektedir. Ancak bunlar arasında en aktif olan  , pek çok Asya ülkesinde olduğu gibi kredi kooperatifleridir. Kredi kooperatiflerine, 1972 yılında kurulan ve 194 ortağı bulunan Endonezya Kredi Kooperatifi Borromeus,   rnek olarak gösterilebilir. Ortaklarının refah seviyelerini artırmayı amaçlayan ve daha çok ev kredileri veren kredi kooperatifine, ortakları yaklaşık 25 Amerikan Doları, sahip olduğu özel hastane ile 100.000 Amerikan Doları, Hollanda'da bulunan   rg  tler 26.000 Amerikan Doları, Milli Tasarruf Bankası'ndan 265.000 Amerikan Doları fon sağlamaktadır.⁶⁰

Endonezya'daki kamu çalışanlarının oluşturduğu bir örgüt olan Kamu   alı  anları Kooperatifi Milli Federasyonu (IKP-RI) da bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bir kooperatiftir. 10.400 birim kooperatifi

58 A.g.e. s.3-4.

59 http://jccu.coop/eng/public/pdf/asia_2012_04.pdf s.2. Erişim Tarihi: 16.02.2015

60 <http://www.gdrc.org/icm/koperasi-kredit.html> Erişim Tarihi: 17.02.2015

ve 1.828.739 bireysel ortaktan oluşan Federasyonun 26 il örgütü bulunmaktadır. 2011 yılındaki verilere bakıldığında, sermayesi 143 milyar Endonezya Rupiahı (IDR) ve gelirleri 7,5 milyar IDR (1 Amerikan Doları=9.648 IDR)'dir. Bunun yanı sıra kredi, otel ve perakende ticaret sektörlerinde de çalışmalar yürütmektedir.⁶¹

Kooperatiflerin karşılaştığı sorunlara çözümler bulmak, kooperatif farkındalığını artırmak ve profesyonel yönetim anlayışını kazandırmak amacıyla 1995 yılında kurulan Kooperatif Eğitimi ve Öğretimi

Enstitüsü (LAPENKOP), Endonezya kooperatifçiliğinin gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Yönetim kurulu üyelerini ve kooperatif çalışanlarını eğitip, hükümet ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içerisinde çalışmaktadır. Şu anda İsveç Kooperatif Merkezi (SCC) ile birlikte yürütmekte olduğu projelerden birisi olan "Alışveriş Kooperatifi Projesi", DEKOPIN'e bağlı kooperatif ortaklarını desteklemek üzerinedir. Hali hazırda 8 alışveriş mağazası bulunmaktadır. Kredi kooperatifleri ve kadın kooperatifleri de bu projenin ortakları arasındadır.

Endonezya Milletler Topluluğu Kooperatifi (Koperasi Sejahtera Bersama) ise 5 Ocak 2004 tarihinde kurulmuştur. 2011 yılındaki verilere göre, 30.000 ortağı bulunmaktadır. Ortakların memnuniyetini sağlamak en önemli önceliğidir. 2010 yılında ortakların ihtiyaçlarını

karşılama amacıyla perakende ticarete başlamıştır. 700 çalışanı ile birlikte Batı Java'da 87 mağazası bulunmaktadır. Mağazalar, yaklaşık olarak 100 ile 150 m² arasında olup, ortalama 5.000 adet ürün

61 http://jccu.coop/eng/public/pdf/asia_2012_04.pdf Erişim Tarihi: 16.02.2015

bulundurmaktadır. Küçük veya orta ölçekli girişimcilerle ortaklık kurup perakende kanallarıyla ürünlerini satmak ve satış için yeni yerler kiralamak da kooperatifin hedefleri arasında yer almaktadır.⁶²

62 A.g.e. s.4.

2.10. FRANSA

Fransa, Avrupa'daki kooperatif hareketine ilham veren ülkelerden birini teşkil etmektedir. Özellikle 1830 ve 1848 halk hareketleri sonrasında kooperatif işletmelerin ortaya çıkışına zemin oluşturmuştur. İlk tarım kooperatifinin de 1880'lerde kurulmasıyla Fransız kooperatifçiliği kurumsal bir kimliğe bürünmüştür.

Tarım kooperatifleri, kooperatif bankalar, perakende kooperatifleri, tüketici kooperatifleri, esnaf sanatkâr kooperatifleri, hizmet ve istihdam kooperatifleri, eğitim kooperatifleri, sigorta kooperatifleri, ulaşım ve taşıma kooperatifleri, denizcilik

kooperatifleri, yapı kooperatifleri başlıca kooperatif türlerini oluşturmaktadır. Sıralanan bu türlerin her biri öncelikle kendi içlerinde birlik olarak örgütlenmiş ve bunların birlikleri federasyon çatısı altında bir araya gelmiştir. Ulusal düzeyde de "COOPFR (Fransız Kooperatifçilik Hareketi Temsilci Örgütü)" adında milli birlikleri bulunmaktadır.

Sayısı 23.144'ü bulan kooperatif işletmelerin ekonomik aktör olarak yer aldığı Fransa'da, bütün sektörlerde 1.078.957 kişi istihdam edilmektedir. Bu rakam

Fransa'da toplam ücretli çalışanların %4,5'ini teşkil etmektedir. Kooperatif işletmeler 2012 yılında iştiraklerinin ciroları ile birlikte yaklaşık 298,7 milyar Avro ciro elde etmişlerdir. İlk 100'de 30 kooperatif 1 milyar Avro'dan fazla ciro ile 5'i de 10 milyar Avro'dan fazla ciroya sahip olup; 24 milyona yakın ortağı olan Fransız kooperatifleri iş dünyasında demokratik yönetim ilkesi çerçevesinde yönetilmektedir.

Fransa'da kooperatifler birçok farklı sektörde piyasa liderleridir. Örneğin, tarım kooperatifleri gıda sektöründe %40 oranında piyasa payına sahiptir. Yoplait, Banette, Delpeyrat, Nicolas Feuillate gibi kooperatif markaları gıda pazarında bilinen ve tercih edilen markalardır. Perakende sektöründe toplamda %28 oranındaki pazar payına Leclerc, Syst  me U, Krys, Intersport vb. marka ve mağazaların başarıları sonucunda ulaşılmıştır. Ayrıca Fransız kooperatif bankaları finans sektöründeki faaliyet ve başarıları sonucunda %60'lık bir pazar payına ulaşmışlardır.

24,4 milyon ortağı bulunan Fransız kooperatifleri, borsada faaliyet gösteren; hissedarlarının çıkarlarını g  zet  n ve kısa vadeli karlılığı ön plana çıkaran şirketlerin aksine, faaliyetleri sonucunda elde ettikleri gelir – gider farkını kendi müşterisi, üreticisi ve çalışanı olan ortaklarına vermektedir. 2014 Dünya Kooperatifçilik Raporu'nda ilk 300 içerisinde 41 Fransız kooperatifi vardır.⁶³ Avrupa'nın ikinci, Fransa'nın ise birinci büyüklükteki bankası olan ve 39 bölgesel kooperatif bankasının kurduğu Credit Agricole Bankası, söz konusu raporda 11. sırada yer alan önemli bir kooperatif bankasıdır. 50 milyon müşterisi, 140 bin çalışanı, 1,1 milyon ortağı ve 8,2 milyon mütüel ortağı bulunmaktadır. Fransa'da 10 çiftçiden 9'u Credit Agricole Bankası ile işlemlerini gerçekleştirmektedir. Avrupa'da bireysel bankacılık alanında şube sayısı faaliyet geliri parametrelerine göre 1. sıradadır.⁶⁴

63 The World Co-operative Monitor - Exploring the Cooperative Economy, <http://www.euricse.eu/en/node/2576>

64 Credit Agricole Kooperatif Bankası, <http://www.credit-agricole.com/en/Group/Credit-Agricole-a-leader-in-Avrop  > (Erişim Tarihi: 20.05.2015)

Kooperatifler ekonomide büyük role sahip olmakla birlikte, yaptıkları yatırımlar, birleşmeler ve kurdukları işletmeler ile büyümekte ve çeşitlenmektedirler.

Tablo 7: Türlerine göre Kooperatifler

KOOPERATİF TÜRÜ	ORTAK SAYISI	KOOPERATİF SAYISI	ÇALIŞAN SAYISI	CİRO (MİLYAR Avro)
BANKACILIK KOOPERATİFLERİ	8.600.000	36 Bölgesel Banka, 8000 Ajans, 13 Kooperatif Yapısı, 115 ajans	117,000 2,058	Net Bankacılık Geliri:21,9 Net Bankacılık Geliri: 0,423
DENİZCİLİK VE BALIKÇILIK KOOPERATİFLERİ	1,230	134	1,800	1,2
EĞİTİM KOOPERATİFLERİ	4.860.000	53,100	-	-
ESNAF/SANATKÂR KOOPERATİFLERİ	59, 000	425	3,500	1,2
İSTİHDAM KOOPERATİFLERİ	22,805	2004	42,150	3,8
PAZARLAMA/ PERAKENDE KOOPERATİFLERİ	30, 815	80	510,800	138,2
SİGORTA KOOPERATİFLERİ	7.400.000	18 Bölgesel Banka, 2104 Yerel vezne, 3137 Ajans	79,060	Net Bankacılık Geliri: 14,6
TARIM KOOPERATİFLERİ	458,000	15,000	160,000	83,7
TARIM KREDİ GRUBU	7.000.000	39 Bölgesel, 2523 yerel, 7013 ajans	150,000	Net Bankacılık Geliri: 31
TÜKETİM KOOPERATİFLERİ	750,000	35	9,500	2,65
ULAŞIM/TAŞIT KOOPERATİFLERİ	816	46	1,655	0,145
ÜRETİM KOOPERATİFLERİ	23, 234	266	2,493	0,11
YAPI KOOPERATİFLERİ	56,296	171	999	0,182
TOPLAM	24.397.196	23,144	1, 078,957	298,765

Kaynak: COOPFR

Yukarıdaki tablodan anlaşılacağı üzere yüksek ciro lu ve çeşitli sektörlerde kooperatif işletmelere sahip olan Fransa'nın bu alandaki gücü, köklü kurumsal geçmişi ile kooperatif işletmeleri mühim bir ekonomik aktör olarak konumlandırmasına dayanmaktadır. Bunun yanı sıra sosyal ekonomi anlayışının sacayaklarından biri olarak kabul edilen kooperatif işletmeler, bu yaklaşım çerçevesinde özellikle 2008 yılında başlayan küresel ekonomik kriz ile beraber yeniden değerlendirilerek, bir katalizör olarak ele alınmıştır.⁶⁵ Son olarak; Avrupa Birliği üyesi ülkelerin yeknesaklaşmış mevzuatı ve kooperatifçilik anlayışı, bir bütün olarak değerlendirildiğinde tablodaki rakamlar ve sektör dağılımı bütüncül bir anlam kazanacaktır.

65 Combien y-a-t-il d'agriculteurs en France ? <http://agriculture.gouv.fr/Combien-y-a-t-il-d-agriculteurs-en> Erişim Tarihi: 21.03.2015

2.11. GÜNEY AFRIKA CUMHURİYETİ

Tarihsel olarak Güney Afrika Cumhuriyeti'nde kooperatifçilik hareketi, 19. yüzyıl başlarında Cape Town, Natal, Transvaal ve Orange Free State kolonilerindeki tarımsal bölgelerdeki çiftçilerin bir araya gelmesiyle başlamıştır. İlk kooperatif, 1892 yılında Natal kolonisinde Pietermeritzburg Tüketim Kooperatifi olarak kurulmuştur. Daha sonrasında hızla yayılan kooperatifçilik anlayışıyla 1907 yılına kadar 53 tane kooperatif kurulmuş ve yaklaşık 80 kooperatif de kuruluş aşamasına gelmiştir. Muhtemelen tüm Afrika'nın ve Güney Afrika'nın kooperatiflere dair ilk kanunu 1907 yılında Transvaal kolonisinde kabul edilmiştir. Eş zamanlarda diğer koloniler de kooperatifleri şirketler kanunu içerisinde değerlendirmiştir. 1912 yılında kurulan Güney Afrika Toprak ve Tarım Bankası ticari bankalara nazaran tarımsal kooperatiflere ayrıcalıklı ve daha az zorlayıcı kredi imkânları sağlamıştır. Kooperatiflere sağlanan bu kredi kolaylığı Güney Afrika'da kooperatifçiliğin yaygınlaşmasında kilit rol oynamıştır.⁶⁶

1922 yılında Güney Afrika'da kooperatiflerle ilgili kanunlar lağvedilerek Güney Afrika'nın dört eyaleti için de geçerli olan Kooperatifler Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu hukuki düzenlemeyle birlikte Güney Afrika'daki kooperatiflerin sayısı 1922-1929 yılları arasında 81'den 405'e yükselmiştir. 1929 Büyük Buhran sonrası tarımsal ürünlerin fiyatları zarar edecek şekilde düşmüştür. Bu durum Güney Afrika'daki kooperatiflerinin sayısının azalmasına sebep olmuştur. 1930-40 yılları arasında 202 kooperatif iflas etmiştir.

1937 yılında kabul edilen Pazarlama Kanunu Güney Afrika tarımında ve kooperatifçilikte çok etkili bir aşama olarak değerlendirilmektedir; çünkü bu kanunla birlikte kooperatifler doğrudan devletin kontrolüne girmiştir. Uzun vadede küçük ölçekli kooperatifler büyükler tarafından yutulmuştur. Bunun sonucunda kooperatifler nicelik olarak azalsa da ekonomik olarak başarılı işletmeler haline gelmiştir. 1940'lı ve 50'li

⁶⁶ Bu bölüm, belirtilen linkteki rapora göre oluşturulmuştur. http://www.sanaco.coop/Brazil_SA_Cooperatives-SD-1_2013.pdf Erişim Tarihi: 10.03.2015

yıllarda kooperatiflere verilen ticari kolaylıklar, vergi muafılığı gibi ayrıcalıklar kooperatifleri iflastan korumuştur.

Tüm bu gelişmeler sonucu 1963'te Kooperatif İşleri İnceleme Komisyonu kurulmuştur. Bu komisyonun öne sürdüğü öneriler doğrultusunda 1981 yılında Kooperatifler Kanunu kabul edilmiştir.

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde 1994 yılına kadar yürürlükte olan ve beyaz olmayan ırklar arasında yasal olarak bir ayrımı öngören apartheid'in kaldırılmasından ve yönetimde demokrasiye geçilmesi sonrası siyahi ırkın yaşadığı bölge olarak adlandırılan Bantustans'larda 214 kooperatif bulunmaktadır.

1994 sonrası kurulan politik düzende hükümet kooperatiflere daha çok önem vermeye başlamıştır. Kalkınma planlarında geniş yer verilen kooperatifçilik, Güney Afrika'da 2005 yılında çıkarılan yeni bir kanunla daha geniş bir anlama kavuşmuş ve Uluslararası Kooperatifler Birliği'nin belirlediği yedi ilkeye de kanunda yer vermiştir. Ayrıca, doğrudan ya da dolaylı olarak hükümet organları ülkede kooperatifçiliğin gelişmesi için politika üretmişlerdir. 2009 yılında kooperatiflerin çatı örgütü olarak "Güney Afrika Ulusal Kooperatif Birliği (SANACO)" kurulmuştur. Tüm bu gelişmeler sonucunda Güney Afrika'da kurulan kooperatiflerin sayısı 2012 yılı itibariyle 50.000'e ulaşmıştır. Günümüz itibariyle Güney Afrika'da kooperatifler banka, tasarruf ve kredi, konut ve tarım sektörlerinde faaliyet göstermektedir. Sektörel dağılımda en büyük paya sahip olan sektör ise %25 oranla tarım sektörüdür. Ardından %17'lik pay ile hizmet kooperatifleri gelmektedir.

2006 yılında yürürlüğe girmiş olan Kooperatifler Kanunu'nun bazı maddeleri 2013 yılında çıkarılan yeni bir kooperatifler yasası ile değiştirilmiş, ayrıca bazı önemli maddeler eklenmiştir. Yeni ilave edilen 12A ve 12B sayılı bölümlerde Kooperatifler Mahkemesi ve Kooperatif

Kalkınma Ajansı kurulması öngörülmüştür. Yapılan diğer değişiklikler ile birlikte yeni eklenen bu iki bölüm Güney Afrika Kooperatifler Yasası'nı Afrika'nın en ileri yasal düzenlemesi yapmıştır. Kooperatif çatı örgütü olan SANACO, hem ICA bünyesinde olup, hem de BRICS (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika)⁶⁷ ülkeleri kooperatif örgütleri ile işbirliği geliştirmeye yönelik adımlar atmaya başlamıştır.⁶⁸

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde kooperatifçilik fakirliğin azaltılması noktasında önemli bir role sahiptir. Güney Afrika'nın Tooseng köyünde kadınların bir araya gelerek kurduğu kooperatif, kendi köylerinde fakirliği ve açlığı önlemek adına bölgede yetişen besleyici bir çay türü olan horseradish çayı üretmektedir. 10 ortağa sahip olan kooperatif, öksüz ve hassas çocuklara da istihdam olanağı sağlamaktadır. Kooperatifin adı "aşkın döngüsü" anlamına gelen "Sedikong sa Lerato"dan gelmektedir.⁶⁹

İkinci başarılı kooperatif yine tarım sektöründe roybos adı verilen çay üretimi yapmaktadır. Güney Afrika'nın Nieuwoudtville kentinde 56 ortağa ve 17 çalışana sahip olan Heiveld Kooperatifi küçük ölçekte üretim yapan çiftçilere adil ticaret imkânı sağlamaktadır.⁷⁰

67 http://www.bbc.com/turkce/ozeldosyalar/2011/11/111129_brics.shtml Erişim Tarihi: 27.02.2015

68 Government Gazette, 5 Ağustos 2013, Vol.578, No:36729.

69 ICA, "Circle of love becomes circle of life" <http://stories.coop/stories/circle-of-love-becomes-circle-of-life/> Erişim Tarihi: 01.03.2015

70 ICA, "Rooibos Farmers Join Together to Fight Marginalization, Discrimination and Climate Change" <http://stories.coop/stories/rooibos-farmers-join-together-to-fight-marginalization-discrimination-and-climate-change/> Erişim Tarihi: 01.03.2015

T.C. GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI

Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

2.12. GÜNEY KORE

Doğu Asya'da Kore Yarımadası'nın güneyinde bulunan Güney Kore'nin 2014 yılı verilerine göre nüfusu 49 milyondur.⁷¹ Ülkede kooperatifçilik hareketi uzun bir geçmişe sahiptir. İlk kredi kooperatifi, 1907 yılında çiftçilere mali destek vermek amacıyla Gwangjulu çiftçiler tarafından kurulmuştur. Ülkede tarım, kredi birliği, balıkçılık, ormancılık, tüketim kooperatifleri aktif olarak faaliyet göstermektedir. Bu kooperatiflerin arasında tarım kooperatifleri ön plana çıkmaktadır.⁷²

Güney Kore'de var olan üst birlik yapılanması incelendiğinde tüm kooperatif çeşitlerini barındıran federasyonları bir araya getiren çatı bir merkez/milli birlik benzeri bir yapılanma bulunmamaktadır. Fakat ülke çapında örgütlenen federasyonlar kooperatif çeşitleri bakımından en yüksek cirolu ve aynı zamanda en çok ortağa sahip türler olarak yapılandırılmıştır. Önde gelen Federasyonları:

- ✓ Ulusal Tarım Kooperatifleri Federasyonu (NongHyup)
- ✓ Kore Kredi Kooperatifleri Birliği Federasyonu
- ✓ Ulusal Balıkçılık Kooperatifleri Federasyonu
- ✓ Ulusal Ormancılık Kooperatifleri Federasyonu
- ✓ Tüketim Kooperatifleri Federasyonu (icoop Korea)

olarak sıralanmaktadır.

Güney Kore'de kooperatif kanunun sektörel anlamda parçalı yapıda olmasından dolayı halkın ihtiyaçlarına cevap verebilmek için ortaya çıkan ve halkın kendi kendine kurduğu işçi kooperatifleri, sosyal kooperatifler ve ortak yardımlaşma örgütleri gibi yeni tür kooperatiflerin oluşumu için çok fazla imkân bulunmamasından dolayı ortaya çıkan yasama ihtiyacı 2012 yılında kanunlaştırılan kooperatif düzenlemesiyle yürürlüğe girmiştir.⁷³

71 <http://www.worldometers.info/world-population/population-by-country/> Erişim Tarihi: 16.03.2015

72 ICA Committee on Consumer Cooperation for Asia and the Pacific Korea, s.2

73 <http://www.cicopa.coop/New-legislation-for-cooperatives.html> Erişim Tarihi: 19.03.2015

NH NongHyup

Yarım yüzyıl önce
dünyanın en fakir
ülkelerinden biri olan
Güney Kore, Kore Savaşı

sonrası kronik gıda kıtlığından muzdarip olmuştur. Yoksulluğu ortadan kaldırmak, çiftçilerin sosyo-ekonomik durumunu ve kırsal ekonomiyi iyileştirmek için hükümet önderliğinde bir tarım kooperatifleri sistemi oluşturulmuştur. Bu sürecin bir parçası olarak hükümet, Tarım Bankasını ve mevcut tarımsal kooperatifleri birleştiren “Ulusal Tarım Kooperatifleri Federasyonunu (NongHyup)” 1961 yılında kurmuştur. O zamandan beri NongHyup, Kore ekonomisinin gelişmesi ve tarım ve kırsal toplulukların modernizasyonunda çok önemli rol oynamıştır. 2014 yılı Dünya Kooperatifçilik Raporu’na göre NongHyup 50,71 milyar Amerikan Doları cirouyla dünyanın 3. büyük tarım kooperatifidir. Kore’nin tarım kooperatif sistemi, bankacılık, sigorta, tarımsal pazarlama ve yayım hizmetleri de dahil olmak üzere çeşitlilik göstermektedir. Bu çok amaçlı sistemin amacı küçük ölçekli Koreli çiftçileri desteklemektir.⁷⁴

NongHyup, 27 bağlı ortaklık ve 2 bağlı kuruluşu aracılığıyla ortaklarına ve müşterilerine hizmet vermektedir. Ayrıca 1.165 üye kooperatiftan 2,45 milyon ortağı bulunmaktadır. Bu rakam tüm Koreli çiftçilerin %80’inden daha fazladır.⁷⁵

NongHyup bankası (NH Bank) 19,3 milyon müşteriye, üye kooperatifler ise 27,7 milyon müşteriye hizmet vermektedir. Ülke nüfusunun yaklaşık %70’ine tekabül eden 36,7 milyon müşteri NH Bank’i ya da üye kooperatiflerin bankalarını kullanmaktadır.⁷⁶

74 Exploring The Co-Operative Economy Report 2014, s.56

75 National Agricultural Cooperative Federation Annual Report 2012 , s.7

76 Exploring The Co-Operative Economy Report 2014, s.57

Kredi Kooperatifleri Merkez Federasyonu (KFCC) kredi kooperatiflerinin çalışmalarını denetlemek, ortak çıkarlarını artırmak ve sağlıklı gelişmesini teşvik etmek için 1973 yılında

kurulmuştur.⁷⁷ 2014 yılı Dünya Kooperatifçilik Raporu'na göre KFCC 1.87 milyar Amerikan Doları cirouyla en büyük 300 kooperatif arasında yer alır.

2011 yılı verilerine göre Güney Kore'de 630 bin ortağı ile 391 adet tüketici kooperatifi vardır. Tüketim kooperatifleri üç aşamalı bir yapıya sahiptir. Tüketim kooperatifleri birliklere bağlı, birlikler ise merkez birliklerine bağlıdır. 4'ü yerel perakende kooperatiflerinin 1'i sağlık kooperatiflerinin, 1'i de üniversite kooperatiflerinin olmak üzere toplamda 6 merkez birlik vardır. 2010 verilerine göre tüketim kooperatiflerinin toplam cirosu 518 milyon dolardır. Kooperatifler, Adil Ticaret Komisyonu tarafından yönetilmektedir.

Grafik 3: Güney Kore'deki Tüketim Kooperatiflerinin Sayısı

	2009	2010	2011
Local retail co-ops	90	109	138
Health	108	151	225
University	18	18	18
Group (Religious, social groups, etc.)	7	10	10
Total	223	228	391

Kaynak: Adil Ticaret Komisyonu, Güney Kore

⁷⁷ Kredi Kooperatifleri Merkez Federasyonu İnternet Sayfası, https://www.kfcc.co.kr/english/02_sub_1.html Erişim Tarihi: 13.03.2015.

National Federation of Fisheries Cooperatives

"Ulusal Balıkçılık Kooperatifleri Federasyonu" 1962 yılında kurulmuştur ve 2008 verilerine

göre 168.803 ortak kooperatifi vardır. Federasyon, kooperatifçiliğin kendi kendine yetme, şahsi sorumluluk, demokrasi ve eşitlik ruhuna dayanarak ekonomik olarak zayıf olan balıkçıların haklarını ve çıkarlarını korumak için çabalamaktadır. Tüm Kore vatandaşlarının güvenli gıdaya erişimini sağlayarak iyi dengelenmiş ulusal bir ekonominin gelişimine katkı sağlamaktadır.⁷⁸

Bireyler, İdealler, Masumiyet ve Yenilik (Individuals, Ideals, Innocence and Innovation) kelimelerinin baş harfi olan "i"yi kendisi için rehber olarak alan İCOOP KOREA, etik tüketici hareketi olarak doğmuş olup bugün

78 tüketim kooperatifinde örgütlenmiş 194.856 tüketici ortağını temsil etmektedir. 2012'de yerli tahıl üretimini özendirmek için yeni bir fon oluşturan İCOOP, ortaklarının %21'i tarafından desteklenen bu fonda 65.5 milyar KRW tutarında bir birikim sağlamayı başarmıştır. İCOOP Federasyonu, 2013 yılında oluşturduğu yeni bir fon ile de yeni kurulan tüketim kooperatifleri mağazalarını desteklemeye başlamıştır.⁷⁹

Kore Milli Ormancılık Kooperatifleri Federasyonu (NCFC), ormancıların ve kooperatif ortaklarının haklarını korumak ve sürdürülebilir ormancılık uygulamaları ile Kore ekonomisinin geliştirmek için 1962'de kurulmuştur.⁸⁰

78 Kore Milli Balıkçılık Kooperatifleri Federasyonu İnternet Sayfası, <http://ica.coop/en/media/library/member-publication/korean-fisheries-cooperatives-business-knowledge-sharing-program> Erişim Tarihi: 19.03.2015.

79 POLAT, Hüseyin: Cooperative Finance-Basics, Challenges, Trends-Background paper to be presented at ICA/ACFSMC Regional Workshop in Nantong, Jiangsu, Çin, Erişim Tarihi: 08.06.2015

80 Kore Milli Ormancılık Kooperatifleri Federasyonu İnternet Sayfası, http://eng.nfcf.or.kr/forest/user.tdf?a=common.HtmlApp&c=2001&page=/english/html/cont_0103.html&m-c=ENG_EAU_MFP03 Erişim Tarihi: 19.03.2015. Uluslararası Kooperatifler Birliği, Güney Kore Ulusal Ormancılık Federasyonu, <http://ica-ap.coop/AboutUs/national-forestry-cooperatives-federation-nfcf> Erişim Tarihi: 21.03.2015.

Kurulduğu tarihten bu yana NFCF, dünya ormancılık tarihi açısından çok kısa sayılabilecek bir zaman dilimi içerisinde çıplak dağları ormanlaştırmayı başarmıştır. 2 milyon kooperatif ortağı olmadan bu başarıya ulaşması mümkün değildi. NFCF, aynı zamanda orman sahipleri ve yöneticileriyle birlikte geliştirdikleri orman idaresi genişleme programı, orman ürünlerinin pazarlanması, tomruk yol yapımı ve orman idaresi için gerekli alt yapının sağlanması gibi çeşitli program ve projeler sayesinde de önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Her geçen gün gittikçe artan küresel rekabetçi pazar ekonomisiyle karşı karşıya kalan NFCF, Kore ormancılığının gelişmesi için önemli roller üstlenmeye devam edecektir. Bunun yanı sıra NFCF, insanların yaşam standartlarını yükseltmede ve ormana bağlı toplulukların yaşadığı dağlık orman bölgelerinde yeni ve iyi koşullar yaratmayı sürdürecektir ve bunu kendine önemli bir görev sayacaktır.

T.C. GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI

Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

2.13. HİNDİSTAN

Nüfusunun yaklaşık %70'i kırsal alanda yaşayan Hindistan'ın ekonomisi tarıma dayanmaktadır. Hindistan hükümeti tarımsal alanda kalkınmayı kooperatifler yoluyla gerçekleştirmeyi hedeflediği için etkili ve aktif bir kooperatifçilik anlayışına sahip olan Hindistan'da kooperatifler ülke ekonomisinde ayrı bir sektör olarak değerlendirilmektedir. Yüzyıllık bir geçmişe sahip olan Hint kooperatifçilik hareketi, erken dönemden bağımsızlık sürecine kadar ve bağımsızlıktan günümüze kadar geçen süreç olarak iki dönemde analiz edilebilir.⁸¹

İlk döneme baktığımızda, Hint Kooperatif Hareketi, 19. yüzyıl başlarında çiftçi topluluklarını tefecilerin elinden kurtarmak ve fakirliği önlemeye karşı bir duruş olarak ortaya çıkmıştır. İngiliz himayesi altında olan Hindistan'da çiftçilerin koşullarını iyileştirmek için Hindistan sorumlusu Sir Fredrick Nicholson'un ekonomik güç birliği sağlayan Raiffeisen modelini önermesi doğrultusunda kredi kooperatifleri kurulması sağlanmıştır. Hint Kooperatifçilik tarihinde en önemli gelişme 1904 yılında kabul edilen "Tarımsal Kredi Kooperatifleri Kanunu" olarak gösterilebilir. Bu kanunla birlikte Hindistan'daki tüm kooperatifler tüzel kişilik kazanmıştır. Ayrıca, o dönemde kıtlığı önleme ve çiftçilerin borçlarını karşılama amacıyla "Kıtlık Komisyonu"nun çiftçilere kredi vermesi şiddetle önerilmiştir. 1912 yılında mevcut kanun üzerinde düzenlemeler yapılarak kanunun kapsamı tüm kooperatif türleri için geçerli hale gelmiştir. O dönemde hükümet tarafından kooperatiflere önem verilmiştir. Bu sebeple, 1915 yılında kooperatifçiliğin geliştirilmesi için Sir Edward Mac Lagan başkanlığı altında bir kurul oluşturulmuştur. Kurulun hazırladığı raporda Hindistan'da kooperatifçiliğin geliştirilmesine yönelik pek çok öneri bulunmasına rağmen 1. Dünya Savaşı sebebiyle kooperatifçilikle ilgili çalışmalar sekteye uğramıştır. 1. Dünya Savaşı sonrasında Punjab,

81 MONDAL,P.(2015). "History of Co-operative Movement in India", <http://www.yourarticlelibrary.com/india-2/history-of-co-operative-movement-in-india-1047-words/4798/> Erişim Tarihi: 29.01.2015

Madras ve Bomaby Arazi İpotek Banka Kooperatifleri kurulmuştur; fakat 1929 Büyük Buhran Hindistan'da kooperatifçiliğin gelişmesine zarar vermiştir. Bununla birlikte, Hindistan hükümeti bağımsızlığını elde edene kadar kooperatifçilikle ilgili pek çok hukuki düzenlemede bulunmuştur.

Hindistan'ın 1947 yılında bağımsızlığını kazanmasından itibaren başta tarım sektörü olmak üzere kooperatifçilikte gözle görülür büyüme görülmüştür. İlk Beş Yıllık Plan'da (1951-1956) Hindistan kooperatifçilik hareketi ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Yerel kooperatif bankaları, sanayi işçileri kooperatifleri, tüketim ve konut kooperatifleri kurulması ve kooperatifçilik hakkında eğitim verilmesi gibi konulara ağırlık verilmiştir. 1956 yılında Patna'da Hindistan Kooperatif Kongresi'nde kooperatiflerin yönetim kurulunda devlet temsilcisinin bulunması ve devlet katılımının sağlanması kararlaştırılmıştır. Ayrıca, yine aynı tarihlerde kooperatiflerde çalışacak kişilerin ve kooperatif ortaklarının eğitilmesi için Hindistan Hükümeti ve Merkez Bankası ortaklaşa bir çalışma yürütmüştür. İkinci Beş Yıllık Plan'da (1956-1961) kooperatifçilik ulusal politikanın ana amaçlarından biri olarak belirlenmiştir.

Bundan sonrakinden günümüze gelen süreçte, kooperatifler hükümet programlarında her zaman yerini almıştır. Bununla birlikte, ülkenin kooperatifçilik hareketini bütünüyle temsil eden Hindistan Milli Kooperatifler Birliği günümüzde, Hindistan köylerinin %99'unda varlık göstermektedir. En son verilere göre, Hindistan'da yaklaşık 600.000'e yakın kooperatif ve yaklaşık 250 milyon kooperatif ortağı bulunmaktadır. Hindistan'da kooperatiflerin sektörel olarak ulusal ekonomide sahip olduğu paylara baktığımızda, şeker üretiminde, tezgâh dokumada ve depolama tesislerinde kooperatifleşme %50 gibi yüksek bir paya sahiptir. Gübre dağıtımı ve buğday üretiminde kooperatifleşme %30'larda seyrederken; gübre ve pamuk üretiminde ve balıkçılıkta %20'lerde kalmaktadır. Süt üretiminde ve tarımsal kredi dağıtımında da kooperatifler dikkate değer derecede varlık göstermektedir.

Nüfusunun yaklaşık beşte birinin kooperatif ortağı olduğu Hindistan'da pek çok başarılı kooperatif bulunmaktadır. Özellikle

kırsal alanda kalkınmanın anahtarı olarak görülen kooperatifler, Hindistan'da yoksulluğun azaltılması ve kadınların ekonomik hayatta yer alması noktasında önemli rol oynamaktadır. Hindistan'daki başarılı kooperatifçilik uygulamalarına bakıldığında özellikle küçük ölçekli sermayeye sahip kadın grupların yer aldığı gözlenmektedir. 1972 yılında Gujarat bölgesinde kurulan "Sewa (Bağımsız Çalışan Kadınlar Birliği)" faaliyetleri sonucunda kadın emeğinin korunması ve ekonomik faaliyetlerde yasal haklara sahip olması amacıyla 105 kadın kooperatifi kurulmuştur. Süt üretimi, kredi hizmeti, alım-satım, zanaatkârlık ve toprağa dayalı sektörlerde 100.000 ortağıyla faaliyetlerini sürdürmektedir. Grubun, SEWA Bank adıyla bilinen bir de bankası bulunmaktadır.

Sürdürülebilir ve kârlı bir çiftçilik sistemi oluşturmak için Hindistan'ın yağmurlu bölgelerinde çiftçilerin bir araya gelerek besin ürünleri ve pamuk üzerine organik tarım yapan "Chetna Organic Agriculture Producer Company" adlı kooperatif, 2004 yılında başlattığı bir proje programıyla Andhra Pradesh, Maharashtra ve Orissa bölgelerinde 8.138 çiftçi ortağıyla, 35.000 dönümlük arazide faaliyetlerini sürdürmektedir. 2012 yılı itibarıyla kooperatife ortak sayısı 15.000'e ulaşmıştır. Kooperatif, ortaklarına kurumsal kredilere ulaşımı, hükümet ve piyasanın sektör düzenlemeleri, tarımsal üretim hakkında teknik bilgi üzerine eğitim ve danışmanlık hizmeti sunmaktadır.⁸²

"Hint Çiftçiler Gübre Kooperatifi (IFFCO)", 3 Kasım 1967 tarihinde çok-bölümlü kooperatif topluluğu olarak kurulan diğer bir başarılı Hint kooperatifidir. Ülkedeki çiftçilerin kooperatif çatısı altında bir araya gelerek kurdukları ilk girişim olarak öne çıkmıştır. Gübre üretimi ve dağıtımını yapan kooperatifin 1967 yılında 57 olan bağlı kooperatif sayısı mevcut durumda 39.824'e yükselmiştir. Kooperatifin dağıtım, satış ve promosyon faaliyetleri Yeni Delhi'de bulunan Pazarlama Merkez Ofisi tarafından gerçekleştirilmektedir. Üretim için gerekli girdiler ise 158 Çiftçi Hizmetleri Merkezi'nden sağlanmaktadır. IFFCO, bugün Hindistan gübre sanayinde önemli bir role sahiptir, ülkedeki üretimi artırmada

82 TEXTILE EXCHANGE,(2010). "The Chetna Story: The Positive Power of Collective Action" <http://farmhub.textileexchange.org/upload/library/Case%20studies/The%20Chetna%20Story.pdf> Erişim Tarihi: 01.02.2015.

Hindistan Hükümeti'ne dikkate değer katkılar sunmaktadır.⁸³

Başarılı uygulamalara örnek gösterilebilecek bir diğer kooperatif ise geri dönüşüm sektöründe faaliyette bulunmaktadır. Hindistan'da Pune bölgesinde faaliyetlerde bulunan katı atık toplama ve taşıma kooperatifi olan "Swachh" adlı kooperatif, 2.300 ortağıyla 4 milyon haneye ulaşarak ayrışmış çöpleri alarak belli toplama noktalarında düzenlemektedir. Çöp toplayıcılarını, çöp satın alıcılarını ve kayıt dışı geri dönüşümcüleri bir araya getiren kooperatif, yerel yönetimle ortaklaşa çalışmaktadır. Ayrıca, kooperatif çalışanlarının sağlık ve kaza sigortası da bulunmaktadır⁸⁴. Sonuç olarak, Hindistan'da kooperatifçilik hareketi sosyal kalkınmanın anahtarı olarak değerlendirilmektedir.

83 IIFCO (Hint Çiftçiler Gübre Kooperatifi), <http://www.iffco.in/> Erişim Tarihi: 22.05.2015.

84 SWACH-About Us <http://www.swachcoop.com/about-swachpune.html> Erişim Tarihi: 01.02.2015.

2.14. İTALYA

İtalya'da kooperatifçilik hareketinin kökleri, diğer Avrupa devletlerinde de olduğu gibi 19. yüzyıla dayanmaktadır. İtalyan kooperatifçiliğinin temelleri 1854 yılında Torino'da atılmıştır. Torino'da işçi birliğinin kurduğu tüketim kooperatifi, İtalya'daki ilk kooperatif örneği olarak sayılmaktadır. Magazzino di Previdenza adıyla kurulan bu ilk kooperatif, ortağı olan işçilere bazı temel gıda maddelerini ve malları piyasa fiyatının da altında temin ediyordu.

Başarılı örneklerin ardından sayıları hızla artmaya başlayan tüketim kooperatifleri kentlere ve kırsal alanlara yayılmaya başlamıştır. 1860'ların ortasında ise ilk bankacılık ve finans kooperatiflerinin kurulmasıyla İtalyan kooperatifçiliği gelişme göstermiştir. 19. yüzyılın sonlarında İtalya Politik Birliği'nin tamamen sağlanması ve İtalyan şehir devletlerinin birleşmesiyle birlikte kooperatif sayısı da giderek arttı ve 1885 yılında ülke genelinde kayıtlı kooperatif sayısı 4.890'a ulaşmıştır.⁸⁵

20. yüzyılın başlarında İtalyan Hükümeti ve Katolik hareketinin katkılarıyla kooperatif sayısı 7.400'ü, ortak sayısı ise 1 milyonu bulmuştur; fakat 20. yüzyılda yaşanan iki büyük dünya savaşı İtalyan kooperatifçilik hareketinin gerilemesine neden olmuştur. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde devletin, kooperatifçilik hareketine büyük destek sağladığı görülmektedir.

1948 yılında yürürlüğe giren İtalya Anayasasının 45. maddesinde kooperatifçiliğin sosyal işlevi olduğu kabul edilmiş ve devletin çıkaracağı yasalar ile kooperatifçiliğin geliştirilmesi ve korunması için gerekli tedbirleri alacağı vurgulanmıştır.⁸⁶ 1991 yılında ise 381 sayılı "Sosyal Kooperatifler Kanunu" çıkarılarak daha kapsamlı bir sürece girilmiştir. Böylelikle 20. yüzyılın ikinci yarısında, Avrupa'da ortaya

85 İtalyan Kooperatifleri Belge Merkezi, "İtalya'da Kooperatiflerin Doğuşu ve Gelişmesi", Erişim Tarihi: 16.04.2015. <http://www.cooperazione.net/eng/pagina.asp?pid=386&uid=383>

86 "1947 Tarihli İtalya Anayasası" 17.04.2015, http://www.quirinale.it/qnrw/statico/costituzione-one/pdf/costituzione_inglese.pdf

çıkan sosyal refah devleti anlayışı yeni bir kooperatif türü olan sosyal kooperatiflerin doğuşuna katkı sağlamıştır.⁸⁷

Tablo 8: 1951-2001 Yılları Arasında Kooperatif ve Kooperatiflerin İstihdam Ettiği Çalışan Sayısı

Yıl	Kooperatif Sayısı	Çalışan Sayısı	Kooperatif Sayısının / Toplam İşletme Sayısına Oranı	Kooperatiflerde Çalışan Sayısının / Bütün İşletmelerde Çalışanların Sayısına Oranı
1951	10.782	137.885	0,7	2,0
1961	12.229	192.008	0,6	2,0
1971	10.744	207.477	0,5	1,9
1981	19.900	352.435	0,7	2,8
1991	35.646	584.322	1,1	4,0
2001	53.393	935.239	1,2	5,8

Kaynak: Cooperation in Italy in 20

Yukarıdaki tabloda da belirtildiği üzere, 1951 yılında 10.700 civarında olan kooperatif sayısı elli yılda beş kat artarak 2001 yılında 53.300'e ulaşmıştır. 20. yüzyılın ikinci yarısında kurulan yeni kooperatiflerin çoğunluğunu ise yapı kooperatifleri oluşturmaktadır. Bunun temel nedeni İkinci Dünya Savaşı sonrası yıkılan şehirlerdeki binaların tekrar inşa edilmeye başlanması ve giderek artan konut ihtiyacıdır.

Bir diğer konu da, kooperatiflerde istihdam edilen çalışan sayısının bütün işletmelerde (şirket ve teşebbüslerde) istihdam edilen çalışan sayısına oranı 1951 yılında 2,0 iken 2001 yılında yaklaşık üç katı artış göstererek 5,8 olmasıdır. Ülke kooperatifçiliğinin gelişmesiyle,

⁸⁷ Antonio Thomas, "The Rise of Social Cooperatives in Italy", International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations, Vol:15, No:3, 2004, p. 242-243.

kooperatiflerde istihdam edilen çalışan sayısının, ülke içindeki toplam ücretli çalışan sayısı içindeki payı da yıllar içerisinde önemli miktarda artış göstermiştir.⁸⁸

Günümüzde ise yaklaşık 70 bin İtalyan kooperatifinin yarattığı istihdam 1,1 milyon kişiyi aşmaktadır. Kooperatiflerin yıllık ciro toplamı da 127 milyar Avroyla ülkenin gayri safi yurtiçi hasılasının (GSYH) %7,5'ine karşılık gelmektedir. Bu rakamlar kooperatifçilik sektörünün ülke ekonomisinde ne kadar önemli bir paya sahip olduğunu göstermektedir.⁸⁹

2012 yılı verileri kullanılarak hazırlanan ve 2014 yılında yayımlanan Dünya Kooperatifçilik Raporu'na göre, cirosu 100 milyon Amerikan Dolarını aşan İtalyan kooperatiflerinin ciro toplamı 54,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Aynı raporun Uluslararası Kooperatifler Birliği'nin (ICA) yıllık ciro bazında ilk 300 kooperatif sıralamasında ise 13 İtalyan kooperatifi toplamda 46,5 milyar Amerikan Doları ile listede önemli yer tutmaktadır.⁹⁰

ICA-300 listenin ilk sıralarında 1963'te İtalya'nın en büyük kooperatif birliklerinden biri olan "Legacoop" tarafından kurulan ve sigorta, bankacılık ve finans alanlarında sektörlerinde

faaliyet gösteren "UNIPOL Grubu" yer almaktadır. Grubun 2012 yılı itibarıyla yıllık cirosu 15,03 milyar Amerikan Doları'na ulaşmıştır.⁹¹

88 Carlo BORZAGA ve diğerleri, "Cooperation in Italy in 2008", Avropean Research Institute on Cooperative and Social Enterprises (EURICSE), İtalya, 2012, p. 5-6.

89 Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü, "Cooperative Companies in Italy", Erişim Tarihi: 17.04.2015, http://www.oecd.org/site/agrfcn/30OCT_SESSION2_PANEL2_VERASANI.pdf

90 International Co-operative Alliance (ICA) ve EURICSE, "World Co-operative Monitor", Brussel, September 2014, p. 64-77.

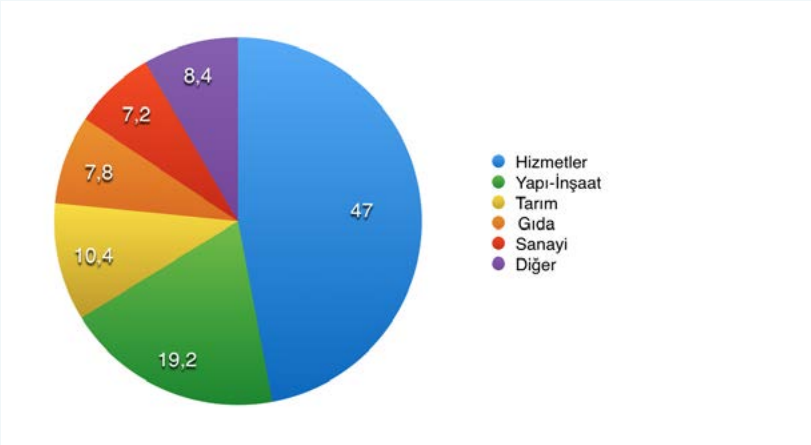
91 International Co-operative Alliance (ICA) ve EURICSE, p.66.

Listede üst sıralarda yer alan kooperatiflerden biri de tarım ve gıda sektöründe faaliyet gösteren “Agricola Tre Valli”dir.⁹² 1982 yılında çiftçi kooperatifleri tarafından kurulan bu kooperatifler grubu yıllık 4,14 milyar dolar cirosu ile İtalya’da yedi bölgeye yayılmıştır. Birçok gıda

markasını bünyesinde barındıran Agricola Tre Valli dünya üzerinde kırtan fazla ülkeye ihracat yapmaktadır.⁹³

Grafik 4: İtalyan Kooperatiflerinin Sektörlere Göre Dağılımı

Yukarıdaki grafikte ilk sırada yer alan hizmet sektöründe faaliyet gösteren 33.649 kooperatiften 10.538’si sosyal kooperatif olarak kurulmuştur. İtalya’daki bu sosyal kooperatifler çocuk-yaşlı bakımından kültürel aktivitelere kadar birçok alanda hizmet verebilmektedir.⁹⁴

92 International Co-operative Alliance (ICA) ve EURICSE, p.69.

93 Agricola Tre Valli kooperatifinin kendi internet sitesi, Şirket Profili, Erişim Tarihi: 20.04.2015. <http://www.trevalli.cooperlat.com/Internet/page?p=10001&l=1>

94 Antonio Thomas, “The Rise of Social Cooperatives in Italy”, International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations, Vol:15, No:3, 2004, p. 248.

İtalyan sosyal kooperatiflerinin en güzel örneklerinden biri olan “Città Solare (Güneşli Şehir)” 1997 yılında Padua şehrinde kurulmuştur. Kooperatifin temel amaçları İtalyan vatandaşlarının ve göçmenlerin istihdamını ve sosyal hayata entegrasyonunu sağlamaktır. Bunu da çevresel hizmetler, sanayi üretimi ve konukseverlik gibi üç ana alan

üzerine kurmuştur. Bu sosyal kooperatif, yaklaşık kırk engelli insanı çeşitli hizmetlerde istihdam etmektedir. 2012 verilerine göre kooperatifin 59 çalışanı, 70 ortağı ve 26 gönüllüsü bulunmaktadır. Yıllık cirosu da 3 milyon Avro civarındadır.⁹⁵

İtalyan Kooperatiflerinde Vergi Uygulamaları

Şüphesiz ki İtalyan kooperatifçiliğine devlet tarafından yapılan en büyük katkı özel vergi uygulamalarıdır. 1947 yılında çıkan yasa ile öz sermaye birikimini arttırmak için kooperatiflere kurumlar vergisi muafiyeti getirilmiştir. 2003 yılında ise bu muafiyet oranı işlemlerinin ve satışlarının yarısından fazlasını ortaklarıyla yapan kooperatifler için %70'e, satışlarının yarısından daha azını ortak içi işlemlerle yapan kooperatifler için de %30'a düşürülmüştür. Şu anda diğer şirketlerden alınan kurumlar vergisi oranı olan %33 ile kıyaslandığında bu vergi muafiyeti kooperatiflere mali açıdan büyük kolaylık sağlamış, İtalya'da kooperatifçilik hareketinin gelişmesini teşvik etmiştir.⁹⁶

Sosyal kooperatiflerde vergi oranları çok düşük olduğu için sayıları giderek artış göstermiştir. Sosyal kooperatiflere ülke içindeki sigorta

95 International Co-operative Alliance (ICA) ve EURICSE, “World Co-operative Monitor”, Brussel, September 2014, p.54-55.

96 Monica Juarez Adeler, “Enabling Policy Environments for Co-operative Development”, Centre for the Study of Co-operatives, Saskatoon, 2009, p.14-15.

ödemelerinde muafiyetler sağlanmış olup, kredi ödemelerinde %25'ini vergiden düşme imkânı getirilmiştir.⁹⁷

İtalyan Kooperatif Birlikleri

İtalyan kooperatiflerinin önemli bir kısmı bir üst örgütlenmeye (birliğe) ortaktır. Ülkede “Confcooperative (CCI)”, “Legacoop” ve “İtalyan Kooperatifleri Genel Birliği (AGCI)” adıyla anılan üç büyük birlik (konfederasyon) bulunmaktadır. Bu üst kuruluşlar, ülkenin tarihsel ve siyasal gelişmelere bağlı ideolojik tabanda örgütlenmiştir (Katolik (Confcooperative), Sosyalist (Legacoop) ve Liberal (AGCI)). Konfederasyonların hepsi kendine özgü finansal sistemleri ve sigorta şirketlerinin yanında eğitim ve araştırma-geliştirme merkezlerine de sahiptir. Bu üç birlik İtalyan kooperatifçilik sektörünün yaklaşık %90'ını oluşturmaktadır.

Confcooperative (CCI) 19.000 kooperatif ile 3 milyon ortağa sahiptir. 22 Bölgeye yayılan Confcooperative'in yıllık geliri ise 40 milyar Avro civarındadır.

Legacoop yaklaşık olarak 13.000 kooperatif ile 5 milyon ortağa sahiptir. Birliğin cirosu ise toplamda 32 milyar Avro'yu bulmaktadır. Birlik, ortaklarına

temel mali ve hukuki hizmetleri kendi imkânlarıyla sağlamaktadır. Birliğe ortak olan kooperatifler, sunulan bu hizmetlerin karşılığında Legacoop'a tüm satışlarının %4'ünü aidat olarak ödemektedir.⁹⁸

⁹⁷ Fatma Azapay ULUDAĞ, “Kooperatiflerde Vergilendirme Türkiye ve Ab Uygulamaları”, T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü, Ankara, 2013, s.195.

⁹⁸ Adeler, p. 9-11.

Bir diğer birlik ise 1952 yılında kurulan “İtalyan Kooperatifleri Genel Birliği (AGCI)”dir. Legacoop Birliğinden ayrılan 10 kadar kooperatifin kurduğu AGCI kâr

amacı gütmeyen, bağımsız ve kurumsal temsil kapasitesi olan bir birliktir. Sermaye ve işgücü yönetiminin aynı çatı altında toplanarak kooperatif toplumunun tabanına yayılması ve kişilerin kooperatiflere ortak olarak kültürel, sosyal, ekonomik durumlarının iyileştirilip geliştirilmesi kurumun temel fonksiyonları arasında sayılmıştır. Diğer iki büyük birliğe oranla, AGCI’nin ortak kooperatif sayısı ve toplam cirosu daha azdır.

T.C. GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI

Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

2.15. JAPONYA

Dünya'nın üçüncü en büyük ekonomisine sahip olan Japonya, G-8 (Group of 8) üyesi olmakla beraber G-20 ülkeleri arasında da yer almaktadır. Japon kooperatifçilik

hareketi 19. yüzyılın sonlarına dayanmaktadır. Japon imparator Meiji döneminde başlatılan; hukuki ve ekonomik dönüşüm ile Avrupa ve Amerika'daki teknolojik ve iktisadi yeni gelişmeler Japonya'da da görülmeye başlanmıştır. 1844 yılında İngiltere'de Rochdale öncüleri tarafından kurulan tüketim kooperatifi Japonya'ya örnek olmuş ve benzerleri 1879'da Tokyo'da Kyoritsu-Shosha, Doeki-Sha ve Osaka'da Osaka Kyoritsu-Shoten unvanları ile kurulmuştur. Günümüzde Japon kooperatifleri tüketimden tarıma, balıkçılıktan finansa kadar toplam yedi ana sektörde faaliyet göstermektedir.

Japon kooperatifçilik yapılanmasında bütün kooperatifleri temsil eden ve barındıran bir çatı örgütü bulunmamaktadır. Kooperatifler faaliyet alanlarına göre ulusal birlikler kurarak bir üst yapı oluşturmuşlardır. Ayrıca Japonya'da kooperatifçilik faaliyetlerini düzenleyen altı değişik yasa bulunmaktadır. Bunlar, Tarımsal Kooperatifler Yasası (1947), Tüketim Kooperatifleri Yasası (1948), İşçi Bankası Yasası (1953), Kredi Bankası Yasası (1951), Balıkçılık Kooperatifleri Yasası (1948), Ormancılık Kooperatifleri Yasası (1951) ve Tarım ve Orman Kooperatifleri Merkez Kooperatif Bankası (1953). Japonya nüfusunun %30'undan fazlası, yaklaşık 40 milyon kişi kooperatif ortağıdır. Bu ortakların 19.986'sı hem kooperatif ortağı hem de kooperatifin kendi çalışanıdır. Bunun yanında Japon kooperatifleri 571.117 kişiyi istihdam etmekte, bu rakam tarımsal üretim yapan ortaklar ve üreticilerin istihdam ettiği kişilerle birlikte 5,4 milyonu bulmaktadır⁹⁹.

99 Cooperative and Employment: A Global Report, Bruno Roelants, Eum Hyungsik and Elisa Terrasi, CÍCOPA 2014, p.31.

Japon Tüketim Kooperatifleri Birliği

Japon tüketim kooperatifleri tarihi 18. yüzyıla kadar dayanmaktadır. İlk tüketim kooperatifleri 1879'da Tokyo ve Osaka'da kurulmuştur. Japon Tüketim Kooperatifleri Birliği (JJCU) 1951 yılında kurulmuştur. JJCU ve ortakları faaliyetlerini birbirlerinden bağımsız bir şekilde yürütmektedirler. 2013 yılındaki verilere göre JJCU 577 kooperatif federasyonunu bünyesinde bulundurmaktadır. Bu federasyonların 449'u perakende alanında faaliyet gösteren kooperatif, 108'i sağlık kooperatifi, 8 tanesi ise yapı ve sigorta alanlarında faaliyetlerini sürdürmektedirler. 27 milyon ortağı bulunan kooperatif 2013 yılında 32,7 milyar Amerikan Doları ciro gerçekleştirmiş ve sermayesini 7,4 milyar Amerikan Dolarına   ıkarmıştır. Birlik her vatandaŐı için daha insani yaŐ am ő artları ve sürdürülebilir bir toplum yaratmayı görev edinmiştir.¹⁰⁰

Ulusal Tarım Kooperatifleri   rg  t  

Ulusal Tarım Kooperatifleri   rg  t   (JA) grubu Japon çiftçileri tarafından karŐ ılıklı yardım ilkesi çerçevesinde tarım kooperatifleri kanuna göre kurulup, yönetilmektedir. JA grubun ana amaçları tarımsal üretimi artırmak ve ortaklarının yaŐ am standartlarını iyileştirmektir. JA ortaklarına beŐ  ana hizmet; sigorta, daniŐ manlık, kredi, pazarlama ve satın alma ile sosyal yardımlaŐ ma.¹⁰¹

JA grubu 2012 yılı verilerine göre 9,7 milyon ortağa sahip bir yapıdır. Aynı zamanda 710 tarım kooperatifi, Zen-

¹⁰⁰ Japanese Consumer Cooperatives Union (JCCU) Facts and Figures 2013, http://jccu.coop/eng/public/pdf/ff_2013.pdf EriŐ im Tarihi: 04.03.2015.

¹⁰¹ <http://www.zenchu-ja.or.jp/eng/objectives>, EriŐ im Tarihi: 10.03.2015.

Noh (Tarımsal Üretim), Zenkyoren (Tarım Kredi) ve Norinchukin Bankası (Tarımsal Bankacılık ve Kredi) gibi ICA 2014 raporunda en büyük 300 kooperatif listesine giren devasa kooperatif federasyonlarını da bünyesinde bulundurmaktadır. ICA 2014 raporuna göre Zenkyoren 77,6 milyar Amerikan Doları ciro ile listede birinci sırada yer almaktadır.¹⁰²

¹⁰² JA group annual report 2012, http://www.ja-kyosai.or.jp/about/annual/files/4_JA_Group.pdf Erişim Tarihi: 04.03.2015.

T.C. GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI

Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

2.16. KANADA

10 eyaletten oluşan ve dünyada yüzölçümü bakımından ikinci sırada yer alan Kanada'da yaklaşık 9 bin kooperatif ve 18 milyon kooperatif ortağı (toplam nüfusunun yarısından fazla), 155 bin kooperatif çalışanı bulunmaktadır. Yıllık 50 milyar C\$'dan fazla kooperatif geliri ile Kanada kısa zamanda kooperatifçilik konusunda önemli adımlar atarak dünyadaki sayılı örnekler arasına girmiştir. Ülkede kooperatifçiliğin gelişmesine sağlanan en büyük katkı vatandaşların bireysel değil topluluk olarak hareket etme bilincine sahip olmasıdır. Bu sayede Kanada'da kooperatifler belirli alanlarda değil birçok alanda faaliyet göstermektedir.

Kanada kooperatifçilik hareketi, İngiltere'deki Rochdale ve Amerika'da çiftçi hareketi Grande'den esinlenmiştir. İlk kooperatifin 1830'lu yılların başında Quebec Eyaleti'nde kurulduğu Kanada'da, kooperatifler 1970'li yıllarda özellikle Quebec'de yerel kalkınma aracı olarak görülmüştür. Ne 1930'larda yaşanan büyük bunalım ne de 2. Dünya Savaşı, Kanada kooperatif hareketini engelleyememiştir¹⁰³. 31 Mart 1998 yılında yürürlüğe giren "Kanada Kooperatifler Kanunu" ile kooperatifler ayrı bir hukuki statüye kavuşturulmuştur. Ülkede kooperatifçiliğin gelişimi, 1909 yılında kurulan Kanada Kooperatifler Birliğinin çatısı altında bütün kooperatiflerin örgütlenmesi amacıyla yürüttüğü çalışmalar ile doğru orantılı ilerlemiştir.

Ontario Kanada'da bulunan diğer eyaletlere göre en çok kooperatife sahip eyalettir. Buna göre sadece Ontario Eyaletinde 1300 kooperatif¹⁰⁴ ve 1,4 milyon ortak¹⁰⁵ (toplam nüfusun %10'u) bulunmaktadır.

103 MacPherson, I. (2007) "One Path to Co-operative Studies", British Columbia Institute for Co-operative Studies, University of Victoria, sf.31, <http://www.gbv.de/dms/zbw/549682686.pdf>, Erişim Tarihi: 11. 03. 2012.

104 Ontario Cooperative Association, "Our Mission", http://www.ontario.coop/about_us/our_mission, Erişim Tarihi: 06.04.2015.

105 Ontario Cooperative Association, "What's a Co-op", "Facts and Stat", http://www.ontario.coop/all_about_cooperatives/what_is_a_coop, Erişim Tarihi: 06.04.2015.

Ontario’da bulunan kooperatiflerin %45’i yapı, %17’si çocuk bakımı, %17’si ise finansal hizmet sektörlerinde faaliyet göstermektedir. Geri kalan %21’lik kısım ise yenilenebilir enerji ve gıda sektörlerinde faaliyet gösteren kooperatiflerden oluşmaktadır¹⁰⁶.

Ontario Kooperatifler Birliği Ontario Eyaletinde faaliyet gösteren kooperatiflerin üst kuruluşudur. Ülkemizdeki Türkiye Milli Kooperatifler Birliği gibi çalışan bir kooperatif üst örgütüdür. Birliğe üyelik zorunlu olmamasına rağmen kooperatiflerin %85’i birliğe bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Kanada İngilizce ve Fransızca olmak üzere iki resmi dile sahip bir ülkedir. Bu nedenle eyaletler de İngilizce ve Fransızca konuşan eyaletler olarak kendi aralarında ayrılmaktadır. Bu nedenle söz konusu kooperatiflerin geri kalan %15’lik kısmı Fransızca konuşan eyaletlerde faaliyet gösteren kooperatiflerdir ve bunların üst birliği farklıdır.

Entegre Tahıl İmalatçıları Kooperatifi (Integrated Grain Processors Co-operative)

Entegre Tahıl İmalatçıları Kooperatifi, mısırdan etanol üreten bir kooperatiftir. 2002 yılında birkaç çiftçi ve tarım sektöründen birkaç şirketin ortaklığı ile kurulan kooperatif, etanol yakıtı üretmeye Ekim 2008’de başlamıştır. Ontario’nun mısır üreten önemli bölgelerinden biri olan Aylmer’de kurulmuş olan tesis, yılda 150 milyon litre etanol üretimiyle Ontario Eyaleti’nin en büyük kooperatiflerinden biridir.¹⁰⁷

Kooperatifin mısır kullanarak ürettiği biyoetanol, aynı zamanda şeker pancarı, buğday, şeker kamışı, tatlı sorgum, patates, odunsular gibi bitkilerden, tarımsal ve selüloz içerikli evsel atıklardan da üretilebilmektedir. Kooperatif tarafından enerji firmalarına satılan biyoetanol, benzin ve hatta motorin ile

¹⁰⁶ Ontario Cooperative Association, “Co-ops in Ontario”, http://www.ontario.coop/all_about_cooperatives/coops_in_ontario, Erişim Tarihi: 06.04.2015.

¹⁰⁷ Integrated Grain Processors Co-operative, <http://www.igpc.ca/>, Erişim Tarihi: 05.12.2012.

kariştirilerek ulaştırma sektöründe, ısı ve elektrik üretim tesislerinde, kimyasal madde üretiminde ve kojenerasyon uygulamalarında da kullanılabilmektedir.

Desjardins Group

Desjardins

Kanada'nın önde gelen kooperatif grubu olan Desjardins Group, sürdürülebilirlik ilkesini ciddiye alıp, önemli çevresel girişimlerde bulunmaktadır. Quebec şehrinde nehrin karşı kıyısında Desjardins Grubu'nun 1.450 çalışan için ofis alanı sağlayan yeni merkezi ve de 65 metreye ulaşan 11.000 bitkiyle dünyanın en uzun kapalı alanıyla düşey bahçesi bulunmaktadır. Elkhorn eğrelti otları, devetabanları ve çevre kirliliği emici beyaz yelken çiçekleri, geri dönüşüme uğramış su şişeleri ve plastik çantalardan yapılmış paneller gibi farklı türlerde çalışmalar yapmaktadır. 2012 yılı itibariyle Desjardins Grup, 6 milyondan fazla ortağa ve müşteriye sahiptir. 223 milyar Kanada Doları değerinde varlığa, 864 tane hizmet pazarına, Quebec ve Ontorio'da 376 sandığa ve bunun dışında 400'den fazla hizmet sunan kuruluşa ve 20'den fazla geniş bir yelpazeye sahip olan finans ve sigorta hizmeti sağlayan kurum ve işletme birimine sahiptir.¹⁰⁸

108 Desjardins Group, <http://www.desjardins.com/ca/> Erişim Tarihi: 20.05.2015.

T.C. GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI

Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

2.17. MEKSİKA

Meksika kooperatifleri, ilk olarak 1902 yılında kurulmuştur. Katolik Kilisesi tarafından geliştirilen kooperatifler, 1926 yılında çeşitli baskılar sonucu çalışmalarını durdurmuştur. Ancak 1951 yılında papaz Pedro Velásquez'in başında bulunduğu Meksika Sosyal İşler Sekreterliği yönetiminde yeniden gün yüzüne çıkmıştır. Velásquez, sonraları Meksiko'daki en büyük üç kooperatifin oluşmasını sağlayacak olan tasarruflar ve krediler (cajas populares) ile ilgili kitapçıklar yayınlayarak Meksika kooperatifçilik hareketinin ilerlemesine öncülük etmiştir.¹⁰⁹

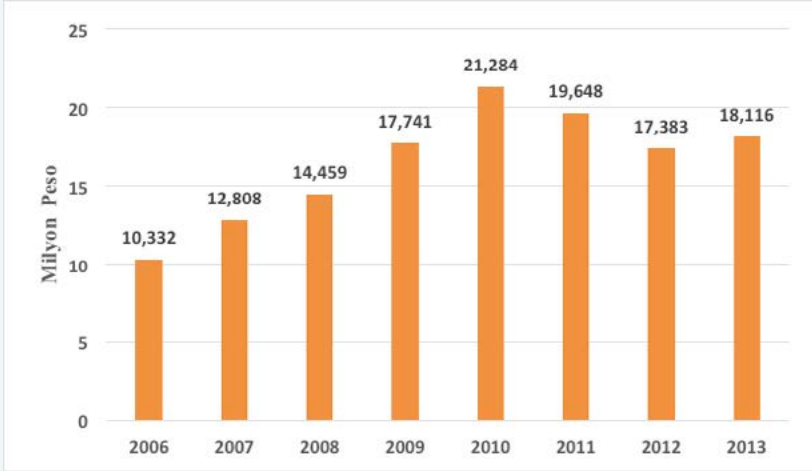
1991 yılında Kredi Örgütleri ve İlgili Faaliyetlere İlişkin Genel Senet ile birlikte Meksika sistemi, tasarruf ve kredileri ilk kez tanımıştır. 1994 yılında, iktisadi kooperatif hareketi kapsamında ortaklık görüşmeleri gerçekleştirilmiş ve 62 tasarruf ve kredi, tek bir milli kuruluş olarak Meksika Halk Bankası (Caja Popular Mexicana) altında birleşmişlerdir. 1995 yılında kurulan Meksika Halk Bankası'nın şu anda 22 Meksika eyaletinde şubesi bulunmaktadır.¹¹⁰ 2013 yılı Temmuz ayı rakamlarına göre, kooperatifin 1.788.756 ortağı vardır. Kooperatif tarafından ayrılan toplam kredi miktarı 21,859 milyon Peso olup, kullandırılan toplam kredi miktarı ise 18,116 milyon Peso olarak hesaplanmıştır. Toplam varlık değeri ise 25,712 milyon Peso'dur.¹¹¹

109 Kooperatif Haberleri İnternet Sayfası, <http://www.thenews.coop/38050/news/agriculture/find-out-what-cooperative-movement-north-america/> Erişim Tarihi: 19.02.2015.

110 A.e.

111 Meksika Halk Bankası İnternet Sayfası, <http://www.cpm.coop/index.php/inicio/solidez-empresarial> Erişim Tarihi: 19.02.2015.

**Grafik 5: Meksika Halk Bankası'nın Kullandığı
Kredi Miktarlarının Yıllara Göre Değişimi**

Kaynak: Meksika Halk Bankası, 2013 Verileri

Meksiko Federal Bölge Hükümeti Sosyal Gelişme Fonu tarafından yapılan araştırmaya göre, Meksika'da çoğunluğunu tüketim ve üretim kooperatiflerinin oluşturduğu yaklaşık 15.000 kooperatif ve 5 milyon kooperatif ortağı bulunmaktadır. Inter-Press Service Haber Ajansı tarafından verilen bilgiye göre, Meksika kooperatiflerinin varlık değeri toplamda 8,3 milyar dolardır. Tarım, bankacılık, kredi birlikleri, tüketim, perakende ticaret başta olmak üzere çoklu hizmet, yapı, eğitim, ulaşım ve sosyal hizmetler sektörlerinde faaliyet göstermektedirler.¹¹²

“Caja Popular Mexicana”, “Confederación Nacional Cooperativa de Actividades Diversas de la República Mexicana”, “Federación de Cajas Populares ALIANZA”, “Federación Regional de Cooperativas de Ahorro y Préstamo Noreste ve Federación UNISAP” Uluslararası Kooperatifler Birliği'ne üye olan Meksika kooperatifleridir.¹¹³

112 <http://www.ipsnews.net/2011/03/mexico-cooperatives-offer-an-alternative/> Erişim Tarihi: 19.02.2015.

113 http://ica.coop/en/directory/members?display_name=&super_region_9=All&country_8=1140§or_13=All&structure_type_15=All&=Search Erişim Tarihi: 19.02.2015.

UNISAP Federasyonu, Meksika finansal kooperatiflerinin birleştiği ve temsil edildiği bir örgüttür. 1960 yılında kurulan Jalisco Federasyonu ile West, Jalisco Bankası, Sonora, Nayarit ve Colima kuruluşları 1973 yılında birleştirilmiştir. 1994 yılında Tasarruf ve Kredi Kooperatifleri ile Bankalar Bölgesel Birliği adını aldıktan sonra 2005 yılında Finansal Kooperatifler Milli Federasyonu şeklinde çalışmalarına devam etmiştir. 2012 yılında ise UNISAP Federasyonu ile günümüzdeki adını almıştır. Jalisco eyaletinin Guadalajara şehrinde bulunan UNISAP, Ulusal Bankacılık ve Güvenlik Komisyonu tarafından bir yasayla yetkilendirilen ilk örgüt olmuştur. 199 şubesi, 1500 çalışanı ve 180.000'den fazla ortağı bulunmaktadır. Örgütün kendi bünyesindeki kooperatiflerin mali durumlarını izleme, denetleme, tavsiyelerde bulunma, olası risklerden koruma gibi görevleri bulunmaktadır.¹¹⁴

Dünyada en çok ticareti yapılan ham maddelerden biri olan kahvenin önemli bir bölümü Meksika'da yetiştirilmektedir. Uygun iklim ve jeomorfolojik koşulları sayesinde Meksika'nın Chiapas eyaleti, toplam üretimin %25'ini üstlenerek ülkenin en büyük kahve üretim bölgesi

olmuştur. Binlerce yerli kahve üreticisinin bir araya gelerek Zapatista Kahve Kooperatifi'ni kurmasının ardından 1997 yılında bu kooperatife bağlı ilk kahve kooperatifi olan Mut-vitz Kooperatifi ("Kuş Dağları") kurulmuştur. 200 kahve üreticisinin oluşturduğu kooperatif, 1999 yılında Avrupa'ya ve A.B.D.'ye yaklaşık 35 ton kahve ihraç etmiştir. 2001 yılında 328 üretici ortakla kurulan Yachil Xojobal Chulchan Kooperatifi (Gökyüzünün Yeni Işığı) ve 2002 yılında 800 ortakla kurulan ve 2003 yılında ilk ihracatını gerçekleştiren Yochin Tayel Kinal Kooperatifi (Yeni Toprağı İşleme) de önemli Meksika kahve kooperatifleri arasında yer almaktadır. Bu kooperatifler, ülke genelinde faaliyet

114 <http://www.unisap.coop/> Erişim Tarihi: 20.02.2015.

gösteren yaklaşık 2.500 kahve üreticisiyle rekabet etmektedir.¹¹⁵

Meksika'daki en büyük üretim kooperatiflerinden biri olan Pascual Kooperatifi, Rafael Víctor Jiménez Zamudio tarafından 1930'lu yılların sonunda kurulmuştur. Sahip olduğu gelişmiş teknoloji ve bünyesindeki kaliteli çalışanlarıyla ülke içinde ve dışında oldukça ünlü bir kooperatiftir. İlk kurulduğu zamanlarda bıçak, su sürahisi üretimi yaparken günümüzde meyve suyu üretimiyle faaliyetlerine devam etmektedir. Büyük şehirlerde 25 şubesi bulunmaktadır. Cruz Azul, El Grullo (Jalisco) ve Trado kooperatifleri de diğer büyük üretim kooperatifleri arasında yer almaktadır. Tarihi 132 yıl önceye dayanan ve 5000'den fazla ortağa sahip Cruz Azul Üretim Kooperatifi de başarılı bir Meksika üretim kooperatifidir. Çimento ve hazır beton üretimi yapan kooperatifin Juárez, Cuauhtémoc, La Istmeña, La Unión, Bomintzhá, El Barrio, Vivienda, Minatitlán, Hidalgo ve Finagam üretim kooperatifleri olmak üzere çeşitli alt kooperatifleri bulunmaktadır.¹¹⁶

Yukarıda bahsedilen kooperatif türlerinin yanı sıra uygun coğrafi koşulları sayesinde Meksika'da balıkçılık kooperatifleri de bulunmaktadır. 1930'lu yıllarda Federal Hükümetin, balıkçılık kooperatiflerine geniş kapsamlı haklar tanımalarının ardından bu alandaki çalışmalar artmıştır. 1968 yılında, 49 balıkçının Punta Allen bölgesinde bir araya gelerek kurduğu Vigía Chico Balıkçılık

Kooperatifi bu türe örnek gösterilebilir. Sürdürmekte olduğu istakoz balıkçılığının yanı sıra Vigía Chico Kooperatifi, aynı zamanda Şubat ve Temmuz ayları arasında turizm kooperatifçiliği de yapmaktadır.¹¹⁷

115 http://en.wikipedia.org/wiki/Zapatista_coffee_cooperatives Erişim Tarihi: 19.02.2015.

116 Pascual Kooperatifi İnternet Sayfası, <http://www.pascual.com.mx/>

Erişim Tarihi:20.02.2015.

117 Vigía Chico Kooperatifi İnternet Sayfası, <http://ecotippingpoints.org/our-stories/indepth/mexico-quintana-roo-vigia-chico.html> Erişim Tarihi: 20.02.2015.

2.18. RUSYA

Nüfusu 140 milyonu aşan ve dünyanın en büyük yüz ölçümüne sahip ülkesi olan Rusya'da özellikle 1998-2008 yılları arasında kooperatifçilik alanında önemli aşamalar kaydedildiği görülmektedir.¹¹⁸ Bu gelişmeler;

- Yeni tür kooperatiflerin ortaya çıkması,
 - Eski tür kooperatiflerin yeniden biçimlendirilip geliştirilmesi,
 - Kooperatiflerin farklı yapılar altında birleştirilmeye başlanması,
 - Hem nicel hem de niteliksel formatlarda kooperatif sisteminin oluşumu ve güçlendirilmesi,
 - Kooperatifler ve devlet arasındaki ilişkilerin aktif olması,
- olarak sayılabilir.

Rusya'da çok sayıda değişik tür kooperatif olmasına rağmen bazı sektörler ön plana çıkmaktadır. Bunlar; tarım kooperatifleri, kredi kooperatifleri, tüketim kooperatifleri, konut kooperatifleri ve bahçe kooperatifleridir.¹¹⁹

Rus Tarım Bakanı Nikolay Fedorov'un 2013 Nisan ayında yaptığı açıklamaya göre Rusya'da 18 bin küçük ve orta tarım işletmesi, yaklaşık 280

bin çiftlik ve 2 milyonu aşkın bireysel iştirak çiftliği kooperatiflere aittir. Ayrıca bu kooperatifler Rusya federasyonunun 60 bölgesine yayılmış durumdadır.¹²⁰

Ülke genelinde en etkin kooperatif üst kuruluşlarından biri olan Tüketim

118 Worldometers Dünya İstatistikleri İnternet Sayfası, <http://www.worldometers.info/world-population/russia-population> Erişim Tarihi: 02.03.2015.

119 International Labor Organization (2009), Cooperative Sector in Russia And İmplementation of the ILO Recommendation No.193 in the Development of Different Russian Cooperatives Trends, s.8

120 Uluslararası Kooperatifler Birliği İnternet Sayfası, <http://ica.coop/en/media/news/russia-backs-growth-rural-co-operatives>, Erişim Tarihi: 19.02.2014.

Kooperatifleri Merkez Birliği (Centrosojuz) çatısı altında 3 binden fazla tüketim kooperatifi vardır ve 4 milyondan fazla insanı örgütlemiştir. Bu Merkez Birliği ve ortak kooperatifler aracılığıyla yaklaşık 250 bin kişi istihdam edilmektedir. 2010 yılı rakamlarına göre tüketim kooperatiflerinin toplam iş hacmi 4 milyar Amerikan Dolarıdır.¹²¹

Tablo 9: Tüketim Kooperatiflerinin Yapısı

Kaynak: International Labor Organization (2009)

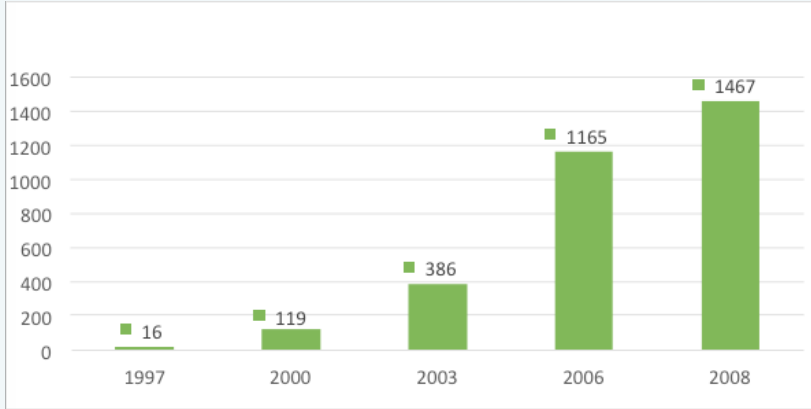
2009 yılı verilerine göre Rusya’da faal olarak çalışan bini aşkın kredi kooperatifi bulunmaktadır. Kredi kooperatifleri tarım kredi kooperatifleri ve tüketici kredi kooperatifleri olarak faaliyet göstermektedir.¹²² 1997 yılında 16 olan kredi kooperatiflerinin sayısı 2008 yılında 1467’ye çıkmıştır.¹²³

¹²¹ Rusya Federasyonu Tüketici Toplulukları Merkez Birliği İnternet Sayfası, <http://www.rus.coop/en/about-us/figures/> Erişim Tarihi: 19.02.2014.

¹²² International Labor Organization (2009), s.8

¹²³ A.g.e. s.13

Grafik 6: Kredi Kooperatiflerinin Büyüme Performansı

Kaynak: International Labor Organization (2009)

Yapı kooperatifleri ise 68 bölgede, 84 ilde faaliyet göstermektedir. Yüksek olan banka faizleri ve karmaşık prosedüründen dolayı halk, kooperatifler aracılığıyla ev sahibi olmaya daha sıcak bakmaktadır. 2009 verilerine göre son beş yılda 20 binden fazla aile konut kooperatiflerinin üyesi olmuş ve bu ailelerin yaklaşık 10 bini ise 8 milyar ruble değerindeki gayrimenkullerini teslim almıştır.¹²⁴

Rusya'da bahçe ve villa kooperatifleri, diğer kooperatiflere oranla daha çok ortağa sahiptir. 20 milyondan fazla aile sebze bahçeleri, villa ve bahçe arazilerine sahiptir. Bu araziler sadece tatil amaçlı değil hem kendi ihtiyaçları hem de pazarın ihtiyacını karşılamak için meyve, sebze gibi çeşitli tarım ürünleri yetiştirmekte kullanılmaktadır. 2009 verilerine göre Rusya'da 67 bölge birliği ile birlikte 40 bin bahçe kooperatifi vardır.

¹²⁴ International Labor Organization (2009), s. 19.

Tablo 10: Bahçe Kooperatiflerinin Yapısı

Kaynak: International Labor Organization (2009)

2.19. SUUDİ ARABİSTAN

Arap dünyasında kooperatifçilik ruhu ve birlikte iş yapma ve hizmet götürme düşüncesinin tarihi oldukça eskilere dayanmasına ve geniş bir coğrafyada görülmesine karşın yasal kooperatif örgütlenmelerine 1900'lü yılların başından itibaren rastlanmaktadır. Uzun yıllar kooperatif hareketleri değişik bir evrim geçirmiş ve kültürel değerlerin bir yansıması olarak kendi kendine yardım, bağış ve küçük unsurlarını bünyesinde barındıran farklı bir modele dönüşmüştür.¹²⁵

Mutlak monarşi sistemiyle yönetilen Suudi Arabistan'da petrol ekonominin temel dayanağı ve belirleyicisidir. Dünyanın en büyük petrol üreticilerinden olan ülke kanıtlanmış petrol rezervlerinin yaklaşık %20'sine sahiptir. Ülkenin Gayri Safi Yurtiçi Hasılası'nın yaklaşık %45'i, ihracatının %90'ı, bütçe gelirlerinin de %80'i petrole dayanmaktadır.¹²⁶ Temel ekonomik faaliyetlerin kamu idaresinde yürütüldüğü Suudi Arabistan'da kooperatifçilik fazla gelişmemiştir.

Kooperatifler Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı'nın onayıyla kurulmakta ve kuruluş için en az 20 üye gerekmektedir. Genel Kurul kooperatiflerin en yetkili organı olmakta olup, kooperatif ve ortakları adına günlük işleri yürüten İcra Kurulu üyelerini seçer. Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı'nın denetim ve gözetiminde bulunan kooperatifler, 1962 yılında kabul edilen Kooperatifler Yasası ile düzenlenmektedir.¹²⁷

Suudi Arabistan'da kayıtlı 192 adet kooperatif bulunmaktadır. Bunlardan 6 tanesi hizmet, 5 tanesi balıkçılık, 1 tanesi pazarlama, 4 tanesi tüketici, 41 tanesi tarım kooperatifi olmakta olup, 1 adet profesyonel ve 134 tane çok amaçlı kooperatif mevcuttur. Bahsi geçen çok amaçlı kooperatifler dağıtım, toptancılık, tedarik zinciri kurma gibi işlemler yürütmektedir.¹²⁸

125 POLAT, Hüseyin: Cooperatives in the Arab World-Reaffirming their validity for local and regional development, Background paper for ILO Sub-Regional Workshop, Beirut, 23-26 Kasım 2010.

126 <http://www.mfa.gov.tr/suudi-arabistan-ekonomisi.tr.mfa>

127 http://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=32330&p_country=SA-U&p_count=88

128 <http://mosa.gov.sa/portal/modules/smartsection/item.php?itemid=3>

  slami Sigortacılık (Tekafül) şariat kurallarına uygun olarak faizsiz yürütülen riskin ortaklar arasında paylaşıldığı, Suudi Arabistan'da yaygın olarak uygulanan bir sigortacılık sistemidir. Tawuniya,

  slami Sigortacılık sektöründe yer alan ve Uluslararası Kooperatifler Birliği (ICA)'nın 2014 Dünya Kooperatifçilik Raporu'nda 2012 yılı için ciro bazında ilk 300'de yer alan bir kooperatiftir. Merkezi Riyad olup yıllık cirosu 2012 yılı için 1,5 milyar dolardır.

2.20. TÜRKİYE

Ülkemizde çağdaş anlamda kooperatifçilik hareketi 1863 yılında Mithat Paşa'nın kurmuş olduğu "Memleket Sandıkları"yla başlamıştır. İlk tarım kredi örgütü olarak nitelendirilen Memleket Sandıkları'ndan aldığı olumlu sonuçlar üzerine Mithat Paşa, sandıkların ülke genelinde kurulması yönünde çalışmalara başlamış ve ülke kooperatifçiliğinin ilk hukuki belgesi olan "Memleket Sandıkları Nizamnamesi", 1867 yılında hükümetçe kabul edilmiştir (Mülayim, 2003). Anadolu kooperatifçilik hareketinin ilk örnekleri; 1911 yılında Aydın'da kurulan İncir Himaye-i Ziraat Anonim Şirketi, 1913 yılında Kooperatif Aydın İncir Müstahsilleri Anonim Şirketi ve İstanbul Çirçıl'da ilk tüketim kooperatifi, 1915 yılında Milli Aydın Bankası ve 1921 yılında kurulan Ankara Memurin Erzak Kooperatifi olarak sıralanabilmektedir.

Cumhuriyet Dönemi'ne gelindiğinde ülke kooperatifçiliği için en önemli fırsatlardan biri, Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün kooperatifçiliğin potansiyelini ve katkısını fark etmiş olmasıdır. Atatürk, 1920'den ölümüne kadar sürekli olarak Türkiye'deki kooperatif hareketinin içinde yer almıştır. Gittiği yerlerde yaptığı konuşmalarda kooperatifçiliğe yer vererek halkın bilinçlenmesine çalışmıştır. Ayrıca Atatürk, kooperatifçiliğin koruyucusu, hamisi ve bizzat kendisi kooperatif ortağı olmuştur.¹²⁹ Bunun yanı sıra 1932 yılında Türkiye Kooperatifçilik Kurumu'nun kurulmasında vesile olarak ülke kooperatifçiliğinin gelişmesine katkı sunmuştur.¹³⁰ Ülkemizde, 1920 ile 1938 yılları arasında kooperatiflere yönelik yapılan tüm hukuki düzenlemeler de, Atatürk'ün önderliğinde gerçekleştirilmiştir

1938-1960 yılları arasında durağan bir dönem geçiren ülke kooperatifçiliği, 1961 Anayasası'nda yer alarak önemli bir ilerleme kaydetmiştir. 1961 Anayasasının 51. maddesinde "Devlet,

129 Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü İnternet sayfası, "Kooperatifler Hakkında", <http://koop.gtb.gov.tr/kooperatifler-hakkinda/turkiyede-kooperatifcilik>, Erişim Tarihi: 27.04.2015

130 Türkiye Kooperatifçilik Kurumu İnternet Sayfası, <http://koopkur.org.tr/faaliyetlerimiz/>, Erişim Tarihi: 27.04.2015

kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır.” ifadesinin yer alması kooperatifçiliğin gelişmesi için devleti daha aktif ve sorumlu duruma getirmiştir. Yine aynı Anayasanın 52. maddesi ile “Devlet, halkın gereği gibi beslenmesini tarımsal üretimin toplumun yararına uygun olarak artırılmasını sağlamak, toprağın kaybolmasını önlemek, tarım ürünlerini ve tarımla uğraşanların emeğini değerlendirmek için gereken önlemleri alır.” hükmü getirilmiş, tarımsal alandaki gelişmeyi ve tarımsal ürünlerin değerlendirilmesini sağlayacak önlemleri alma görevi de devlete verilmiştir.

Kooperatifçiliğin Anayasa ile güvence altına alınmasından sonra 1969 yılında Türk Kooperatifçiliği için büyük bir adım atılarak, “1163 sayılı Kooperatifler Kanunu” yürürlüğe girmiştir. Söz konusu kanun ile kooperatifler, Türk Ticaret Kanunu’ndan ayrılarak ayrı bir hukuki statüye kavuşturulmuştur. İlk olarak, o zamanki toplumsal ve ekonomik faktörler nedeniyle, kooperatifçilik tarımsal alanlarda ortaya çıkmış, uzun yıllar tarımsal alanda yoğunlaşmıştır. Daha sonra, ekonomik ve sosyal yapıda meydana gelen değişimler ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçlar sebebiyle, başta konut inşaatı olmak üzere taşımacılık, tüketim, kredi-kefalet gibi alanlara da yayılmıştır.¹³¹

1960’lı yıllardan 1980’li yıllara kadar geçen sürede yaşanan hükümet değişiklikleri, kooperatiflerin Anayasa’daki yerini etkilememiş ve 1982 Anayasası’nın 171. maddesinde yer alan “Devlet milli ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan, kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayan tedbirleri alır.” hükmü ile kooperatiflere daha açık ve anlaşılır bir tanım getirilerek, kooperatif işletmelerin ekonomimiz içindeki önemi pekiştirilerek güvence altına alınmıştır.

1980’li yıllardan sonra dünyada meydana gelen kamu yönetimi anlayışındaki değişimlere paralel olarak, devletler ekonomik ve sosyal alandaki rollerini azaltarak, idari, politik ve ekonomik yapıları serbestleştirmiş, farklı ekonomik modeller ile toplumların ihtiyaçlarını

¹³¹ A.e.

gidermeye yönelmiştir. Bu doğrultuda, temelinde işbirliği anlayışı bulunan, bireylerin ve toplumun ekonomik ve sosyal kalkınması açısından büyük önem taşıyan kooperatifler, zaman içerisinde değişen ihtiyaç ve şartlara göre ilke ve değerlerini yenileyen ve birçok ülkede başarıyla uygulanan bir işletme modeli haline gelmiştir.¹³²

Dünyadaki gelişmeler ve değişimler dikkate alınarak ekonomik ve mali istikrarın sağlanması, sosyal refahın artırılması gibi temel hedefleri olan programlar sayesinde ülkemizde de strateji temelli yaklaşım dönemi başlamış ve kooperatifçiliğin ideal yönde geliştirilmesi gerekliliği üzerinde durularak kooperatifçilikte yeni bir planlama sürecine girilmiştir. Bu doğrultuda, Dokuzuncu Kalkınma Planı ve Orta Vadeli Plan gibi üst politika belgelerinde ortaya konan hedefler de gözetilerek “Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı” hazırlanmıştır.¹³³

Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi’nde ve Eylem Planı, sektörün tüm paydaşlarının içinde yer aldığı geniş katılımlı çalışmaların ortak ürünüdür. Stratejik Plan’da ülke kooperatifçiliğinin yapısal özellikleri dikkate alınarak “2012 Uluslararası Kooperatifler Yılı Bildirgesinde” yer alan BM 2012 yılı hedefleriyle örtüşen vizyon ve amaçlar ortaya konmuştur. Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı’nda, ülkemizde kooperatifçilik sektörünün sorunlarının çözümünde kamu kuruluşlarına, sektöre ve diğer aktörlere ne gibi görevler düştüğü ortaya konulmaktadır.

Strateji, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nın koordinasyonunda; kooperatifçilik hizmetlerinden sorumlu Bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları ile kooperatif üst kuruluşları, üniversiteler ve diğer ilgili ulusal ve uluslararası kuruluşların katkıları alınarak hazırlanmıştır. Bu süreç katılımcı bir anlayışla yürütülmüş, çalışmalar sonucu 7 stratejik

132 Ayanoglu, G.G. (2013), “Kooperatiflerde Toplumsal Sorumluluk İlkesi ve Yenilenebilir Enerji Kooperatifleri”, Uzmanlık Tezi, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü, Ankara, s.2.

133 Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı (2012), Ankara, s. 11, http://koop.gtb.gov.tr/data/51ee7939487c8e3808dfa1ad/strateji_belgesi%202007.11.2012.pdf Erişim Tarihi: 27.04.2015

hedef belirlenmiş ve bu stratejik hedefler altında 36 öncelikli eyleme yer verilmiştir:

1. Kamu teşkilatlanması ve kooperatiflere hizmet sunum biçimi yeniden yapılandırılacaktır.
2. Eğitim, danışmanlık, bilgilendirme ve araştırma faaliyetleri geliştirilecektir.
3. Örgütlenme kapasitesi ve kooperatifler arası işbirliği imkânları arttırılacaktır.
4. Sermaye yapısı ile kredi ve finansmana erişim imkânları güçlendirilecektir.
5. İç ve dış denetim sistemleri tümüyle revize edilecektir.
6. Kurumsal ve profesyonel yönetim kapasitesi arttırılacaktır.
7. Mevzuat altyapısı uluslararası esaslara ve ihtiyaçlara göre geliştirilecektir.¹³⁴

Aralık 2014 itibariyle Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın görev ve sorumluluk alanında faaliyet gösteren 36 ayrı türde; 73.581 kooperatif, 536 birlik bulunmaktadır. Kooperatiflerin kayıtlı ortak sayısı ise 7.642.520 dir.¹³⁵

134 Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı (2012), Ankara, s.IV http://koop.gtb.gov.tr/data/51ee7939487c8e3808dfa1ad/strateji_belgesi%202007.11.2012.pdf Erişim Tarihi: 27.04.2015

135 Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü İnternet sayfası, Kooperatif İstatistikleri Bülteni, Aralık 2014, s.2, <http://koop.gtb.gov.tr/data/54b539e4f-293709bc0985728/İstatistik%20%20%20aralık.pdf> Erişim Tarihi:27.04.2015.

Tablo 11: Türlerine Göre Kooperatifler ve Ortak Sayıları

	Kooperatif Türü	Kooperatif		Birlik		Merkez Birliği	
		Sayısı	Ortak Sayısı	Sayısı	Ortak Kooperatif Sayısı	Sayısı	Ortak Birlik Sayısı
GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI	Pancar Ekicileri Koop.	31	1,564,320	1	31	-	-
	Sulama Koop.	2,380	282,860	12	698	1	13
	Su Ürünleri Koop.	548	30,625	16	224	1	15
	Tarımsal Kalkınma Koop.	7,531	805,631	83	4,872	5	98
	• Köy - Koop.			14	1,403	1	20
	• Tarım			12	464	1	13
	• Hayvancılık			34	1,998	1	33
	• Ormancılık			18	966	1	27
	• Çay			5	41	1	5
	Tarım Kredi Koop.	1,625	1,054,636	16	1,625	1	16
	ARA TOPLAM	12,115	3,738,072	128	7,450	8	142
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI	Küçük San. Sit. Yapı	1,075	129,989	5	171	-	-
	Konut Yapı Koop.	42,049	1,581,063	265	7,506	3	62
	Toplu İşyeri Yapı	1,536	91,437	4	52	-	-
	ARA TOPLAM	44,660	1,802,489	274	7,729	3	62
GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI	Bağımsız Tarım Satış Koop.	15	2,132	-	-	-	-
	Basın Yayım ve İletişim Koop.	1	23	-	-	-	-
	Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Koop.	2	80	-	-	-	-
	Deniz Yolcu Taşıma Koop.	7	243	-	-	-	-
	Deniz Yük Taşıma Koop.	1	8	-	-	-	-
	Eğitim Koop.	50	2,817	-	-	-	-
	Elektrik Enerjisi Koop.	3	21	-	-	-	-
	Hamallar Taş. Koop.	6	522	-	-	-	-
	Hizmet Koop.	4	31	-	-	-	-
	İşletme Koop.	643	115,439	2	14	-	-
	Kadın Girişimi Koop.	24	188	-	-	-	-
	Karayolu Yolcu Taşıma Koop.	221	3,709	-	-	-	-
	Karayolu Yük Koop.	33	825	-	-	-	-
	Kredi ve Kef. Koop.	998	643,438	-	-	-	-
	Küçük Sanat Koop.	173	8,731	-	-	-	-

Tablo 11: Türlerine Göre Kooperatifler ve Ortak Sayıları

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI	Kooperatif Türü	Kooperatif		Birlik		Merkez Birliği	
		Sayısı	Ortak Sayısı	Sayısı	Ortak Kooperatif Sayısı	Sayısı	Ortak Birlik Sayısı
	Motorlu Taşıyıcılar Koop.	6,128	186,668	41	652	1	16
	Pazarcılar İşletme Koop.	1	7	-	-	-	-
	Sağlık Hizmetleri Koop.	1	37	-	-	-	-
	Sigorta Koop.	5	63,647	-	-	-	-
	Tarım Satış Koop.	338	515,040	17	318	-	-
	Tedarik Kefalet Koop.	6	606	-	-	-	-
	Temiz Tevzi Koop.	271	38,253	-	-	-	-
	Turizm Geliştirme Koop.	344	18,985	3	33	-	-
	Tüketim Koop.	2,116	231,742	10	76	1	7
	Tütün Tarım Satış	61	17,751	-	-	-	-
	Üretim Pazarlama Koop.	339	18,561	4	28	-	-
	Yardımlaşma Koop.	19	13,719	-	-	-	-
	Yaş Sebze Meyve	31	3,193	-	-	-	-
	Yayıncılık Koop.	23	551	-	-	-	-
	ARA TOPLAM	11,864	1,886,967	109	2,108	3	55
	GENEL TOPLAM	68,730	7,427,543	511	17,287	14	259

Kaynak: ÇŞB, GTB ve GTHB

Kooperatifler; sosyal ve iktisadi kalkınmanın dinamiğidir ve sosyal devlet politikalarının hayata geçirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Bu kapsamda ülke kooperatif hareketine güç katmak amacıyla 10/05/1969 tarih ve 13195 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu uyarınca ülkemiz

kooperatiflerinin en üst çatı örgütü olan “Türkiye Millî Kooperatifler Birliği (TÜRKİYE KOOP)” 30 Aralık 1991 tarihinde kurulmuştur. 21/04/2015 tarihi itibarıyla Birliğe ortak olan 11 merkez birliği ve 3 birlik bulunmaktadır. Türkiye Koop, ortakları aracılığıyla 1,5 milyon kooperatif ortağını temsil etmektedir. Uluslararası arenada Türkiye’deki kooperatifleri temsil eden Birliğin, “Uluslararası Kooperatifler Birliği (International Co-operative Alliance-ICA)” ve “The Cooperative Enterprise As Actor Of Social Economy For An Economic And Social Development In The Mediterranean Region” gibi uluslararası kuruluşlarda üyeliği bulunmaktadır.

Türkiye Millî Kooperatifler Birliği’nin anasözleşmesinin 2. maddesi gereğince kurumun amaç ve çalışma alanları, ortağı olan Kooperatiflerin, Merkez Birliklerinin ve Kooperatif Birliklerinin ortak yararlarını korumak, aralarında eş güdüm sağlamak, amaçlarını gerçekleştirmeleri için çalışmalar yapmak, çalışmalarını denetlemek, verimliliklerini artırmak, dış ülkelerle ilişkilerini düzenlemek, Türk Kooperatifçiliğinin gelişmesine katkıda bulunmaktır.” şeklinde belirlenmiştir. Dolayısıyla Türkiye Koop amaç ve çalışma alanları bakımından kâr amacı gütmeyen faaliyetler yürütmekle yükümlü olup, kooperatifçilik ilkeleri doğrultusunda kooperatifçilik bilincinin yaygınlaştırılması, kooperatif işletme türünün geliştirilmesi, kooperatiflerin küresel ve yerel sorunların çözümüne katkılarının artırılması yönünde çalışmalarını sürdürmektedir.

Başarılı Kooperatif Örnekleri:

“Memleket Sandıkları” ile başlayan ülke kooperatifçilik hareketi bugün dünya çapında başarılar elde etmiş kooperatifler ile devam etmektedir. Söz konusu kooperatiflerden bazıları çalışma kapsamında ele alınacaktır.

➤ Gülbirlik

Gülbirlik olarak tanınan S.S. Gül – Gülyağı ve Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği, merkezi Isparta’da olmak üzere 1954 yılında 9 kooperatif tarafından

kurulmuştur. Mevcut durumda 6 birim kooperatifi aracılığıyla ortaklarından gülçiçeği alıp fabrikalarında işleyerek gülyağı, gülkonkreti (katı gülyağı) ve gülsuyu üretimini yapmaktadır. Gülbirlik kuruluşunda başlamış olduğu gülyağı üretiminin yanı sıra gülkonkreti imalatına da başlamıştır. Gülbirlik, 1958 yılında İslamköy Gülyağı Fabrikası’nı, 1968’de Aliköy Gülkonkreti Fabrikası’nı ve 1976 yılında ise Yakaören ve Kılıç Gülyağı Fabrikaları’nı kurmuş olup Güneykent Gülyağı Fabrikası’na da kapasite artırımı yapmıştır.

Gülbirlik, sektörün yaklaşık %60’lık kısmını karşılayacak kapasiteye sahip olup dünyada ilk sıralarda yer almaktadır. Birliğin amacı; ortak kooperatiflerin ürünlerini daha iyi şartlarda değerlendirmek, bunların müşterek menfaatlerini korumak ve çalışmalarını koordine etmektir. Sektörde faaliyet gösteren Gülbirlik’in üretim planlaması ve fiyat istikrarını sağlama çabaları sonucu bu sektörde son on yılda ihracat gelirleri, 10 milyar Avro’dan 20 milyar Avro’ya kadar çıkarılmıştır. Isparta ve Burdur illerinde yaklaşık 10.000 civarında aile gülcülükle istigal etmektedir. Gülçiçeği üreticilerinin yaklaşık 2.500 kadarı Gülbirlik’in ortağı durumundadır.

► S.S. Huğlu Av Tüfekleri Kooperatifi

Huğlu Av Tüfekleri, 16 Kasım 1962 yılında 169 ortağı ile kurumsal bir kimliğe bürünmüş ve bugün itibari ile dünyada bilinen ilk 10 üretici firma arasına giren, kalitesiyle ünlü bir kooperatif kuruluşudur. Tek kırma tüfek imalatı ile yola çıkan işletme, daha sonraları çifte, süperpoze, yarı otomatik ve pompalı tüfek imalatıyla

devam etmiş olup edindiği bilgi ve tecrübesi ile kullanıcının isteği doğrultusunda sektöründe geniş ürün yelpazesine sahip bir konuma gelmiştir.

Bugün itibariyle 17.000 m²'si kapalı toplam 25.000 m² alanda faaliyet gösteren firma, 453 ortak ve 450 çalışanıyla ürettiği tüfeklerin %80'ini başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere 50'nin üzerinde ülkeye ihraç etmektedir. 2008 yılında 19.000 adet/yıl olan üretim hacmi, 2013 yılına gelindiğinde 42.000 adet/yıl olarak gerçekleşmiştir. İstikrarlı bir büyüme kaydeden Huğlu Av Tüfekleri Kooperatifi, yılda yaklaşık 9.200.000 Amerikan Doları ihracat yaparak, ülkeye döviz girdisi sağlamaktadır.

➤ Köy-Koop Merkez Birliği

Köy Kalkınma kooperatifleri 1969 yılında 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun çıkması üzerine birlik düzeyinde üst örgütlenmeye başlayarak, 1971 yılında bölgelerde kurulan Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatifler Birlikleri, Ankara'da Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatif Birlikleri Merkez Birliği (KÖY-KOOP)'ni kurmuşlardır. Köy Kalkınma

ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerin merkezi kuruluşudur.¹³⁶ Tarıma ait farklı çalışma alanlarında etkinlik gösterir. (Hayvancılık-Süt üretimi ve işlenmesi, seracılık, halı – kilim üretimi, zeytin ve zeytinyağı işlenmesi, bal, çeltik üretimi ve işlenmesi, çiçekçilik, fidan, salça, reçel, konserve üretimi vb.) Merkez Birliğine bağlı; 21 Bölge Birliği, 28 İl Birliği, 2.700 birim kooperatif bulunmaktadır. Köy-Koop ortaklarının çıkarlarını Türkiye içinde ve dışındaki makamlar ve kuruluşlar karşısında korumak ve geliştirmek için uğraş vermektedir.

Çalışma konularında tarımda her türlü verimliliği artırıcı tedbirler almak, kooperatif ve birliklerin her türlü ürün ve mamullerinin kalitesini yükseltecek tedbirler almak, teknik faaliyetlerde bulunmak, bitkisel ve hayvansal mahsulleri değerlendirmek, işleme, muhafaza ve pazarlama ile ilgili her türlü fonksiyonları yerine getirmek için gerekli çalışmaları yapmak ve yaptırmak, kooperatif çalışmalarını koordine etmek, kooperatif eğitim ve öğretim faaliyetlerinde bulunmak, kooperatifçiliği geliştirmek vb. yer almaktadır. Kooperatif ve birliklerin her türlü ürün ve mamullerinin kalitesini yükseltecek tedbirler almak, mevzuatlar konusunda birlikleri ve kooperatifleri bilgilendirmek, kooperatiflerin üretmiş olduğu ürünler ile fuarlara katılmasını sağlamak, AB, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve diğer kuruluşlarca açılan proje tekliflerini birliklere duyurmak, gerektiğinde proje hazırlamak, kooperatif ortaklarına eğitim faaliyetlerinde bulunmak gibi pek çok önemli faaliyetler yürütmektedir.

¹³⁶ KÖY-KOOP İnternet sayfası <http://www.koykoop.org/tarihce.aspx> Erişim Tarihi:27.05.2015.

➤ Marmarabirlik

Marmara Zeytin Tarım-Satış Kooperatifleri Birliği; Gemlik, Mudanya ve Erdek Kooperatiflerinin bir araya gelmesiyle 1954 yılında kurulan ve süreç içerisinde büyüyüp gelişerek, bir dünya markası statüsüne kavuşan dünyanın en büyük zeytin üreticisi kuruluşudur.

Marmarabirlik, 31.500'i aşan kayıtlı zeytin üreticisi, gücünü üreticiden alan yönetim kadrosu, 560 kişiden oluşan kadrolu kalifiye personeli ve ürün alım dönemlerinde çalıştırdığı ortalama 1.000 ilave personeli ile bölge ve ülke istihdamına büyük katkı sağlamaktadır. Bugün Gemlik (1942), Mudanya (1951), Orhangazi (1955), İznik (1970), Erdek (1952), Edincik (1976) ve Marmara Adası (1988) ve Mürefte (1986) Kooperatifini içine alan 8 kooperatifi bulunmaktadır. Marmarabirlik, 150 dönümü kapalı alan olmak üzere toplam 500 dönüm alan içinde, 70 bin ton zeytin depolama ve olgunlaştırma kapasitesi ile bu arazi üzerinde kurulu modern tesislerinde, hijyenik ortamda 35 bin ton/yıl kapasiteli zeytin ambalajlanması ve 220 ton/gün zeytinyağı, 250 ton/yıl zeytin ezmesi üretim ve dolumu yaparak Türk ekonomisine katma değer sağlayan önemli bir sanayi kuruluşudur.¹³⁷

Marmarabirlik bugün, sürekli artan sürdürülebilir bir öz kaynak ve kârlılık yapısına sahiptir. 2010 yılında 111 milyon TL olan öz kaynaklar, %75 artış oranı ile 194,2 milyon TL'ye ulaşmıştır. Yine 2010-2011 iş yılında konsolide kârı 7,2 milyon TL iken, tamamlanan son iş yılında 30,5 milyon TL, 2013-2014 iş yılı Nisan ayı itibariyle ise 24,5 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

¹³⁷ Marmarabirlik İnternet Sayfası <http://www.marmarabirlik.com.tr/> Erişim Tarihi: 27.05.2015.

➤ Nilüfer Kadın,   vre Ve    letme Kooperatifi

Kadın kooperatifleri, d    k sermayeli ve emeğini tek elden pazarlayamayan kadın girişimcileri bir araya

getirmekte ve kadınlara iş olanağı sağlamaktadır. Topluca   r  n ya da hizmet arzı sunabilmeyi, uygun fiyata ham madde ve girdi temini sağlamaktadır. Elde edilen gelirlerin ortakların muameleleri oranında dağıtılması ile ortaklarına ekonomik menfaat sağlayan kadın kooperatifleri bölgesel kalkınmaya katkıda bulunmaktadır. Kadın kooperatiflerinin başarılı bir   rneği olan Nilüfer Kadın,   vre ve    letme Kooperatifi, Düzce'de yer almakta olup kurulduğu yıldan günümüze değin pek çok önemli faaliyette bulunmuştur.

Kooperatif tarafından yürütülen faaliyetler sayesinde 500   ocuk yuvadan yararlanmış, 2000 kadın ve çocuğa erken   ocuk eğitimi ve gelişim alanında destek verilmiştir. Çocuklara bilgisayar, İngilizce eğitimi verilip, sportif faaliyetler düzenlenmiştir. Bu faaliyetlerle her ay 100 çocuğa ve aileye ulaşılmış olup, 100 kadının tasarruf grupları oluşturulması sağlanmıştır. Yeniden yapılanma sürecinde aktif katılım eğitiminden 150 kadın yararlanmış olup, 48 kadın konut sahibi olmuştur. 250'e yakın kadının Maya mikro krediden yararlanması sağlanmıştır. Özellikle kooperatif ortaklarının ve diğer dezavantajlı kadınların sosyal, kültürel ve ekonomik faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçlarını kar ılımak, deprem sonrası sosyal ve konut sorunlarını tartışmak ve üzüm üretmek üzere bir araya gelmek, farklı içerikli eğitim seminerleri ile geleceği aydınlık güçlü kadınlar ve anneleri destekleyerek kadınların toplumdaki rollerinin tanınmasına çalışmak, 0-6 yaş grubu   ocuk bakım ve eğitimleri ile çocukların sağlıklı bireyler olarak yetişmesini desteklemek Nilüfer Kadın Kooperatifi'nin misyonları arasında yer almaktadır.¹³⁸

¹³⁸ Nilüfer Kadın Kooperatifi İ ternet Sayfası, <http://niluferkadınlar.com/> Erişim Tarihi: 22.05.2015.

► Or-Koop

Kısa adıyla OR-KOOP olarak bilinen S.S. Türkiye Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği, 7 adet Ormancılık Kooperatifleri Bölge Birliğinin kurucu ortaklığı ile 11 Haziran 1997 tarihinde kurulmuştur. Kooperatif ortaklarına önemli bir istihdam alanı yaratan ormancılık kooperatifleri, her yıl Türkiye'deki toplam kereste üretiminin yaklaşık %60'ını karşılamaktadır. Orman köylüleri ise her yıl yaklaşık 350 milyon Amerikan Doları gelir elde etmektedir.

Türkiye'de orman rejimi altındaki orman alanları 20,7 milyon hektar olup, ülke alanının yaklaşık %27'sini oluşturmaktadır. Orman alanlarının sadece yarısı normal verimli orman örtüsü taşımakta olup diğer yarısı üzerindeki orman örtüsü bozuk ve verimsiz durumdadır. Orman alanları üzerindeki toplam odun hacmi 1,2 milyar m³ ve yıllık toplam hacim artımı ise 34 milyon m³ olarak hesaplanmıştır.

Türkiye'de yaklaşık 19.000 orman köyünde yaşayan 7,1 milyon civarındaki nüfus, toplam nüfusun %11'ini, kırsal nüfusun ise yaklaşık yarısını teşkil etmektedir.

Ağustos 2012 verilerine göre Türkiye'de 8.228 Kırsal Kalkınma Kooperatifi ile onlara bağlı 785.710 kooperatif ortağı bulunmaktadır. Bu ortakların 3.500'ü orman köylerinde, 2.109'u ise ormancılık faaliyetlerinde yer almaktadır.

2001 yılı değerlerine göre devlet ormanlarından 8.670.000 m³ dikili ağacın kesilerek pazara sunulması programlanmıştır. Kooperatiflerin 1998 yılında iş alma oranlarına göre hesaplanması sonucu, bu üretimde endüstriyel odun üretimi olarak toplamın %43'ünü oluşturan 3.728.100 m³ orman köylülerince birey olarak üretilirken, %57 oranındaki 4.941.900 m³ dikili ağacın Köy Kalkınma Kooperatifleri'nce kesilmesi, sürütülmesi ve son depoya taşınması programlanmıştır. Bu üretim işi sonucunda birey olarak orman köylülerine 38,7 Trilyon TL

(5.472 bin Amerikan Dolar), üretim işlerinin %57'sini gerçekleştirmesi beklenen Köy Kalkınma Kooperatifleri kanalıyla kooperatif ortaklarına 51,3 Trilyon TL (7.248 bin Amerikan Doları) orman işçiliği ücreti olarak devletçe ödenmesi planlanmıştır.¹³⁹

► Pankobirlik

Pancar ekicilerinin kooperatifler halinde teşkilatlanması, Türkiye Şeker Sanayii'nin genişletilmesi konusunda alınan kararların uygulama başlangıcı olan 1951 yılına rastlamaktadır. 270-300 kişilik gruplar halinde bir araya gelme imkânı bulan pancar

çiftçileri, ilk olarak 16 Temmuz 1951 tarihinde "Adapazarı ve civarı Pancar Ekicileri İstihsal Kooperatifi" adı altında toplanmıştır. Bu kooperatifi, Eskişehir, Amasya, Turhal, Kütahya, Akşehir-İlgın, Uşak, Alpullu, Konya, Erzurum, Kastamonu, Dinar gibi pek çok pancar kooperatifinin kuruluşu izlemiş olup, bu kooperatifler 1972 yılında 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu gereğince üst birlikleri olan Pancar Ekicileri Kooperatifi Birliği'ni kurmuşlardır.¹⁴⁰

Ülkemizin en büyük sanayi kuruluşlarından birisi olan Pankobirlik, bünyesindeki 31 pancar kooperatifi, 306 adet satış mağazası, Amasya, Kayseri, Boğazlıyan, Konya ve Çumra olmak üzere 5 adet kooperatif şeker fabrikası ile 64 il ve 7.500 yerleşim biriminde şeker pancarı üretimi yapan yaklaşık 1,6 milyon ortağa hizmet etmektedir. Faaliyetleri ve 50'nin üzerinde tarımsal amaçlı iştiraki bulunan Pankobirlik, 650 milyon Amerikan Doları sermaye, 1.80 milyar Amerikan Doları aktif toplam ve 1.75 milyar Amerikan Doları ciroya sahip olup yaklaşık 85 milyon Amerikan Doları vergi vermektedir.

¹³⁹ Orkoop İnternet Sayfası, <http://www.orkoop.org.tr/> Erişim Tarihi: 24.05.2015

¹⁴⁰ Pankobirlik İnternet Sayfası, <http://www.pankobirlik.com.tr/tr/SayfaDetay/2> Erişim Tarihi: 24.05.2015.

Pankobirlik'in bölgeye ve Türkiye ekonomisine olan etkileri daha çok iştirakleri aracılığı ile hissedilmektedir. Birliğin halen faaliyette olan Konya Şeker A.Ş. iştiraki ve Anadolu Birlik Holding bu açıdan faydalı örnekler olacaktır. Şirket, ayrıca Konya Şeker Fabrikasında, çevreye duyarlılık bilinci ile son teknoloji ürünü endüstriyel atık su arıtma tesisini kurmuştur. Böylece daha az su kullanan bu tesis, çevresel dengelere olumlu katkı sağlarken, arıtılan su tarımsal sulamada kullanılabilecektir.

► Tire Süt Kooperatifi

Başlıca faaliyeti süt toplama ve pazarlama olan Tire Süt Kooperatifi, 1967 yılında birkaç süt üreticisinin bir araya gelmesi ile kurulmuştur. Günümüzde bölgenin ve Türkiye'nin en büyük süt toplama kooperatifinden birisi olan Tire Süt Kooperatifi, son yıllarda yaptığı atılım ile ortaklarına ve Türkiye

hayvancılığına birçok önemli katkılar sağlamıştır. Tire Süt Kooperatifi'nin kooperatif ortaklarına üretim yapmalarını sağlayıcı tüm girdileri kaliteli ve en ekonomik koşullarda temin etmek, ortaklarının kaliteli üretim yapmalarını sağlamak ve üreticilerin ürünlerini en iyi şekilde işleyip pazarlayarak daha fazla kazanç elde etmelerini sağlamak şeklinde üç temel misyonu vardır.¹⁴¹

2002 yılında yeni yönetim ve idari kadrosuyla yeniden yapılanma içerisine giren Tire Süt Kooperatifi, süt kalitesinde önemli iyileşme sağlamış ve üretim maliyetlerini de en aza indirmişti. Kooperatif tarafından yürütülen yapısal politikalar sayesinde kooperatifin özvarlığı artmış ve kooperatif ortakları daha iyi hizmet alır hale gelmiştir.

¹⁴¹ Tire Süt Kooperatifi, <http://www.tiresutkoop.com/> Erişim Tarihi: 21.05.2015.

Bugün, ülkemizin önde gelen firmalarına önemli ölçüde kaliteli süt sağlayan Tire Süt Kooperatifi, 2008 yılında hizmete açtığı Pastörize Süt Tesisini 2011 yılında daha da büyüterek Süt ve Süt Ürünleri İşleme Tesisine dönüştürmüştür. Sağlıklı ve kaliteli ürün sunmayı hedefleyen Kooperatif, 2010 yılında üretimine başladığı ve Türkiye'nin ilk organik pastörize sütü olma özelliğine sahip "Cam Şişede Organik Pastörize Sütü" tüketicisiyle buluşturmuştur. 2011 yılında organik ürün yelpazesini genişletmeyi planlayan Kooperatif, hizmete açtığı yeni Süt ve Süt Ürünleri İşleme Tesisinde tüm süt ürünlerinin de organik üretimlerine başlamıştır.

Tire Süt Kooperatifi süt ve süt ürünlerinin yanı sıra İzmir Kalkınma Ajansı'ndan aldığı destekle Et ve Et Ürünleri İşleme Tesisini tamamlamış ve 2011 yılının Eylül ayı itibariyle üretime geçirmiştir.

Tire Süt Kooperatifi, 2014 yılı itibariyle, aktif 2054 ortağı, 260 personeli, günde 185 ton süt toplama kapasitesi ve ortaklarına en iyi şekilde hizmet verebilmek amacıyla oluşturmuş olduğu makine parkı ile bölgenin ve Türkiye'nin en güçlü kooperatifi olma özelliğini de başarmıştır.

► Türkiye Esnaf Ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatif Birlikleri Merkez Birliği - Teskomb

Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatif Birlikleri Merkez Birliği, 1970 yılında 14 kurucu Bölge Birliği'nin öncülüğünde kurulmuş ve 26.08.1970 tarih 21745 sayılı Ticaret Sicili Gazetesinde tescil ve ilan edilerek tüzel kişiliğini kazanmıştır.¹⁴² 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu hükümleri çerçevesinde değişir ortaklı, değişir sermayeli ve sınırlı sorumlu ve aynı

zamanda Türk Ticaret Kanunu uyarınca bir şirket olan, Türkiye Esnaf Sanatkârlar ve Kredi Kefalet Kooperatifleri Merkez Birliği (TESKOMB), kredi ve kefalet kooperatiflerinin tepe kuruluşudur.

Kooperatif ortağı olan yaklaşık 650.000 işletme-esnaf/sanatkar, 998 Kredi ve Kefalet Kooperatifine, bu kooperatiflerde 32 adet ESKKK bölge birliğine üye olup, bu birlikler de TESKOMB çatısı altında örgütlenmiştir.¹⁴³

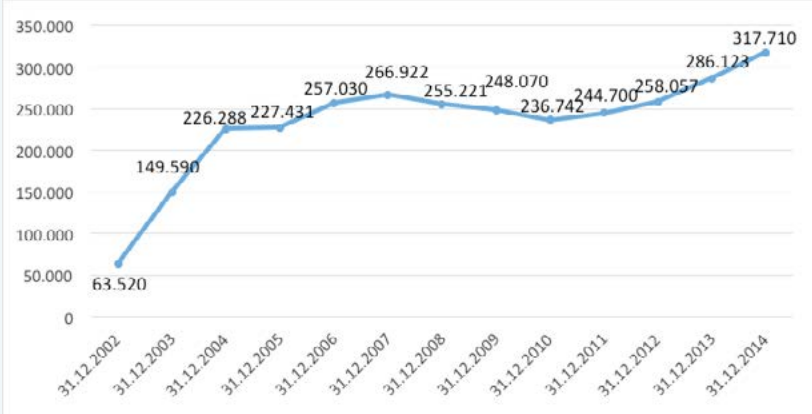
Kredi ve kefalet kooperatifleri aracılığı ile 31 Aralık 2014 itibariyle kredi kullanan ortak sayısı 317.710'a; kullanılan kredi hacmi ise 12 milyar 519 milyon 575 bin 397 liraya ulaşmıştır.¹⁴⁴

142 TESKOMB İnternet Sayfası, <http://www.teskomb.org.tr/index.asp?p=40> Erişim Tarihi: 20.05.2015.

143 Sayısal Veriler, TESKOMB Bilgi İşlem kayıtları, Aralık 2014

144 Sayısal Veriler, TESKOMB Bilgi İşlem kayıtları, Aralık 2014

8- Yıllara Göre Kredi Kullanan Ortak Sayısı

Kaynak: TESKOMB

► Türkiye Kent Kooperatifleri Merkez Birliği-Türkkent

Kent Kooperatifleri Merkez Birliği, 17 Mart 1988 tarihinde, yaklaşık 53.000 bireysel ortaklığın örgütlendiği 307 kooperatifi kapsayan 14 birliğin bir araya gelmesiyle Ankara'da kurulmuştur. Birliğin adı, 20 Mart 1992 tarihinde Türkiye Kent Kooperatifleri Merkez Birliği-TÜRK KENT olmuştur. TÜRK KENT'e üye olan birlik sayısı 1993 yılında 30'a, birliklere bağlı kooperatif

sayısı 700'e, bireysel ortak sayısı ise 95.000'e ulaşmıştır. TÜRK KENT, Türkiye Milli Kooperatifler Birliği (Türkiye Koop) ve Uluslararası Kooperatif Birliği Konut Sektörü Organizasyonu (International Co-operative Alliance-ICA-HOUSING) üyesidir. TÜRK KENT Genel Başkanı H. Mehmet AKSOY, aynı zamanda Türkiye Milli Kooperatifler Birliği

(TÜRKİYE-KOOP) ve 2007 yılından beri seçildiği ICA-KONUT Yönetim Kurulu Üyeliği görevlerini sürdürmektedir.¹⁴⁵

TÜRKKENT'in amacı, ortak birlik ve kooperatiflerin yararlarını korumak, amaçlarını gerçekleştirmeleri için çalışmalar yapmak, ortak kooperatif kuruluşların çalışmalarını denetlemek, eşgüdümü sağlamak, verimliliğini arttırmak, dış ülkelerle ilişkilerini düzenlemek, konut ve kent kooperatifçiliğinin gelişimine katkıda bulunmaktır. Kent kooperatifçiliği hareketinin ülke çapında yaygınlaşmasına ve gelişmesine katkıda bulunan TÜRKKENT, kent kooperatiflerinin ortaklarını, yöneticilerini ve çalışanlarını eğitmek; yurt içinden ve dışından burslar sağlamak, kooperatif çalışmalarla gelişen ve değişen toplumun gereksinimleri arasında uyum sağlamada kullanılmak üzere araştırmalar yapmak, bu amaçla Kent Kooperatifçiliği Araştırma ve Eğitim Birimi kurmak; bu yönde çalışan kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak, bu tür çalışmalarını desteklemek gibi faaliyetlerde de bulunmaktadır.

TÜRKKENT'e, kuruluşundan itibaren Türkiye'nin tüm bölgelerinde örgütlenmiş toplam 47 Konut Yapı Kooperatifleri Birliği ve bunlara bağlı 2200 Konut Yapı Kooperatifi üye olmuş; 250.000'in üzerinde konut üretimi gerçekleştirilmiştir.

¹⁴⁵ TÜRKKENT İnternet sayfası, http://www.turkkent.coop/index.php?option=com_content&view=article&id=48&Itemid=61&lang=tr Erişim Tarihi: 22.05.2015.

► Trakya Birlik

Trakya Birlik olarak tanınan S.S. Trakya Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği, 1966 yılında Babaeski, Edirne ve Lüleburgaz Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri'nin bir araya gelmesiyle kurulmuştur.

Kuruluş yıllarında kooperatif sayısı 3 olan Trakya Birlik, günümüze kadar hızlı ve istikrarlı bir gelişme göstermiş olup, bugün sayısını Marmara, Ege ve İç Anadolu Bölgelerinde faaliyetlerini sürdürmekte olan 48 kooperatife yükseltmiştir. Kuruluşta 2.103 olan ortak sayısı ise günümüzde 59.000'e çıkmıştır. Trakya Birlik ülkemizde üretilen ayçiçeğinin yılda ortalama %30 - %50'sini mübayaaya etmektedir.¹⁴⁶

1976 yılında Karacabey Yağ Fabrikası'nı satın alıp, 1982 yılından itibaren Entegre Tesislerin kademeli olarak üretime geçmesi ile birlikte rafine yağ, margarin ve fenni yem üretimine başlayan Trakya Birlik, amacını "Üretici ve tüketici aleyhine fiyat dalgalanmalarını önlemek, ürünleri mamul haline getirerek aracıları azaltmak suretiyle üreticinin kazancını arttırmak ve tüketiciye ekonomik hizmet vermek, piyasaya kaliteli ürün sunmak, iştiraki olan tohum şirketi vasıtası ile verimi yüksek tohum temin edip yağ oranındaki artışın sağlanması, ücretsiz hizmet veren toprak tahlil laboratuvarları yardımı ile gübre kullanılmasında denge ve tasarrufun sağlanması" olarak belirlemiştir.

Trakya Birlik entegre tesisleri, 180.000 ton/yıl ayçiçek işleme, 120.000 ton/yıl rafine, 30.000 ton/yıl margarin, 144 bin ton/yıl yem üretim kapasitesine sahiptir. Gelişmiş ve çağın gereklerine uygun modern tesislerde atık arıtma ünitesi kanalıyla çevreye saygılı üretim yapılmaktadır.

Trakya Birlik'in ağırlıklı olarak Marmara Bölgesinde bulunan

¹⁴⁶ Trakyabirlik İnternet Sayfası, http://www.trakyabirlik.com.tr/TBirlik_Portal/index.htm/
Erişim Tarihi: 21.05.2015.

kooperatiflerine hizmet veren Karacabey Yağ Fabrikası 80.000 ton/yıl ayçiçek işleme, 27.000 ton/yıl rafine yağ, 100.000 ton/yıl fenni yem üretim kapasitesine sahip olup, atık arıtma ünitesi kanalıyla çevreye saygılı üretim yapmaktadır. 2013 yılı itibariyle toplamda 44.780 ortağı bulunan Trakya Birlik'in, 2011-2012 dönemindeki aktif toplamı 469 milyon 65 bin 221 TL olarak hesaplanmıştır.

► Yeşil Çevre Arıtma Tesisi İşletme Kooperatifi

Yeşil Çevre Arıtma Tesisi İşletme Kooperatifi, 1998 yılında Bursa Valiliği'nin önderliğinde Gürsu Organize Sanayi Bölgesi, Kestel Organize Sanayi Bölgesi, Barakfakih Sanayi Bölgesi, Kestel 2. Sanayi Bölgesi, İsabey bölgesindeki işletmeler ile Kestel ve Gürsu İlçe yerleşim alanlarının evsel ve endüstriyel atık sularının bir noktada arıtılması amacıyla kurulmuştur.

Kuruluş işlemleri gerçekleştikten sonra bölgedeki sanayi işletmelerinin her biri ayrı ayrı kooperatif ortağı yapılmıştır. Arıtma tesisi yeri olarak Kumlukalan yolu kuşalanı mevkiinde bulunan 60.000 m² Gürsu Belediyesi katı atık depolama alanı seçilmiştir.¹⁴⁷

1998 yılında kuruluşu gerçekleşen kooperatif, 2004 yılında arıtma tesisi yapım işine başlanılmış, 2006 Haziran ayı itibariyle planlanan tarihten önce tüm imalatları ile birlikte tamamlanarak deneme çalışmalarına başlanılmıştır. Yeşil Çevre Arıtma Tesisi İşletme Kooperatifi ortaklık yapısı içerisinde; İl Özel İdaresi, Bursa Büyükşehir Belediyesi, BUSKİ, 2 Sanayi bölgesi ve 2 Organize Sanayi Bölgesinde yer alan işletmelerle 1998 yılında 78 olan ortak sayısı, bugün 333'e ulaşmıştır. 2013 yılı itibariyle bilanço toplamı ise 29 milyar 759 milyon 512 bin 52 TL'dir.

Yeşil Çevre yapısı itibari ile ortaklarının çevre otoriterleri nezdindeki atık su bertaraf yükümlülüğünü almasının yanı sıra her işletmenin

¹⁴⁷ Yeşil Çevre Arıtma Tesisi İşletme Kooperatifi İnternet Sayfası, <http://www.yesilcevre.com.tr/> Erişim Tarihi: 21.05.2015

ayrı ayrı arıtma tesisi kurmak yerine tek ekonomik ortak arıtma tesisi olması nedeni ile işletme ve ilk yatırım maliyetleri açısından bölgedeki sanayiciyi korumakta ve sanayicinin rekabet gücünü arttırmaktadır. Düşük arıtma maliyetleri açısından da ekonomik kazanç sağlamaktadır.

Kooperatif öncesinde bölgede yer alan işletmelerin atık suları açık kanallara akarken 1. derece tarım arazilerini tehdit eden ve kirlüten bu olumsuz durum, kooperatifin kurulup arıtma hizmeti vermeye başlamasından dolayı, bölge çiftçisine dere ve kanalları temizlemek sureti ile katkı sağlamış, bulaşıcı hastalık ve kötü kokuların önüne geçmiştir.

3. SONUÇ

Bu kitapçıkta, G-20 ülkelerinde kooperatifçiliğinin dünü ve bugünü değerlendirilerek, kooperatiflere ait sayısal veriler, ülke ekonomisindeki rolü ve önemi mümkün olan en güncel veriler ışığında raporda belirtilmiş ve ayrıca başarılı uygulamalara da yer verilmiştir. Başta G-20 ülkeleri olmak üzere, tüm dünyada kooperatifçiliğin yaygınlaştırılması ve başarılı uygulamaların ortaya çıkarılması amacıyla hazırlanan bu çalışma, gelişen dünya ekonomisinde kooperatiflerin önemini açık bir şekilde göstermektedir.

Kooperatiflerin, sürdürülebilir istihdam ve büyüme yaratılması, yerel kalkınmanın sağlanması ve gelir dağılımının adaletli yapılması gibi birçok alanda önemli katkıları olduğunu dikkate alan Birleşmiş Milletler tarafından 2012 yılının “Uluslararası Kooperatifler Yılı” olarak ilan edilmesi akabinde dünya genelinde kooperatifçilik bilinci ve farkındalığı da artmıştır. Ayrıca, dünya genelinde 2013 yılı Uluslararası Kooperatifler Gününün de “Kooperatif İşletmeler Kriz Döneminde Güçlü Kalır” sloganıyla kutlanması ardından, küresel ekonomik ve finansal konuların ele alındığı temel bir platform olan G-20 zirvelerinde de bu gelişmelerin yakından takip edilerek, görüşmelerde kooperatiflerin ön plana çıkması çok önemli ve sevindirici bir gelişmedir. Özellikle kriz dönemlerinde ayakta kalabilmeleri ve sürdürülebilir ekonominin anahtarı olarak kabul edilmeleri nedeniyle kooperatiflerin gelişmesi için devletler tarafından elverişli ortamın yaratılması, dünya genelinde ekonomik istikrarın sağlanmasına da katkıda bulunacaktır.

2015 yılında G-20'nin dönem başkanlığını üstlenen Türkiye'nin ev sahipliğinde, 15-16 Kasım tarihlerinde Antalya'da düzenlenecek olan “2015 G-20 Antalya Zirvesi”nde dünyanın önemli ekonomileri bir araya gelecektir. Ayrıca, G-20'nin iş dünyası ayağı olan B-20'nin belirlediği gündeme ve küresel politikalara kooperatiflerin etkin olarak katılması, artık dünya genelinde önemi anlaşılan kooperatiflerin karar aşamalarında da yer aldığını göstermesi bakımından önemlidir. Bu sayede, dünya genelinde kooperatifçilik bilincinin artmasına ve iş dünyası eliyle kooperatifçiliğin desteklenmesine katkı sağlanacağı aşikârdır. Küresel krizlere karşı bir çözüm platformu olarak değerlendirilen G-20 toplantılarında kooperatifçilik hareketinin irdelenmesi kapsamında bu kitapçığın faydalı olmasını temenni etmekteyiz.

[illegible]